

*Virtute Summa: cetera fortuna
Ludov. Southcomb jun.
1706*

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ
ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

CLEMENTIS
AD CORINTHIOS
EPISTOLA PRIOR.

Ex laceris reliquijs vetustissimi exemplaris Biblio-
thecæ Regiæ, eruit, lacunas explevit, Latine ver-
tit, & notis brevioribus illustravit.

PATRICIUS IVNIVS *Pet. F. Scotobritannus,*
Seremo Britanniarum Fr. & Hib. Regi
CAROLO à Bibliothecis.

Βασιλεῦ τ' ἀγαθῷ, ἀγαθῶν τε δοτῆρι.

OXONII,
Excudebat IOHANNES LICHFIELD
ACADEMIÆ Typographus
An. Dom. MDCXXXIII.

1766

KLAMMENTOZ
HPOZKOPINOY2
EPICTOAH HPTTH

CLEMMENTIS
AD CORINTHIOS
EPISTOLA PRIOR

KLAMMENTOZ
HPOZKOPINOY2
EPICTOAH HPTTH

KLAMMENTOZ
HPOZKOPINOY2
EPICTOAH HPTTH

KLAMMENTOZ
HPOZKOPINOY2
EPICTOAH HPTTH

KLAMMENTOZ
HPOZKOPINOY2
EPICTOAH HPTTH

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO

Principi, CAROLO Britannia-
rum Fr. & Hib. Regi.

*Lementis Romani, Apo-
stolorum ætati supparis,
Pauli discipuli, & Petri,
doctrinâ, pietate, ac marty-
rij gloriâ successoris, verè
genuinum hoc scriptum
καταμνηστικόν, tot retrò seculis desideratum, &
votis ab omnibus qui sacram antiquitatem vene-
rantur*

rantur, ac literas meliores colunt, flagrantissimis
expetitur, augustissimis tandem, Rex Sere^{me}
ET REGVM OPTIME, nominis tui au-
spicijs, lucem aspicere gestit. Te iustitiâ & cle-
mentiâ terras moderante, qui in cœlis & libro
vitæ nomen inscriptum habet, genus humanum
rursus invisere, et cœlo typographico per orbem
universum quâ Sol patet, diffundi gloriatur.
Thesaurus hic incomparabilis, qui in tenebris
oblivionis, tanquam in penetralibus & visceri-
bus terræ, per tot annorum centurias altissimè
defossus jacuit, felicitati tuorum temporum,
Rex Sere^{me}, servatus est, & duplicis domini
jure, quia in fundo tuo inventus, & à servo ac
mancipio tuo erutus (addo etiam, quòd non casu,
aut cæco aliquo & fortuito impetu, sed consilio
& imperio tuo, è latebris in lucem & diem pro-
tractus sit) te dominum solum agnoscit, tuâq;
munificentissimâ dextrâ in populos spargi, &
tanquam vberissimo congiario gentes omnes lo-
cupletare

cupletare desiderat. Neq³ enim equum est, ut
diutius vnius bibliothecæ angustijs, licet Regiæ,
claudatur, quod Christiano orbi prodesse potest,
nec inexhausta tua liberalitas, & boni publici
studium, quo flagras, vnquam hoc sinet. Ad me
quod attinet, si tenui huic nostro labori, & in-
dustriæ qualicunq³ album calculum Sere^{ma}
Ma^{tas} V^a adjecerit, præmio satis amplo me
beabit, & ad maiora, quæ in manibus habeo, ani-
mos addet, & accendet. Interea Deum Opt:
Max: veneror, ut Sere^{mam} Ma^{tem} V^{am} vna cum
lectissima Heroïna castissimi thori consorte, &
beatâ sobole, subditis tuis, quorum tutela &
securitas saluti vestræ innititur, quamdiutissi-
mè florentem & incolumem præstet, ut sena-
tum fidelem, populum obsequentem, regiam tu-
tam, & imperium securum, largiatur; pacemq³
& concordiam, quam Ecclesiæ Romanæ nomi-
ne, divinâ hâc & planè Apostolicâ epistolâ, dis-
sentientibus olim Corinthijs, author suasit, te
principe

principe, pacis amantiſſimo, et Pacifici filio,
tuis Eccleſiis et Regnis, firmam, ſtabilem, et
perpetuam eſſe velit: γένοιτο, γένοιτο.

Sere^m Ma^{tis} V^r fervus,
ac ſubditus humillimus

PATRICIVS IVNIVS P.F.

VETERVM TESTIMONIA DE CLEMENTE

Romano, & eius scriptis.

Paulus ad Philipp. 4. 3.

Καὶ ἐρωτῶ καί σε σίζυγε γήσιε, συλλαμβάνου αὐταῖς. αἵ πνες ἐν τῷ εὐαγγ-
ελίῳ συνήθλησάν μοι, μὲν καὶ Κλήμης ἸΘ, καὶ τῶν λοιπῶν σωτηρῶν μου, ὅτι
τὰ ἐν ὀνόματι ἐν βίβλῳ ζωῆς.

Ignatius epist. ad Trallenses.

Τὶ δὲ διάκονοι, ἀλλ' ἢ μιμηταὶ τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων; λειτουργοῦντες αὐ-
τῷ λειτουργίαν καθαράν, καὶ ἀμαμον, ὡς Στῆφαι Θ, ὁ ἅγιος Ιακώβος τῷ μα-
καρίῳ, καὶ Τιμόθεος καὶ Λίνος Παῦλος, καὶ Ἀνάκλητος καὶ Κλήμης Πέτρος.

Idem ad Philadelph.

Οὐράμιον ὑμῶν τῆς ἀγαθότητος, ὡς Ηλίας, ὡς Ἰησοῦς τῷ Ναυῇ, ὡς Μελχισεδέκ,
ὡς Ελισαίου, ὡς Ιερεμίου, ὡς τῷ Επαφροδίτῃ Ἰωάννῃ, ὡς τῷ ἡγαπημένου μαθη-
τοῦ

τοῦ, ὡς Τιμόθεου, ὡς Τίτου, ὡς Ευαδίου, ὡς Κλήμεντος, τῶν ἐν ἀγνεύει ἐξελθόντων ἢ βίον.

Iustinus ad Orthodoxos resp. 74.

Εἰ τῆς παρούσης ἐπιστάσεως τὸ τέλος ἴσιν, ἢ διὰ τοῦ πνεύματος κείνου τῶν ἀποστόλων, καὶ ἡ ἀληθὴς αἰγυρία περὶ τὰς ἐκ ἀποστόλων ἐπιστολὰς καὶ τῆς Σιβύλλης, καὶ ὡς τῆς ἐπιστολῆς Κλήμεντος ἐν τῇ ἐπιστολῇ Κορινθίου ἐπιστολῇ.

Irenaeus lib. 3. cap. 3. ex Euseb. hist. eccles. lib. 5. cap. 6.

Ο ἐκελύσαντες οὐκ ἐκδομήσαντες οἱ μακάριοι ἀπόστολοι ἢ ἐκκλησίαν, Αἰνὼ τῶν τῆς ἐπισκοπῆς λειτουργίαν ἐνεχέουσιν· τότε τοῦ Λόγου Παῦλος ἐν ταῖς ἐπιστολῇ Τιμόθεον ἐπιστολῇ μίμνηται· διαδέχεται ἢ αὐτὸν Ἀνδρέας καὶ τὸν τῆς ἐπιστολῆς Κλήμεντος, ὁ καὶ ὡς καὶ τῶν μακαρίων ἀποστόλων, καὶ συμβεβηκώς αὐτοῖς· καὶ ἐπὶ ἐν αὐτῶν τὸ κήρυγμα τῶν ἀποστόλων, καὶ ἢ παρὰ τὸν πνεῦμα ὁφθαλμῶν ἔχων· ὁ μὲν ἐπὶ πολλοὶ ἐκελύποντο τότε ἀπὸ τῶν ἀποστόλων διδασκόμενοι. Ἐπὶ τότε οὐκ ἐκκλησίαν ἐκείνην τοῖς ἐν Κορίνθῳ γενομένοις ἀδελφοῖς, ἐπέστειλεν ἢ ἐν Ρώμῃ ἐκκλησία ἱκανοτάτῳ Ἰερωνίμῳ τοῖς Κορινθίοις, εἰς εἰρήνην συμβιβάζουσα αὐτοὺς, καὶ αἰεὶ εἶσα ἢ πίστιν αὐτῶν, καὶ ἢ νουθεσίαν τῶν ἀποστόλων παρὰ τὸν πνεῦμα.

Clementis Alexandrinus lib. 4. Strom.

Ναὶ μὲν ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ ὁ ἀπόστολος Κλήμης καὶ αὐτοῖς ἡμῖν τυπὸν πινά τοῦ ζωοποιῦ ὑπογράφων λέγει. Τίς γὰρ παρεπιδημήσας πρὸς ὑμᾶς, ἢ πανάρετον καὶ βεβαίαν πίστιν ὑμῶν ἐκ ἐδοκίμασεν; ἢ τε σάφον καὶ ὁπτικὴν ἐν Χριστῷ εὐσέειαν ἐκ ἐδοκίμασεν; καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς φιλοξενίας ὑμῶν ἢ ἐκ ἐκήρυξεν; καὶ ἢ τελείαν καὶ ἀσφαλῆ γνῶσιν ἐκ ἐμακάριεν; ἀπερωπολήτως γὰρ πάντα ἐποιεῖτε, καὶ ἐν τοῖς νομίμοις τῷ Θεῷ ἐπορεύθητε. Et statim infra. Απενίσταμαι ὃν εἰς τοὺς τελείους λειουργήσαντας αὐτῇ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ δόξης. ἀβραμῶν Εὐρώχ, ὃς ἐν ὑπακοῇ δίκηνος ἀρετῆς, μετ' ἑλπίου &c, quae sequuntur ex Clementis ad Corinthios Epistola, strictim excerpta.

Idem.

Idem lib: 4. Strom.

Αγλῆς ὁ Κλήμης ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ, καὶ λέξιν φησὶν, τὰς διαφο-
ρας ἐκλήμενος τῶν καὶ τῶν ἐκκλησιῶν δοκίμων. Ἡτο τις πρὸς ἢ το
νατὶς πρὸς γὰρ ἔξω πρὸς ἢ το σφὸς ἐν διακρίσει λόγων ἢ το γερρὸς ἐν ἔργοις
& quæ supra immediate præcedunt. Αυτὴ ἡ πύλη τῶν κυρίων δόξαι εἰσι-
λῶσιν ἐν αὐτῇ πολλῶν τῶν ἀνθρώπων πυλῶν ἐν δικαιοσυνῇ, αὐτὴ ἦν ἐν Χει-
ρὶ ἐν ἡ μακάριοι πάντες οἱ ἐσλόντες, καὶ καλῶ δύναντες τὴν πορείαν αὐτῶν ἐν
ὁσιότητι. priora lib. 6. Strom: repetuntur. Ἡτο τῶν πρὸς ὁ τοιοῦτος. &c.

Idem Lib: 5. Strom.

Ἀλλὰ καὶ τῇ πρὸς Κορινθίους Ρωμαίων ἐπιστολῇ, ἀμείνων ἀπέραντος ἀνθρώ-
ποις γέγενετ' ἐν οἷς καὶ αὐτὸν κόσμος.

Origines περὶ ἀρχῶν lib. 2.

Μeminit sane Clemens Apostolorum discipulus etiam eorum quos
αὐτὸς ἰδὼν, greci nominant, atq; illius partis orbis terra ad quam
neq; nostrorum quisquam accedere potest, neq; ex illis qui ibi sunt quis-
quam transire ad nos, quos & ipsos mundos appellavit, cum ait. Ocea-
nus intransibilis est hominibus, & hi qui trans ipsum sunt mundi,
qui his eisdem dominatoris Dei dispositionibus gubernantur. & quæ
sequuntur paulò infra.

Idem contra Celsum Tom. 2.

Καὶ Κλήμης ὁ Ῥωμαῖος Πέτρου Ἀποστόλου μαθητὴς ζωοῦν τέτις ἐν τῷ
πατρὶν περὶ ἐκλήματι περὶ τὸ πατέρα ἐν Λαοδικείᾳ εἰπὼν ἐν τῇ περὶ οὐδὲς, ἀν-
αμύτῃ τῶν ὅτι τέλει τῶν πνεύτων λόγων, ἐστὶν ὅτι τὸ γένεσις δοκούτων ἐμ-
βεβηκέναι, λόγῳ πνευματικῶν καὶ τῶν καὶ ὁ πατήρ, σὺ γὰρ εἶμι ὁ τέκνον, οἱ
καὶ ὁ χθὲς σε λόγῳ ἀληθὲς ὄντες, σωελοῖσάν το μοι σωθεῖσαι σοι. ἢ ὅτι ἐμὴ
σωεῖδισις μὲν με ὡς περὶ πυρεῖδ' ἐλλειμμα πρὸς ἀπίστην βεβηχέα βασανίζει
σωεῖδισις καὶ ἐμὴν τὴν τὸ γένεσις πάντα μοι ἀπελθόντα. &c. quæ sequun-
tur.

Δεκάτω ἔτι τὰ αὐτῆς ἡγεμονίας τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησίας Ἀνέκλητον, ἑ-
 σιν ὅπτις ποσὶν πάντα δεκάτω διαδέχεται Κλήμης, ὃν συνερχόντων τῶν γενέσθαι
 Φιλιππησίου ἐπιστάλῃ, ὃς ἐπιστολὴν διδόναι λέγων· μὲν καὶ Κλήμηντι καὶ τοῖς λοι-
 πῶν συνερχόντων μὲν τὰ ὀνόματα ἐν βιβλῷ ζωῆς. τούτου δὲ οὐκ ὁμολογημένη
 μία ἐπιστολὴ φέρεται μεγάλη τε καὶ θαυμασία, ἣν ὡς ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησίας
 τῇ Κορινθίων διέβη πᾶσι τοῖς σάββασιν πτωκῶν κατὰ τὸν Κορινθίων χρομένους ταύ-
 τῳ καὶ ἐν πλείστοις ἐκκλησίαις ἐπὶ τῷ κοινῷ δεδημοσιωμένῳ πάσαι τε καὶ κατὰ
 ἡμᾶς αὐτοὶ ἐγνωσμένοι καὶ ὅτι κατὰ τὴν πληθύνουσαν τῇ Κορινθίων κακίαν τοῦ σάββου,
 ἀξιοχρεώσεως μάρτυς ὁ Ἡέσιππος.

Idem lib. 3. cap. 32.

Ἐπεροῦν ἀμέλει τῇ Ἰγνατίῳ ἐν αὐτῇ κατελέξατο ὁμοιοῦς, καὶ τῇ Κλήμηντι
 ἐν τῇ ὁμολογημένη ᾧ πάντων, ἣν ἐκ παλαιῶν τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησίας, τῇ
 Κορινθίων διέβη πᾶσι τοῖς, ἐν ᾗ τὸ πρὸς Ἑβραίους πολλὰ τοῖματά φησιν, ἥδη καὶ
 αὐτοὶ ἐξείρηται πᾶσι ἐξ αὐτῆς χρησάμενοι, σαφές τε παρῆνεν ὅτι μὴ γὰρ
 ὑπάρχει τι συγγράμμα ὃθεν εἰκότως ἐδέξαντο αὐτὸ τοῖς λοιποῖς ἐγκαταλεχθῆναι
 χάριτι τῷ ἀποστόλῳ Ἑβραίοις γὰρ διὰ τὴν παλαιὰ γλῶσσην ἐγγράφως ὁμιληκότων
 Παύλῳ, οἱ μὲν τὸ ἀγγελιστὴν Λευκῶν, οἱ δὲ τὸν Κλήμεντα τὸν αὐτὸν, ἐμνησάμενοι λέ-
 γοντες τὸν γραφῶν ὃ καὶ πολλοὶ εἰσὶν ἀλλήλους, τὸ δὲ ὁμοίον τὸ φερόμενον χαλαρῶς,
 πᾶσι τῇ Κλημῆτος ἐπιστολῇ, καὶ τὴν πρὸς Ἑβραίους ἀποστόλῃν, καὶ τὴν πρὸς τὸν
 ἑκατέρωθεν τοῖς συγγράμμασι νοήματα καθεστάναι. Ἰστέον δὲ ὡς καὶ δεικνύει
 λέγει τῇ Κλημῆντι ἐπιστολῇ, ἐμὴν ἐστὶν ὁμοίως τῇ περὶ ταύτων γνώσει
 ἐπιστάμεθα ὅτι μὴ καὶ τοῖς ἀρχαίοις αὐτῇ καὶ χρημύτης ἴσμεν ἥδη καὶ ἑτέρα πολυ-
 πλὴ καὶ μακρὰ συγγράμματα, ὡς τὰ αὐτῶν. καὶ τὸ πρὸς τὸν πνεῦμα πνεῦμα πνεῦμα, Πνεῦμα
 δὲ καὶ Ἀπὸ τῶν διαλόγων φερόμενα, ὃν ἐδόλωσεν ἡμῶν πρὸς τοῖς παλαιοῖς φέ-
 ρει, ὃς γὰρ καὶ ἀπὸ τῆς ἀποστολικῆς ὁρδοδοξίας ἀποσώζει τὸ χαλαρῶς. Vide pra-
 terea lib. 3. cap. 4 & 28. & lib. 4. cap. 21. & 22.

Athanasius disput. contra Arium in synodo Nicena.

Ἀρεῖον εἶπεν ὅτις ἔχει. αὐτὸς πρὸς με αἰτίαν σιμπίδου τὸ θεῖον, ἐκ ἐπικρα-
 τῶν πολὺ Κλήμεντι τῷ ἀποστολικῷ Πάτρι πρὸς ἀποστόλῃν, ὃς καὶ αὐρεῖον
 τοῖς αὐτοῖς δόξαν.

Cyrillus

Η δει θεός ὁ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων κ' ὄρνεον εἰς τὸ κατεργάσασθαι τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἡμετέροισι πλείονες, καὶ ἰσορῶσι πλείονες, μοιχογνῆς ἐπαρχὴν κατὰ τὴν Αἰγυπτίαν χώραν, ἐν πεντάδοις πενταχοσίῳν ἐκ τῆς ἐρχόμενης δεικνύσι τὴν ἀνάστασιν, ἢ ἐν ἐρήμοις τοῖς, ἵνα μὴ ἀγνοήσῃ τὸ γινόμενον. ἀλλ' ἐν φανερᾷ πάλιν φανερὸν ὡς ἐκ τῆς ἀποστολῆς. σικὸν γὰρ ἐαυτῷ ποτὶ πικρὰ καὶ ἄνευ σμύρνης καὶ λοιπῶν ἀρωμάτων καὶ ἐν τῇ Συμπληρώσει τῆς ἐκ τῆς εἰς τὸν εἰπελθόν, τῇ ἀτὰρ φανερῶς καὶ σήπῃ. εἴτα ἐκ τῆς παλαιότητος σαρκὸς τῆς τελευτήσαντος, σκώληξ περὶ τὴν αὐτὴν καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς εἰς ὄρνεον μετατρέψεται, καὶ γὰρ τὰ μέγιστα τῶν γυνήματι ἔτι βλέπεις ἐκ τῆς σκωλήκων μετατρέψεται, καὶ ἐξ ὧν ἰσχυρὰ τῶν ἐθεώρησας ὄρνέων πτερά καὶ ὄστια καὶ νύχθας ἐκτείνοντα. εἴτα, περὶ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φανερῶς φανίζ, καὶ τέλει, διότι ὡς ὁ πρῶτος φανίζ γινόμενος, ἀνίσταται καὶ εἰς αἴθερα, ὁ δὲ καὶ τελευτῶν, σαρκὸς τῶν νεκρῶν ἀνάστασιν ἀνθρώποις ἐπιδείξας. θαυμάσιον μὲν ὄρνεον ὁ φανίζ ἀλλ' ὄρνεον ἀλογον, καὶ ἐδίποτε ἐφαλε τὸ διὰ φανίσταται ὁ αἴθερ, ἀλλ' ἐκ οἷοις πᾶσι ἐστὶν ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ θεοῦ &c.

Optatus Milevitanus lib. 2.

Ergo cathedrâ unicâ, quæ est prima de dotibus, sed et prior Petrus, cui successit Linus, Lino successit Clemens, Clementi Anacleto, Anacleto Evaristus & ceteris, usque ad Siricium.

Epiphanius lib. primo adversus Carpocrasios.

ΕΝ ΡΩΜΗ ΓΑΡ ΓΕΝΕΑΣΙ ΠΡΩΤΟΙ ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ ΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ, Εἴτα Λίνος, εἴτα Κλήμης, εἴτα Κλήμης σύγχρονος τῶν Πέτρου καὶ Παύλου. ὅσοι μνημονεύει Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ καὶ μνηθεὶ θαυμάζει, ὅτι πρὸς ἡ Φιλίπ. αὐτῶν ἄλλοι τῶν ἐπισκοπῶν διεδέξαντο ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς, ὅντος τότε Συγχρόνου Πέτρου καὶ Παύλου. καὶ ὅτι γὰρ σύγχρονός γινεῖται τῆς ἀποστολῆς. εἴτ' οὖν ἐπὶ τῶν αὐτῶν, ὑπὸ Πέτρου λαμβάνει τὴν χειροθεσίαν ὁ ἐπισκοπὸς καὶ φανερὸς ἀνδρὸς ἡρώδης λέγει γὰρ ἐν μιᾷ τῆς ἀποστολῶν αὐτῶν. Ἀναχωρᾷ, ἀπειμι, ἐνσαθίτω ὁ λαὸς τοῦ θεοῦ, καὶ εὐσταθί. ποὶ τὸ τοῦ συμβαλλόντων (ἀφ' ὧν γὰρ ἐν τισιν ἐκκλησιασμοῖς τὸ τοῦ ἐγκρίμνον) ἦν μὲν τῶν τῆς ἀποστολῶν διαδοχῶν ὑπὸ Κλήμη τῷ ἐπισκοπῷ (ὅτι καθίστα), καὶ πάντως αὐτῶν ἰσχυρῶς &c.

Idem contra Ebionitas.

Χρῶν ὁ καὶ ἄλλαις τισὶ βίβλοις, διὲν τῶν περὶ τοῦ καλῶν Πέτρου, πῶς διὰ Κλήμεντος γεγραμμέναις, νοθεύονται μὲν τὰ ἐν αὐταῖς ὀλίγα ἢ ἀληθινὰ ἐάσασθαι, ὡς αὐτὸς Κλήμης αὐτὰς κατὰ πάντα ἐλέγχει, ἀφ' ὧν ἔγγραφεν ὁπισθίων ἐκκυκλίαν ἢ ἐν τῇ ἀγίᾳ ἐκκλησίᾳ; ἀναγινωσκουσιν, ὅτι ἄλλον ἔχει χαρακτῆρα ἢ αὐτῶν πᾶσι καὶ ὁ λόγος, πῶς τὰ ὑπὸ τέτων εἰς ὄνομα αὐτῶν ἐν τῇ περὶ τοῦ νεοδιδάμνα αὐτῶν πρὸς περὶ ἐνὶ διδάσκει, καὶ αὐτοὶ ἐλέγχον. αὐτὸς γὰρ ἐγκωμιάζει Ἰλίου καὶ Δαβὶδ, καὶ Σαμῶν, καὶ πάντας τοὺς περὶ τῆς, ὡς οὗτοι ἐλέγχον.

Basilii de spiritu s^{co} ad Amphilochoium, cap. 29.

Ερμῆς ἐκείνος, καὶ Κλήμης ὁ Ῥωμαῖος, καὶ Διονύσιος ὁ Ῥωμαῖος, καὶ ὁ Ἀλεξανδρῆς ὁ Διονυσίος. & paulo infra; ἀλλὰ καὶ ὁ Κλήμης ἀρχαῖος καὶ πρεσβύτερος, καὶ ὁ θεὸς καὶ ὁ κύριος Ἰησοῦς χριστός, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ἐρμῆς ἐκείνος ὁ ἐγγὺς ἢ ἀπερόλων γερμῶν.

Hieronymus in catalogo scriptorum Ecclesiasticorum.

Clemens de quo Apostolus Paulus ad Philipenses scribens ait, cum Clemente & ceteris cooperatoribus meis quorum nomina scripta in libro vitæ, quartus post Petrum Romanus Episcopus. Si quidem secundus Linus fuit, & tertius Anacletus, tametsi plerique Latinarum, secundum post Petrum Apostolum, putent fuisse Clementem. Scripsit ex persona Romana Ecclesie ad Ecclesiam Corinthiorum valde utilem epistolam, qua & in nonnullis locis publice legitur, qua mihi videtur characteri epistole, qua sub Pauli nomine ad Hebræos fertur, convenire. Sed & multis de eadem epistola non solum sensibus, sed iuxta verborum quoque ordinem, abutitur: omnino grandis in utraq; similitudo est. Fertur & secunda eius nomine epistola, qua à veteribus reprobatur. Et disputatio Petri & Appionis longo sermone conscripta, quam Eusebius in tertio historia Ecclesiastica volumine coarguit. Obijt tertio Traiani anno, & nominis eius memoriam usque hodie Roma extructa Ecclesia custodit.

Idem lib. primo adversus Iovinianum.

Ad hos & Clemens successor Apostoli Petri, cuius Paulus Apostolus meminit, scribit epistolas, omnemque penè sermonem suum de virginitate

ris puritate contextit: & deinceps multi Apostolici & Martyres, & illustres tam sanctitate quam eloquentia viri, quos ex proprijs scriptis nosse perfacile est.

Idem in Esaie cap. 52.

De quo & Clemens vir Apostolicus, qui post Petrum Romanam rexit Ecclesiam, scribit ad Corinthios. Sceptrum Dei Dominus Iesus Christus, non venit in iactantia superbix, cum possit omnia, sed in humilitate.

Idem in 4. caput epist. ad Ephesios.

Cuius rei & Clemens ad Corinthios testis est, scribens; Vinculum charitatis Dei quis poterit enarrare? et supra in commentarijs ad 2um caput. Querimus quoq; quid sit, in quibus aliquando ambulastis, secundum seculum mundi huius: utrum nam & aliud seculum sit, quod non pertineat ad mundum istum, sed ad mundos alios, de quibus & Clemens in epistola sua scribit. Oceanus & mundi qui trans ipsum sunt. & cæt.

Idem sub finem interpretationis comment: Originis in epist. ad Romanos.

Post hoc sane vocat nos opus, quid olim quidem iniunctum est, sed nunc à beato Gaudenzio Episcopo, vehementius perurgetur, Clementis sc. Romani Episcopi, Apostolorum comitis, quorum ut successoribus darem cognitionem, libri à nobis in latinum vertuntur, in quo opere bene novi, quòd laborem labor multiplicat, si sortem suscipiat. Satisfaciam sanè in eo amicis meis, dabo titulo nomen meum, authoris nihilominus vocabulo permanente; nam Hieronymi ne putetur, Clemens scribetur & cæt.

Ruffinus de adulteratione librorum Originis.

Clemens Apostolorum discipulus, qui Romana Ecclesia post Apostolos, & Episcopus & martyr, præsuit, libros edidit, qui græcè appellantur *Αποστολικὰ*. Recognitio in quibus cum ex persona Petri Apostoli, doctrina quasi verè apostolica in quamplurimis exponatur; in aliquibus ita Eunnomij dogma scribitur, ut nihil aliud quam ipse Eunnomius disputare credatur: & paulo infra. Sunt etiam alia nonnulla libris eius inserta, quæ ecclesiastica regula omnino non recipit. Quid quæso de his sentiendum est, quod apostolicus vir, imo penè Apostolus, non

ea scribit, quæ Apostoli dicunt, cui Paulus Apostolus testimonium de-
dit, dicens. Cum Clemente et adiutoribus meis cæteris, quorum no-
mina sunt in libro vitæ: & scribat hoc quod libris vitæ contrarium est?
An id potius credendum est, quod supra diximus, quod perversi homi-
nes ad assertionem dogmatum suorum, sub virorum sanctorum nomine
tanquam facilius credenda, inseruerunt ea quæ illi nec sensisse nec scrip-
sisse credendi sunt.

Augustinus epist. 165.

Petro enim successit Linus, Lino Clemens, Clementi Anacletus,
Anacleto Evaristus. et cæter: usque ad Anastasium qui Siricio suc-
cessit.

Eucherius Lugdunensis de contemptu mundi.

Clemens vetustâ profapiâ Senatorum, atque etiam ex stirpe Cæsa-
rum, omni scientiâ refertus, omniumque liberalium artium peritissi-
mus, ad hanc iustorum viam transit; itaque etiam in ea excellenter ef-
floruit, ut principi quoque Apostolorum successor existeret.

Photius in Bibliotheca.

Ανεγράμει βιβλιδάειον, ἐν ᾧ Κλήμης ὁ ἐπιστολὰς πρὸς Κορινθίους δύο ἐνε-
φέρουτο· ὧν ἡ πρώτη διὰ τίνας αὐτὸς ἀγχει. γάσιαι καὶ παρεχαῖς καὶ ὁμομασι πλὴν
πρὸς πεντακ. αὐτοῖς ἐβλῶν καὶ ὁμονοίαν ἐμπολεῖ δ' ἐδοξ, λύσαντες, καὶ πρὸς τὴν ταύσαν
τὴν χακοῦ. ἀπὸ τῆς ἑκτῆς πλὴν φέρουσαν καὶ σαφὴς δέειν, καὶ ἐγγὺς τῇ ἐκκλησιαστικῇ καὶ ἀσπεί-
γνῃ χαρὰ καὶ πρὸς αὐτὸν δ' αὐτὸς αὐτὸν ἐν ταύταις. ὅτι τὴν τῇ ἀκαθάρτου ἐξω, κόσ-
μος πρὸς ἀποτίδῃ τῇ. καὶ διὰ τὴν ἰσως, ὅτι ὡς πανδηθιστάτω πρὸς κατὰ τὴν φθι-
να τὴν ὄρνεον ἀποδείματι κέχρη. καὶ πείτον, ὅτι ἀρχαία καὶ πρὸς τὴν τὴν κείων
ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξονομάζων, ἐδὲ τὰς θεοπρεπτεῖς καὶ ὑψηλότερας ἀρετὰς πρὸς
αὐτὴν φωνὰς. ἐ μὲν ἐδ' ἀπὸ ἀκαθάρτου αὐτὸν ἐδαμῶν ἐν ταύταις βλασφημεί. ἡ δ'
δὲ τὴν καὶ αὐτὴν, νουθεσίαν καὶ παροίνεσιν κρείττονος εἰσάγει βίαν, καὶ ἐπ' ἀρχὴν Χριστὸν τὴν
θεὸν κηρύσσει. πλὴν ὅτι ῥητὰ πᾶσι ὡς ἀπὸ τῆς δεξιᾶς γεφυρῆς ξενίζοντα παρεισάγει.
ὡς

ὡν ὅτι καὶ τὸ ἀποστολικὸν παρὶχρὸν, καὶ ἐρμηνεύει τὸ ῥητὸν πᾶν ἀποστολικὸν ἔχει
ἀλλωτε ἢ καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς νοήματα ἐρριμμένα πᾶς, καὶ ἐσυνεχῆ τὴν ἀκολουθίαν
ἐπὶ τῆς φυλάττουται.

Idem alibi.

Οὗτος ἐστὶν ὁ Κλήμης, περὶ ὧν φησὶν ὁ Θεόδοτος Παύλος ἐν τῇ πρὸς Πιλεπ-
πίου ἐπιστολῇ, καὶ Κλήμης καὶ τῶν λοιπῶν σωτηριῶν μὲν, ὡς τὰ ἐνό-
ματα ἐν βίβλῳ ζωῆς· καὶ ἐπιστολῶν ἀξιόλογον πρὸς Κορινθίους γράφει, ἥτις ἐστὶν
πολλοῖς ἀποδοχῆς ἡξιώθη, ὡς καὶ δημοσίᾳ ἀναγινώσκουσιν ἢ τῇ λεγόμενῃ δότις.
πρὸς τοὺς αὐτοὺς, ὡς γὰρ ἐπὶ ἀποδοχῆς· ὡς περὶ ὁπτιγροφίδης ἐπὶ ὀνόματι
αὐτοῦ Πέτρου καὶ Ἀππίωνος πολίστης διάλογος. τὰ περὶ φασὶν οἱ μὲν δ' ἄλλοι μὴ
Πέτρον ἐπισκοπῆσαι Ρώμης, οἱ δ' ἄλλοι τὸν Αἰνὸν καὶ Ἀνάκλητον μεταξὺ αὐτοῦ καὶ
Πέτρου Ρώμης ἐπισκίπας διαμαρτυροῦναι· τελευτῆσαι δ' αὐτὸν περὶ τῆς Τριανῆς.
Vbi & Photij iudicium de Constitutionibus Apostolorum, & Re-
cognitionum libris, qui sub Clementis nomine circumferuntur,
videre licet.

Iuo Carnotensis in Chronico suo Ms.

Huius praterea Caesaris Domitiani anno quarto, apud Alexandri-
am Aniano qui Marco successerat, successit Abilius. Hieroso-
limis verò Sancto Iacobo Patriarcha, successit Simon filius Cleopha.
In Romana verò sede eadem tempestate, Cleto Papa Clemens suc-
cessit. Iste est Clemens Papa sapientissimus atq; sanctissimus, qui mag-
nificos viros in Gallijs ad collocandum destinavit dominica fidei funda-
mentum; Lugdunensibus Fotinum, Narbone Paulum, Thronis Gra-
tianum, Cenomannis Iulianum, & alios, per quos, per illas regiones
fidei doctrina profecit: & immensa multitudinis populus ab idolorum
cultura recessit.

Ex Bibliothe-
ca Regia.
* Apostolo.

Idem postea.

Traiani praterea tempore tertius in Christianos persecutionis impe-
tus ebullivit, unde Clemens Papa Romanus in mare precipitatus est;
ubi in templo Domini divinitus preparato, manibus Angelicis decen-
ter meruit tumulari.

B

Zonaras

Τὸ δευτέρω δ' ἔτι τ' ἡγεμονίας αὐτοῦ (Domitiani scil.) τελευτήσαντος
 Ανακλήτου, Κλήμης τὴν ἀρχιερωσύνην τ' Ῥώμης παρέλαβε, τρίτος ταύ-
 τῃς χρηματοδότης ἐπίσκοπος, καὶ τ' Εὐσέβιον.

*Ex Chronico Ms. Hugonis de Sancto Victore, qui Inonis
 deflorator est, quem per omnia fere ἀνταρξίᾳ sequitur.*

Ex bibl Ec-
 clesiae Lich-
 feldensis.

Ην δὲ πρὶν τὰς Domitiani temporibus, Hierosolymis Sancto Ia-
 cobo patriarcha successit Simon filius Cleophae, in Romana vero
 sede Anacleto papa tunc Clemens successit. Iste est Clemens Papa san-
 ctissimus atq; sapientissimus, qui multos viros magnificos ad collocan-
 dum dominicae fidei fundamentum, destinavit. Lugdunensibus Fotinum,
 Thuronensibus Gratianum, & alios per plures.

Nicephorus Callistus lib. 3. cap. 18.

Καὶ ἐκείνο δ' ἔτι καὶ ἐπὶ Κλήμης ἐν Ῥώμῃ δὴ ἀρετῇ, καὶ ἡγνότητι τὸν
 ἀντόχου διὰ τὴν Παπίας τε ἢ ἐν Ἱερουσολέμῃ συγγράφων, Παγκρατίου τε,
 καὶ τοῦ Σαυρινίου καὶ ἄλλων Πολύκαρτος ὧν οἱ μὲν Πέτρον, Πολύκαρτος δ' ἡ
 ἐπιστολὴν ἡν ὁμιῖται. τούτων ὁ μὲν Κλήμης, Ῥωμαῖοι ἀγαθὸν ἦν, καὶ τῇ βασι-
 λεύῃ φυλῇ καὶ γένει προσήκων, Φαύστου πνός καὶ Ματθιδίας υἱός. πάντως δ' παι-
 δεῖα ἐλλειψὶ σωτηρίας, καὶ πᾶσαν τὴν ὄντων γνώσιν εἰς ἀρετὴν ἀσκήσας, καὶ
 τὴν κορυφαίαν τῆς ἀποστόλων περὶ τῶν κατὰ χριστὸν μυστήριον μυστήριον κηρύττει
 τὸ εὐαγγέλιον. ἀπειδὼν δ' οὐκ οὐκ τοῖς ἐντελερομένοις Τετιανῷ, ἔσθλει ἐν Ῥώ-
 μῃ, εἰς πᾶν πάλιν τῇ χριστιανῇ περὶ ἀρετῆς ἐρημον παύσας καὶ ἀντιμετῶν, γίνε-
 πολλοὺς δ' εἰρηνοὺς διὰ τὴν εἰς χριστὸν ὁμολογίαν ὁμιλικῶς, ἔσθλῃ ἀγκύρῃ σιδηρᾷ
 τεταγμένη ἐξαρτηθεῖσα, πρὶν τὴν θαλάσσης βυθῷ ἀπορρίπτεται: & paulò infra, ὁμο-
 λογησάμενος μὲν οὐκ οὐκ τούτῃ ἐπιστολῇ Εὐσέβιου ἰσορεῖ ὁ Παμφίλος, μετὰ τὴν τε, καὶ
 ἀξίαν πολλοῦ δαίματι. ἦν ὡς ἀπὸ τοῦ Ῥωμαίων ἐκκλησίας δημοδομίνῃ ἐπὶ
 ἐν ἡ καὶ πολλὰ νοήματα ἐν τῇ περὶ Εὐεργίου τοῦ ἀποστόλου Παύλου καὶ ἐπιστολῆς καὶ
 ἀλλῇ δ' αὐτῷ φέρει ἐπιστολὴν τῇ περὶ τῆς κατὰ πολὺ ἀποδίδουσα, περὶ ἧς ὁ αὐτὸς φη-
 σιν Εὐσέβιου μὴ ἐν ἐπιστολῇ ταύτῃ τὸ ἀρχαῖον εἶναι: vide eiusdem Niceph.
 cap. 35. lib. 2. & cap. 15. lib. 4.

Ex

*Ex chronico MS. Gulielmi de Nangis monachi
Sancti Dionysij.*

Quartus Ecclesia Romana praeuit Clemens natione Romanus, hic Ex Bibiothe-
ex precepto beati Petri Apostoli suscepit ecclesia pontificatum ca Regia.
gubernandi, sicut ei fuerat à Domino Iesu Christo tradita vel commis-
sa: cessit tamen Lino & Cleto, qui ante eum scribuntur, eo quod ab ip-
so principe Apostolorum fuerant ad sacerdotale ministerium habendum
Episcopi ordinati. Hic Clemens 7. regiones divisit notarijs fidelibus Ec-
clesia, qui gesta martyrum sollicitè & curiosè, unusquisq; per regionem
suam, diligenter perquirerent. Scripsit autem duas epistolas, quae ca-
tholicae nominantur.

Ex chronico Alberti Stadenfis.

Clemens primus, natione Romanus, patre Faustino, de Calio mon-
te, sedit annis 9. mensibus 2. diebus 10. temporibus Domitiani,
Nerva, & Traiani. Hic fecit 7. regiones dividi notarijs Ecclesia, qui
gesta martyrum scriberent, unusquisq; in sua regione. Hic quamvis
à beato Petro esset electus, tamen coegit Linum & Cletum ante se
pontificari, & ita est primus post Petrum, tertius verò per gradum.
8 Cal. Decemb. martyrio coronatur. Papatus cessavit diebus 20.
& infra post varias diversorum opiniones de ordine et tempore pri-
morum Pontificum, Lini, Cleti, et Clementis, subiungit. Sed omnes
periti temporum, hos magis aestimant esse imitandos, qui Linum &
Cletum dicunt fuisse sub Petro, & hos sub Petro chorepiscopos existitis-
se; Clementem verò, tradente Petro, iure legitimo successisse, & ideo
ipsum primum Papam merito appellatum.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1215 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
TEL. 773-936-5000
FAX 773-936-5001
WWW.CHICAGO.EDU

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1215 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
TEL. 773-936-5000
FAX 773-936-5001
WWW.CHICAGO.EDU

Benevolo Lectori.

SI plenius de Clemente nostro, & eius scriptis, Amice lector, scire desideras, Gregorium Turonensem de martyrum gloria, Simeonem Metaphrasten, Pontificum Romanorum *Εὐγεῖνος*, Baronium annalium conditorem, Sixtum Senensem, Bellarminum, & alios qui ecclesiasticos scriptores & eorum scripta nobis tradiderunt, per otium consulere potes. nos nube hac tam illustrium testium, quos in antecessum premisimus, contenti, oculis tuis, & patientia diutius abuti desinimus, & de fide, & auctoritate huius operis *πιστοῦ καὶ ἀναγιγνωσκῶν*, plura de nostro adijcere supersedemus, ne soli lucem fenerari, & faculam obscuram meridie accendere velle videamur. Antequam autem ad lectionem divini huius & planè Apostolici scripti te accingas, patere, quaeso, ut de antiquitate exemplaris, quo nos usi sumus, & de versione nostra, plana & rudi, paucis te moneamus. Cyrillus qui hodie Constantinopoli patriarchatum obtinet, vir pietate & eruditione insignis, ex Aegypto, cum sedem Alexandrinam relinqueret, magnam librorum suppellectilem secum advexit, inter quos codicem omnium vetustissimum, & longè pretiosissimum (in quo veteris

& novi fæderis libri literis grandioribus, manu Thecle nobilis
fæmina Ægyptia, circa primi concilij Nicæni tempora, bel-
lissimè exarati sunt) per Ornatissimum & Cl. virum Domi-
num Thomam Roe Equitem auratum, & apud Turcarum Imp.
Seremi Regis nostri Oratorem, cum ex oriente rediret, dono ad
Serenum Regem nostrum transmisit. Ad calcem venerandi
huius codicis, et *κειμηνίου πικροτάτου*, in membranis laceris adie-
cta erat Clementis ad Corinthios epistola eadem manu scrip-
ta, quam nunc bono publico, & tuo vsui in lucem damus, le-
gisq; Pythagorice non immemores (quæ, ut Synesius in Dione
author est, *δὲν ἐστὶ τῶν βιβλίων ἐμπικρεῖν, ἀλλὰ βούλεται μᾶλλον αὐτὰ ἐπὶ τῆς
παράτης χεῖρος, ὅπως ποτε ἐρετὴ τῆς, ἢ τῆς χεῖρος*) nihil dementes, nihil de
nostro addentes, non syllabam, non literam, non apicem aut io-
ta unum, fidelissimè, quantum fieri potuit, expressimus. Voces
autem deperditas, & literas vetustate exesas, spatij & inter-
stitijs acuratisimè dimensis, pro ingenioli nostri tenuita-
ta supplēvimus, & minio rubro (novo hoc & inusitato impri-
mendi genere) notavimus; quod à nobis consultò factum est,
ne reijcentes te sapius ad notas molestiam tibi inutilem crea-
remus, vel oram libri supplementis & emendationibus crebris
nimium fædaremus, deniq; ne industrijs felicioribus, & in-
gentis *εὐχρηστικότητος*, coniecturam liberam, & iudicium liberi-
us, præriperemus. In reliquo etiam opere errata quampluri-
ma expunximus, & ut omnia quàm emendatissima prodirent
pro facultate nostra ac modulo adnisi sumus, verum hoc sic
accipi volumus, non tanquam asecutos nos credamus, sed tan-
quam asequi laboraverimus, & fortasse non frustra, si modo
tu candidum te æstimatorem laborum nostrorum, & diligen-
tia qualiscunq; benignum interpretem, præbueris. Stylus au-
thoris & scribendi genus, primævam simplicitatem sapit, &
tenera adhuc nascentis Ecclesiæ incunabula, quibus veteres Pa-
tres & Ecclesiæ primi nutritij, nihil excelsum aut elatum, nec
ad

ad audientie popularis illecebras culto sermone fucatum, in
medium proferebant; sed ad divinam indulgentiam prædican-
dam, & gratiam ac salutem auditori procurandam (vt Cypri-
anus ad Donatum) verbis non disertis, sed fortibus, & rudi
veritate simplicibus, utebantur. Quare si in versione nostra,
eloquiū venustatem, aut rhetorici sermonis nitorem expectas,
frustra fueris; fides, non ornatus, aut verborum elegantia,
nobis præ oculis in hoc negotio erat. Quod reliquum est, cona-
tibus nostris fave, & pleniorē opem Clementi huic nostro
tribue, aliosq; veteres, qui memoriam suam tibi commendant,
ab oblivionis iniuria asere; quorum immortalitati dum con-
sulis, pariter & tuæ prospicies. Vale, et aternitatem cogita.
Oxonij pridie Cal. Nov. 1632.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α.

Η ἐκκλησία τῷ Θεῷ ἡ παροι-
 κῶσα Ῥώμην, τῇ ἐκκλη-
 σίᾳ τῷ Θεῷ παρικήσῃ Κόριν-
 θον, κλητοῖς ἡγιασμένοις ἐν θε-
 λήματι Θεοῦ, ἡμεῖς τῷ Κυρίῳ
 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ. Χάρις ὑ-
 μῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ πατρὸς καὶ το-
 υ Θεοῦ ἡμεῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πλη-
 θυνθεῖν, ἐφ' ὧν ἰδίως, καὶ ἐπὶ
 ἀλλήλους. Διὰ γενομένης ἡμῖν
 συμφορᾶς καὶ πειρασμῶν,
 ἀδελφοί * βεβαίως δευόμενοι
 ἐπιπροφύω πεποιημένοι, πει-
 ρῶν ἐπιζητούμενων παρ' ὑμῖν

ἴσ. βεβα-
 δον.

DEI Ecclesia quæ Ro-
 mæ peregrinatur,
 Ecclesiæ Dei quæ
 Corinthi diversatur, voca-
 tis & sanctificatis voluntate
 divina, per Dominum no-
 strum Iesum Christum.
 Gratia vobis & pax ab om-
 nipotente Deo per Iesum
 Christum, in vobis singu-
 lis, & mutuò erga vos in-
 vicem multiplicetur. Prop-
 ter calamitates & casus ad-
 versos qui nobis accide-
 runt, Fratres dilecti, postu-
 latis vestris, tardius nos a-
 nimum adjecisse veremur,
 & seditioni impiæ ac dete-
 standæ,

ὡς αἱμάτων, ἀγαπητοί, τῆς τε
 ἰσ. ξένης. ἀλλοτείας καὶ * ξένοις τοῖς ἐκ-
 λεκτοῖς τοῦ Θεοῦ, μαρὰς καὶ ἀνο-
 οῖς γάσεως· ἡ δὲ ὁλὴ αὐτῶν
 παρὰ τὴν καὶ αἰσθάνειν ὑπὲρ
 χούσα, εἰς τοσοῦτον ἀπονοίας ἡ-
 ἐκαυσαν, ὥστε τὸ σεμνὸν καὶ πε-
 βόητον, καὶ πᾶσιν αἰσθητοῖς
 ἀξιαγάπητον ὄνομα ὑμῶν, με-
 γάλως βλασφημηθῆναι· τίς
 γὰρ πρὸς ἐπιδημήσας πρὸς ὑμᾶς
 πλὴν παρὰ τὸν καὶ βεβαίαν ὑμῶν
 πίσιν ἔκ ἐδοκίμασεν; πλὴν τε
 σώφρονα καὶ ὑποτακτικῇ ἐν Χριστῷ
 ὑποτάσσεται, ἔκ ἐθαύμασεν; καὶ τὸ
 μεγαλοπρεπὲς τῆς φιλοξενίας
 ὑμῶν ἡθὺς, ἔκ ἐκήρυξεν; καὶ πλὴν
 τελείαν ἐκ ἀσφαλῆ γινώσκον, ἔκ
 ἐμαχάρισεν; ἀπερὸς πολλήνως
 ἰσ. ἐν τοῖς. γὰρ πάντα ἐποιεῖτε, καὶ * τοῖς νό-
 μοις τοῦ Θεοῦ ἐπορεύεσθε, ὡς
 ἱκανοὶ τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν·
 καὶ πάλιν πλὴν καὶ ἡκούσαν ἀπο-
 νέμοντες τοῖς πρὸς ὑμῖν παραβυτι-
 οῖς, νέοις τε μέτεσσι καὶ σεμναῖς

standæ, inter vos ortæ,
 Deiq; electis peregrinæ
 & alienæ; quæ paucorum
 hominum insolentiâ &
 audaciâ in tantam vefa-
 niam exarsit, ut honorifi-
 cum & illustre nomen
 vestrum, & ab omnibus
 amari dignum, vehe-
 menter blasphemetur.
 Quis enim apud vos ver-
 satus est, qui omni vir-
 tute plenam, firmamque
 ac stabilem fidem ve-
 stram non probaverit?
 Qui sobriam & mode-
 ratam in Christo picta-
 tem non sit admiratus?
 qui splendidos ac libera-
 les hospitalitatis vestræ
 mores non laudaverit?
 qui perfectam certamq;
 cognitionem vestram,
 non beatam prædicave-
 rit? Omnia enim sine per-
 sonarum intuitu à vobis fi-
 ebant, & in Dei legibus
 ambulabatis, præpositis
 vestris subditi, & senio-
 res inter vos debito ho-
 nore prosequentes. Juve-
 nes ut moderata & hone-
 sta.

νοεῖν ἐπετρέπετε· γυναιξὶν τε
 ἐν ἀμώμῳ καὶ σιμῇ ὡς ἀγνῇ
 σιωπῇ πάντῃ ὅτι τελεῖν πα-
 ρηγέλλετε, σεργύσας καὶ θηκόν-
 τας ὡς ἄνδρας ἑαυτῶν· ἐν τε πα-
 ρατοὶ τῆς ὑποταγῆς ὑπὸ χρο-
 σίας, τὰ κατὰ τὸ οἶκον σεμνῶς οἰ-
 κουργεῖν ἐδιδάσκετε, πάντα σωφρο-
 νύσας. Πάντες τε ἐταπεινοφρο-
 νεῖτε, μηδὲν ἀλαζονεύμενοι,
 ὑποτασσόμενοι μᾶλλον ἢ ὑπο-
 τάσσοντες, μᾶλλον δίδοντες ἢ
 λαμβάνοντες· τοῖς ἐφοδίοις τῷ
 Θεῷ ἀρκεῖς ὡς ἔχον-
 11 τες ὡς λόγος αὐτοῦ ὅτι μελῶς,
 11 ἐστερνισμένοι ἢ τε τοῖς ἀσπλάγχ-
 νοις, καὶ τὰ παθήματα αὐτοῦ ὡς
 ὡς ὀφθαλμοὶ ὑμῶν. Οὕτως
 εἰρήνη βαθεῖα καὶ λιποψυχία ἐδέδοτο
 πᾶσιν, καὶ ἀκέραιος πόθος εἰς
 ἀγαθοποιίαν, ὡς πλήρης πνεύ-
 ματος ἀγίου ἐκχυσίς ὅτι πάντας
 ἐγένετο· μεσσίτε ὡς βαλὴς ἐν
 ἀγαθῇ συνουσίᾳ μετ' ὅσε-
 68ς πεποιθήσιως ὀξετεῖνατε τὰς

ita sectarentur, moneba-
 tis; mulieres in inculpa-
 bili, sancta & casta con-
 scientia, omnia perage-
 re hortabamini, diligen-
 do maritos, prout offici-
 um postulat; & in obedi-
 entia canone se continen-
 do, res domesticas cum
 omni temperantia admi-
 nistrare, docebatis. Om-
 nes humili animo eratis,
 in nullo inani gloriati-
 onis dediti, aliorum iugo sub-
 jecti potius quàm alios
 vobis subjicientes, dan-
 tes potius quàm accipi-
 entes, Dei viatico con-
 tenti, & verbo ejus dili-
 genter attendentes, quod
 in intima viscera recon-
 ditum servabatis, ejusque
 passiones vobis præ ocu-
 lis semper erant. Sic alta
 & beata pace fruentes,
 inexplebile benefaciendi
 desiderium omnes tene-
 bat; plena etiam super
 omnes Spiritus sancti ef-
 fusio facta est, sancta-
 que voluntate pleni, bo-
 na animi promptitudine,

χῆρας ἱμῶν πρὸς Ω παντο-
κράτορα Θεόν, ἱκετεύοντες αὐτὸν

ισ. ἰλεων.

* ἰλεως γενεᾶς, εἰς ἃς ἄχοντες
ἠμῶν τε καὶ νυκτὸς ὑμῶν ἡμέρας
ἀδελφότητος, εἰς δὲ σαζεῖς
μετ' ἐλέους ἔσμεν ἐλπίσεως Ω

ἀριθμὸν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ.
Εἰλικρινεῖς καὶ ἀκέραιοι ἦτε, καὶ
* ἀναμνηστικοὶ εἰς ἀλλήλους.

ισ. ἀμνη-
σίστατοι.

Πᾶσα γὰρ ἡμεῖς, καὶ πάντες ὅσοι
μα βδελυκτοὶ ὑμῶν: ὅτι τοῖς

|| ισ. ἡμῶν.

καὶ πασι * τοῖς πλεονέκτησι
ἐπινείπει· τὰ ἱερήματα αὐτῶν

ἴδια ἐκρίνετε. ἀμεταμέλητοι ἦτε
ὅτι πάση ἀγαθοποιίᾳ, ἐτοιμοὶ

εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν. Τῇ πόρ-
ρῳ καὶ σεβασμῷ πολιτείας κε-

κοσμημένοι πᾶντα ἐν φόβῳ
αὐτοῦ ἐπεπλήστε. τὰ πρὸς ἀγ-

ισ. πρὸς
πλάγας.

ματα τῶ Κυρίου ὅτι * τὰ πλά-
γη τῆς καρδίας ὑμῶν ἐγένετα

πλοῦς. Πᾶσα δόξα καὶ πλατυσμός
ἐδόθη ὑμῶν, καὶ ἐπετελέσθη δὲ γὰρ

γεγραμμένοι, Εφαγὰ καὶ ἐπὶ, καὶ
vestri altius insculpebantur. Nunc vero omnis honor &

latitudo vobis data est, & scriptum illud impletum est,

cum pia ac devota confi-
dencia, manus vestras ad
Deum omnipotentē ex-
tendistis, pro delictis cō-
tra voluntatem vestram
commissis, suppliciter ip-
sius clementiam implora-
ntes. Labor omnis & con-
tentio vestra diu noctū
que pro vniverſa frater-
nitate erat, vt numerus
electorum ejus cum cō-
miseratione & conscien-
tia saluaretur. Sinceri in-
ter vos invicem, innoxij,
& omnis injuriæ imme-
mores, eratis. Seditio
omnis & scissura, vobis
abominanda erat, proxi-
morum delicta lugeba-
tis, illorum defectus ve-
stros censebatis. propter
benefacta nulla peniten-
tia ducti, ad omne bo-
num opus prompti & ala-
cres eratis. ornati vene-
randa & omnibus nu-
meris absoluta conver-
satione, omnia in timo-
re ejus peragebatis: man-
data & præcepta Do-
mini in tabulis cordis
Edit

ἔπλατιώθη καὶ ἐπαχύνθη, καὶ
 ἰσ. ἀπελα- * ἀπεγαλάκτισεν ὁ ἡγαπημένος.
 κλίσεν.
 Ἐκ τούτων ζήλος, καὶ ἔρις, καὶ ῥήσεις,
 διωγμός ἐστὶ ἀκαταστασία, πό-
 λεμος καὶ ἀγχιμαλώσια. ὅπως
 ἐπηγένησαν. ④ ἀλλοιοὶ ὅτι τοῦ
 ἐν ἡμῶν, ④ ἀδόξοι ὅτι τοῦ ἐν
 δόξης, ④ ἀφρονεῖς ὅτι τοῦ φρο-
 νήμων, ④ νέοι ὅτι τῶν πρεσβυ-
 τέρων. Διὰ τούτο πόρρω ἀπέστη ἡ
 δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη, ἐν τῷ ἀπο-
 λείψῃ ἕκαστον τὸ φόβον τοῦ Θεοῦ,
 καὶ ἐν τῇ πίστει αὐτῶν ἀμβλυω-
 πῆσαι, μηδὲ ἐν τοῖς νομίμοις τῶν
 παραγγέλων αὐτῶν πορεύεσθαι
 μηδὲ πολιτεύεσθαι κατὰ τὸ κα-
 τήκον τῶν χρηστῶν, ἀλλὰ ἕκαστον
 βαδίζον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐ-
 τῶν τὰς πονηρίας, ζήλον ἀδίκον καὶ
 ἀσεβῆ ἀνέλεη φόνου, δι' ὃ καὶ θά-
 νατος εἰσῆλθεν εἰς τὸ κόσμον. γέ-
 γραται γὰρ ὅπως. Καὶ ἐγένετο
 μετ' ἡμέρας, ἤνεγκεν Καὶν ἀπὸ τῶν
 καρπῶν τῆς γῆς θυσιάαν τῷ
 Θεῷ, καὶ Ἀβελ ἤνεγκεν καὶ αὐτός
 ἀπὸ τῶν πρωτοτόκων τῶν προ-

Edit, bibit, dilatatus, & Deut. 32. 15
incrassatus est, & recalci-
travit dilectus. Ab hoc
fonte, æmulatio, invidia,
contentio, seditio, perfec-
cutio, commotio, bellum
& captivitas, manarunt.
sic viles & inglorij, con-
tra honoratos & glorio-
fos, sic insipientes contra
sapientes, & juvenes con-
tra seniores, insurrexe-
runt. Hinc est, quod ius-
titia procul exulante &
pace, unusquisq; Dei ti-
morem delevit, & in fide
eius cæcutiat, neq; in in-
stitutis præceptorum eius
ambulet, aut vitam Chri-
sto dignam degat: sed se-
cundum pravas ipsius cõ-
cupiscentias incedat, ini-
quam & impiam invidi-
am fovendo & amplectẽ-
do, per quam mors in
mundum intrauit. Sic e-
nim scriptum est, Et fa-
ctum est post dies, obtulit
Cain ex fructibus terre
sacrificium Domino. A-
bel autem obtulit et ipse

αὐτῶν Sept.

λίαν Sept.

κύριος ὁ Θεὸς καὶ Καὶν

βάρων, καὶ ἀπὸ τῶν γαστρῶν αὐ-
τῶν καὶ ἐώρακεν ὁ Θεὸς ἐπὶ Ἀβελ
καὶ ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτῶν, ἐπὶ δὲ
Καὶν καὶ ἐπὶ τῇ θυσίᾳ αὐτῶν οὐ
προσέβλεπεν. καὶ ἐλυπήθη Καὶν
ἀγῶν, καὶ συνεπέσειεν τῷ προσώ-
πῳ αὐτοῦ. Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς
Καὶν, ἵνα τί ἐλύπητος ἐγένεο; καὶ
ἵνα τί συνεπέσειεν τὸ πρόσωπόν
σου; οὐκ εἰς ὁρθῶς προσένηκας,
ὁρθῶς δὲ μὴ διέλης, ἡμῶν τῶν ἰσχυ-
ράων. πρὸς σὲ ἡ ἀποτροπὴ
αὐτοῦ, ἐξ αὐτοῦ αὐτοῦ. Καὶ
εἶπεν Καὶν πρὸς Ἀβελ τὸ
ἀδελφόν αὐτοῦ, διέλθωμεν εἰς
τὸ πεδῖον, καὶ ἐργασώμεθα ἐν αὐ-
τῷ. ὡς πεδῖον, ἀνέστη Καὶν
ἐπὶ Ἀβελ τὸ ἀδελφόν αὐτοῦ,
καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν. Ὡρατε
ἀδελφοί, ζήλος καὶ φθόνος ἀδελ-
φοκτονίαν κατέργασατο. Διὰ
ζήλου ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἰακώβ ἀπέ-
δρα ἀπὸ προσώπου Ησαὺ τοῦ
ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Ζήλος ἐποίησεν
Ἰωσήφ μίσην ἀδελφῶν διωχ-

de primogenitis ovium
suarum, et adipibus ea-
rum. Et respexit Deus
super Abel, et super mune-
ra eius. Super Cain autem,
et super sacrificia eius non
adveritit, et contristatus
est Cain valde, et concidit
vultu suo. Et dixit
Dominus Deus ad Cain,
quare tristis factus es? Et
quare concidit vultus tu-
us? Nonne si recte offeras,
non autem recte divides,
peccasti? Quiesce, ad te
conversio eius, et tu prin-
cipatum habebis ipsius. Et
dixit Cain ad Abel fra-
trem suum, transcamus
in campum: et factum est,
dum essent in campo, sur-
rexit Cain super Abel
fratrem suum, et occi-
dit eum. Videtis fra-
tres, propter amulati-
onem & invidiam fra-
trucidium commissum.
Propter amulationem
pater noster Iacob a fa-
cie fratris sui Esau aufu-
git. Emulatione factum est

θιῶναι, καὶ μέλει δαλείας εἰσελ-
θεῖν. Ζῆλος φθόνῳ ἠνάγκασιν
Μωϋσίου ἀπὸ προσώπου Φαραώ
βασιλέως Αἰγύπτου, ἐν τῷ ἀ-
κρούσει αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὁμοφύλου,

ἐρχόμενον. *Sept.* τίς σε κατέστησεν κριτὴν, ἢ δικα-
στήν ἐφ' ἡμῶν; μὴ αἰσθῆς με σὺ

ἄλλους, ὃν ἔσπον ἀνέλες ἐχθρὸς

ᾧ ἀγνώστῳ; Διὰ ζῆλον Αα-
ρων καὶ Μαριάμ ἐξωτὴς πρεμ-
βολῆς ὑπὸ λίσσασαν. Ζῆλος Δα-
θὰν καὶ Αβιρόν ζώντας κατὰ γὰρ
εἰς ἄδου, διὰ τὸ κατασπᾶσαι αὐτοὺς
ἰσχυρῶς. ᾧ παράπαντα τῷ Θεοῦ
Μωϋσίου. Διὰ ζῆλον Δαβὶδ
φθόνον ἔχει ὁ μόνον ὑπὸ τῷ
ἐκκοφύλῳ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ
Σαύλ βασιλέως Ἰσραὴλ ἐδιώ-
χθη. Ἀλλ' ἵνα τῷ ἀρχαίων
ὑποδείγματα παυσώμεθα,
ἐλθόντων ὅτι οὐκ ἐλίγα γενομέ-
νης ἀθλητῆς ἀθέωμον τῆς ἡμε-
τέρας ἡμῶν τὰ γυμνάσια ὑποδείγ-
ματα. Διὰ ζῆλον καὶ φθόνον,
ἐκκλησίας πιστοὶ καὶ διχαστάρι
proponamus. Propter æmulationem & invidiam,

vt Ioseph ad mortem vsq;
in persecutione viveret,
& servitutem subire co-
geretur. Æmulatio Mo-
sem à vultu Pharaonis
regis Ægypti fugere com-
pulsit, cum popularem su-
um dicentem audiret,
quis te constituit princi- Exod. 2. 14.
pemet indicem super nos?
numquid tu vis me occide-
re, quemadmodum occi-
disti heri Ægyptium?
propter æmulationem Aa-
ron & Mariam, à reli-
quo populo segregati,
extra castra stabulati sunt.
Æmulatio Dathan & A-
biron vivos ad inferos
detrusit, quòd cum Moy-
se Dei famulo seditiosè
contenderent. Propter æ-
mulationem David non
tantum alienigenarum in-
vidiam sustinuit, sed Re-
gem etiam Saul perse-
quutorem expertus est.
Sed vt vetera relinqua-
mus, ad proximos athle-
tas convertat se ora-
tio nostra, & seculi no-
stri generosa exempla
qui

οὗτοι ἐδιδάσκοντες καὶ ἕως θανά-
 τω δέξασθαι ἡρώων παρὰ ὁφ-
 θάλμω ἡμῶν τοῦ ἀγαθῆς ἀπο-
 σόλους. Πέτρος δὲ ζῆλον ἀδι-
 κον ἔχ' ἕνα ὃ δὲ δύο, ἀλλὰ πλεί-
 ονας ἢ τὸ ἐμμένει πόνος, καὶ ὅτε
 μαρτυρήσας ἐπορεύθη εἰς Ω
 ὀφειλόμενος τὸν τοῦ δόξης.
 Διὰ ζῆλον ὁ Παῦλος ἡτοιμα-
 νῆς βραβεῖον ἀπέσχετο, ὡς τῆς
 δεσμῶν φορέσαι, τὸ ἀνδραγαθῆς, λι-
 θαδεῖς, κήρυξ ἡρόμενος ἐν τῇ
 ἀνατολῇ καὶ ἐν τῇ δύσει, ὃ ἡρ-
 ναῖον τῆ πίστεως αὐτῷ κλέος ἔλαβεν,
 διανοουμένη διδάξας ὅλον Ω
 κόσμον, καὶ ὅτι ὃ πῦμα τῆς δύ-
 σεως ἐλθόν, καὶ μαρτυρήσας ὅτι τῇ
 ἡγεμονίᾳ, ὅπως ἀπὸ πλάγῃ τῆ
 κόσμου, καὶ εἰς Ω ἀγὶ τὸν
 ἐπορεύθη, ἡτοιμανῆς ἡρόμενος
 μέγιστος ἡτοιμαμῆς. Τούτοις
 τοῖς αἰδράσιν θείως παλινθε-
 μένοις σινη θείᾳ πολὺ πλῆ-
 ρος ἐαλεχθῆναι, οἷνες * πολλὰς
 αἰχίας καὶ βασάνους διὰ ζῆλον
 qui supplicia multa & tormenti propter æmulationem

qui fideles & iustissimæ
 Ecclesiæ columnæ erant,
 ad mortem usq; acerbam,
 persecutionē passi sunt.
 ponamus nobis ante ocu-
 los Sanctos Apostolos.
 Propter æmulationē ini-
 quam, Petrus non vnum
 aut alterum, sed plures la-
 bores sustulit, atque ita
 martyrium passus in de-
 bitum gloriæ locum as-
 cendit. Paulus propter æ-
 mulationem in vincula
 septies coniectus, verbe-
 ribus cæsus, lapidatus,
 patientiæ præmium re-
 portavit, & in oriente ac
 occidente verbi præco fa-
 ctus, illustrem fidei suæ
 famam sortitus est, in iu-
 stitia mundum univsum
 instruens, & ad occidentis
 terminos veniens, & sub
 Imperatoribus martyriū
 subiens, sic è mundo mi-
 gravit, & in locum sanctū
 abiit, patientiæ summum
 exemplar existens. Viris
 istis sanctè vitam institu-
 entibus, magna electorum
 multitudo aggregata est,
 passi,

ἴσ. πολλὰς
 αἰχίας καὶ
 βασάνους

παθόντες, ὡς οὐδὲν μακάριον
 εἶναι ἐν ἡμῖν. Διὰ ζή-
 λον διωχθεῖσαι γυναῖκες [Δα-
 ναίδες καὶ Δίρη] αἰχίσματα
 δεινὰ καὶ ἀνίσια παθούσαι, ὅτι
 τὸν τῆς πίστεως βέλτατον δρόμον
 κατέλιπον, καὶ ἔλαβον γέρας
 θνητῶν αἰ ἀδελφεῖς τὰ σώματα.
 Ζήλος ἀπηλλοτριώσεν ἡμᾶς
 ἀνδράν, καὶ ἠλλοίωσεν τὸ ρητὴν
 ὡς τὸ παρὲς ἡμῶν Ἀδάμ,
 τὸ τοιοῦτον ὡς ἐκ τῆς οἰκίας
 μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς
 μου. Ζήλος καὶ εἰς πόλεις με-
 γάλας κατέστρεψεν, καὶ ἐθνη με-
 γάλα ἐξερρίζωσεν. ταῦτα, ἀγα-
 πητοί, οὐ μόνον ὑμᾶς ἰσχυροῦντες
 ὅτι ἐλλομεν, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὰς
 ὡς ἀπομνήσκοντες ἐν ᾧ τῷ
 αὐτῷ ἔσμεν σκάνδαλον, καὶ ὁ
 αὐτὸς ἡμῖν ἀγὼν ὅτι κείται. Διὸ
 ἀπολείπωμεν τὰς κενὰς καὶ μα-
 τὰς φροντίδας, καὶ ἑλθώμεν
 ὅτι τὸν βίβλον καὶ στυγερὸν τῆς
 ἀγίας κλήσεως ἡμῶν καὶ ἰσχύος

passi, exemplar optimum
 inter nos exstiterunt.
 Propter æmulationem
 mulieres persecutionē
 passiæ [Danaïdes et Dir-
 ce] postquam gravia &
 nefanda supplicia susti-
 nuissent, constantē fidei
 cursum consummarunt,
 & debiles corpore nobi-
 le tolerantia præmium
 acceperunt. Æmulatio
 vxorum animos à mari-
 tis abalienavit, & dictum
 patris nostri Adami mu-
 tavit. *Hoc iam os ex ossi-*
buis meis, et caro ex carne
mea. Æmulatio & con-
 tentio vrbes magnas e-
 vertit, & gentes numero-
 sas funditus delevit. Hæc
 charissimi, non tantum vt
 vos officij vestri admo-
 neamus, scribimus; sed vt
 nos ipsos commonefaci-
 amus, in eodē enim sta-
 dio versamur, & certamē
 idem nobis impendet:
 quare inanes & vanas
 curas relinquamus, & ad
 gloriosam & veneran-
 dam sanctæ vocationis
 nostræ normam veniamus;
 D quid

Gen. 2. 23.

Βλέπωμεν τὸ καλὸν καὶ τὴν τι-
 μὴν καὶ παραδεχόμενοι ἐνώπιον
 τοῦ ποιησάμενος ἡμᾶς. Απεισώ-
 μεν εἰς τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ,
 καὶ ἴδωμεν ὡς ἐστὶν τιμιὸν τῷ Θεῷ
 αἷμα αὐτοῦ, ὅτι διὰ τοῦτο ἡμετέ-
 ραν σωτηρίαν ἐκχυθῆναι, πᾶσι
 τῷ κόσμῳ μετανοίας χάριν
 ἵνα κτήσεται. Απεισώμεν εἰς
 τὰς γενεὰς πάσας, καὶ καθαί-
 ρωμεν ὅτι εἰ γενεὰ καὶ γενεὰ
 μετανοίας τὸν πότον ἔδωκεν ὁ δε-
 σπότης τοῖς ἐκδομένοις ἐπιτρα-
 φικῶς ἐπὶ αὐτοῖς. Νῶε ἐκήρυ-
 ξεν μετανοίαν, καὶ ἠπαύσα-
 ντες ἐσώθησαν. Ἰωάννης Νινευίταις
 κατατροφίαν ἐκήρυξεν, καὶ ὁ με-
 ταινοήσαντες ὅτι τοῖς ἀμαρτή-
 μασι αὐτῶν, ἐξήλασαν τοὺς
 Θεοὺς ἱκετεύσαντες, καὶ ἔλαβον
 σωτηρίαν, καὶ περὶ αὐτοῖς τῷ
 Θεῷ ὄντες. Οἱ λευτέρη δὲ χά-
 ρις τοῦ Θεοῦ διὰ πνεύματος
 ἁγίου ὡς μετανοίας ἐλάλη-
 σαν, καὶ αὐτοῖς ὁ δεσπότης

quid pulchrum, quid
 jucundum, & acceptum
 coram opifice nostro
 fit, videamus; sangui-
 nem Christi intentis o-
 culis intueamur, &
 quàm pretiosus Deo sit
 ejus sanguis, considere-
 mus, qui propter no-
 stram salutem effusus,
 toti mundo poenitentiae
 gratiam obtulit. Cir-
 cumspiciamus diligēter
 omnes mundi aetates, &
 discamus quod in omni
 generatione, volentibus
 ad ipsum converti, Do-
 minus poenitentiae locū
 concefferit. Noë poeni-
 tentiae praeo fuit, & qui
 ei obtemperarunt, salua-
 ti sunt. Ionas Ninivitis
 excidium praedicavit, il-
 li autem peccatorum
 poenitentiam agentes,
 precibus Deum placarunt,
 & licet à Deo alie-
 ni, salutis participes fa-
 cti sunt. Divinae gratiae
 ministri Spiritu Sancto
 afflāti, de poenitentia
 loquuti sunt: ipse etiam

τῶν ἀπάντων πρὸς μετάνοιαν ἐ-

λάλησεν μετὰ ὅρκου. Ζαὶ γὰρ

ἐγὼ λέγει κύριος, ὃ βούλομαι

τὸ θάνατον τῷ ἀμάρτανῳ, ὡς

τινὶ μετάνοιαν προσετιθεῖς καὶ

γνώμῳ ἀγαθῷ. Μετανοήσα-

τε οἶκος Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς ἀνο-

μίας ὑμῶν. Εἶπον τοῖς υἱοῖς τοῦ

λαοῦ μου, ἐὰν ὦσιν αἱ ἀμαρτίαι

ὑμῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἕως τοῦ οὐρα-

νοῦ, καὶ ἐὰν ὦσιν πυρρύτεραι κό-

κκ, καὶ μελάντεραι σάκκ, καὶ

ἐπιστραφῇτε πρὸς με ἐξ ὅλης

τῆς καρδίας, καὶ εἴπητε, Πάτερ,

ἐπακούσθαι ὑμῶν ὡς λαὸς ἀ-

γῶ. Καὶ ἐν ἐτέρῳ τόπῳ λέγει

ὁ κύριος, Λύσατε καὶ καθαρῶς

γενέσθε, ἀφελέσθε τὰς πονηρίας

ἀπὸ τῆς ψυχῆς ὑμῶν, ἀπὸ

παντὶ τῷ ὀφθαλμῷ μου παύ-

σατε ἀπὸ τῆς πονηρίας ὑμῶν,

μάθετε καλὴν ποιεῖν, ἐκζητήσα-

τε κείσθαι, ῥύσατε ἀδικήμενον,

κρίνατε ὀρφανῶν, καὶ δικαιώσατε

χήρας, καὶ δεῦτε καὶ ἐλάλεθ' ἑαυτοῖς λέγει. Καὶ ἐὰν ὦσιν αἱ ἀμαρ-

rerum omnium Domi-

nus cum juramento de

pœnitentia loquutus est.

Vivo, inquit, Dominus,

nolo mortem peccatoris, si-

cut pœnitentiam addens

insuper dictum egregi-

um; Resipiscite domus Is-

rael ab iniquitate vestra.

Dic filijs populi mei, si pec-

cata vestra à terra ad cœ-

lum usque multiplicen-

tur, si cocco rubriora et

cilicio nigriora fuerint,

et ad me ex toto corde

conversi fueritis et di-

xeritis, Pater, tanquam

populo sancto aurem vobis

præbebo. Et in alio lo-

co, sic dicit; Lavamini,

mundi estote, auferte ma-

la ex animabus vestris ab

oculis meis, quiescite à ma-

litijs vestris. Discite face-

re bonum, querite judi-

cium, liberate oppressum,

judicate pupillo, et justifi-

cate viduā. Et venite col-

loquamur dicit Dominus.

Ezek. 33.

11.

Es. i. 16.

D 2

ἀρχ- Sept.

κύριος Sept.

ἡα

Ζαὶ γὰρ Sept.

πρὸς Sept.

11

υ Sept.
καὶ ἐλά- Sept.
τ Sept.

χήρας Sept.

πία ὑμῶν ὡς φοινικῶν, ὡς χιόνα
 λευκανῶ· ἐὰν ὅ ὥσιν ὡς κόκκι-
 νον, ὡς ἔριον λευκανῶ· καὶ ἐὰν θέ-
 λητε καὶ εἰσακούσῃτε μὲν, πα-
 ρατά τῃ γῆς φαγεῖτε· ἐὰν ὅ
 μὴ θέλητε, μηδὲ εἰσακούσῃτε
 μὲν, μάχαρε ὑμᾶς κατέδετα·
 πῶς τοῦ μακρὸς ἐλάλησεν ταῦ-
 τα. Παύλος δὲ τὸς ἀγαπητοὺς
 αὐτοῦ βυλόμενος μετάνοιαν με-
 ταχεῖν, ἐπέειξεν τὰς πικρὰς
 ἑρμηνείας βυλήματι αὐτοῦ. Διὸ
 ἐπακούσωμεν τῇ μεγαλοπρε-
 πεί καὶ ἐνδόξῳ βυλήσει αὐτοῦ, καὶ
 ἰκέσθαι γενόμενοι τῷ ἐλέει καὶ τῇ
 χρηστότητι αὐτοῦ, προσάψωμεν
 καὶ ἐπιστρέψωμεν ὅτι τὸς οἰκτιρ-
 μὸς αὐτοῦ, ἀπολιπόντες τὴν
 ματαιοποσίαν, τὴν τε ἔριν, καὶ
 * τὸ εἰς θάνατον * ἄρην ζῆλος.
 Ἀπεισώμεν εἰς τὸς τελείως
 λειτουργήσαντας τῇ μεγαλο-
 πρεπεί δόξῃ αὐτοῦ. λάβωμεν
 Ἐνώχ, ὅς ἐν ἱσλαχῇ δίκαιος
 θύρεθρος μετετέθη, καὶ οὐκ ἔχον
 αὐτοῦ θάνατος. Νῶς πιστὸς θύρε-

et si fuerint peccata vestra
 quasi phœnicium, sicut ni-
 vem dealbabo, et si fuerint
 ut coccinium, sicut lanam
 dealbabo. Et si volueritis
 et audieritis me, bona terræ
 comedetis; si autem nolue-
 ritis, neque exaudieritis
 me, gladius devorabit vos:
 os enim Domini loquutum
 est hæc. Volens igitur om-
 nes dilectos suos pœni-
 tentiæ participes fieri, om-
 nipotente suâ voluntate
 stabilivit: quare magnificæ
 ejus & gloriosæ voluntati
 obsequamur, & supplici-
 ter misericordiam & be-
 nignitatem ejus imploran-
 tes, relictis vanis operi-
 bus, contentione & æmul-
 latione, quæ ad mortem
 ducit, ad miserationes ejus
 aduoluamur & conuerta-
 mur. Fixis oculis intuea-
 mur eos qui magnificæ
 ejus gloriæ perfectè infer-
 uerunt: sumamus Enoch,
 qui in obedientia justus
 repertus, translatus fuit,
 neque mors ejus depre-
 hensa est. Noë fidelis
 inven-

ἱσ. πόν.
 ἱσ. ἀργυρ.
 ζήλος.

2. 2. 1. 17

ζήτησιν

θεός, ἀλλὰ τῆς λειτουργίας αὐτοῦ
παλιγγενεσίαν κόσμῳ ἐκήρυξεν,
καὶ διέσωσεν δι' αὐτοῦ ὁ δεσπότης
τὰ εἰσεληγμένα ἐν ὁμονοίᾳ ζωᾶ
εἰς τὴν κίβωτον. Ἀβραάμ ὁ

11 φίλος προσπαρορευθεὶς, πιστὸς
θύρῃς, ὃς τῷ αὐτοῦ ὑπακούον
γενέσθαι τοῖς ῥήμασι τοῦ Θεοῦ.
ὅστις δι' ὑπακοῆς ἐξῆλθεν ἐκ
τῆς γῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῆς συγγε-
νεῖας αὐτοῦ, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πα-
τρὸς αὐτοῦ, ὅπως γινώσκουσιν, καὶ
συγγενεῖαν ἀδελφῇ, καὶ οἶκον μι-
κρὸν κατὰ λιπὼν, κληρονομήσῃ
ταῖς ἐπαγγελίαις τοῦ Θεοῦ. λέγει
γὰρ αὐτῷ. Ἀπελθε ἐκ τῆς γῆς
σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ
ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου, εἰς
τὴν γῆν ἣν ἔγωγ' αὐτῷ σοι δεῖξω, καὶ
ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα, καὶ
ἐυλογήσω σε, καὶ μεγαλιεύω τὸ
ὄνομα σου, καὶ ἔσῃ ἐυλογημένος. καὶ
ἐυλογήσω τὰς ἐυλογησώμενάς σε,
καὶ καταράσονται τὰς καταρά-
μενάς σε, καὶ ἐυλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα αἱ φυλαὶ τῆς γῆς.

inuentus, per ministerium
suum novam mundo ge-
nerationem prædicavit, &
per eum animalia quæ in
concordia arcam sunt in-
gressa, servavit Dominus.
Abraham amicus voca-
tus, fidelis inuentus est, eo
quod verbis Dei obtem-
perarit; hic per obedi-
entiam à terra suâ, è cogna-
tione suâ, & domo patris
sui egressus est, ut exigua
terra, cognatione debili,
& domu parvâ derelictâ,
promissiones Dei posside-
ret. Dicit enim ei, *Exi*
de terratua, & de cognati-
one tuâ, & de domo patris
tui, & vade in terram
quam tibi demonstravero.
Et faciam te in gentem
magnam, & benedicam te,
& magnificabo nomen tu-
um, & eris benedictus; &
benedicam benedicentes te,
& maledicam maledicen-
tes te, & benedicentur in
te omnes tribus terræ.

Gen. 12. 1.

Καὶ πάλιν ἐν τῷ ἀναχωροῦν-
 ναί αὐτὸν ἀπὸ Λώτ, εἶπεν αὐτῷ
 ὁ Θεός, Ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλ-
 μοῖς σου, ἴδε ἀπὸ τοῦ τόπου οὗ
 σὺ εἶ παρὰ βορρᾶν, καὶ λίβαν, καὶ
 ἀνατολὰς, καὶ θαλάσσαν·
 ὅτι πάντα τὸν γῆν ἢ σὺ ὁρᾷς,
 σοὶ δώσω αὐτήν, καὶ τῷ σπέρ-
 ματι σου, ἕως αἰῶνος· καὶ ποιήσω
 τὸ σπέρμα σου ὡς τὸν ἄμμιον
 τῆς γῆς· εἰ δυνάται τις ἐξα-
 ριθμῆσαι τὸν ἄμμιον τῆς γῆς,
 καὶ τὸ σπέρμα σου ἐξαριθμη-
 θήσεται· Καὶ πάλιν λέγει· Εξή-
 γαγε· ὁ Θεὸς τὸν Ἀβραάμ, καὶ
 εἶπεν αὐτῷ· Ἀναβλέψον· εἰς
 τὸν οὐρανὸν, καὶ ἀριθμήσον τὰς
 ἀστέρας· εἰ δυνήσῃ ἐξαριθμῆ-
 σαι αὐτάς, οὕτως ἔσται τὸ σπέρ-
 μα σου· ὅτι πιστεύσῃ ὁ Ἀβραάμ
 τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς
 δικαιοσύνην. Διὰ τίσιν καὶ
 11 φιλοξενίας ἐδόθη αὐτῷ ὑπὸς ἐν
 γῆραι, καὶ δι' ἡσυχίας παρὰ
 νεγκειν αὐτὸν θυσίαι τῷ Θεῷ παρὰ ἐν τῷ ὁρέων ὧν ἐδόξεν αὐ-
 τῷ.

Et rursus cum à Lot se-
 cederet, dixit ei Deus.
Respice oculis tuis, et vi-
de à loco in quo nunc tu
es, ad Aquilonem, et A-
fricum, et orientem et
mare : quia omnem ter-
ram quam tu vides ti-
bi dabo eam, et semini
tuo usque in seculum. Et
faciam sementuum sicut
arenam terræ, si poterit
aliquis dinumerare are-
nam terræ, et semen tu-
um dinumerabitur. Et
 rursus dicit· *Eduxit*
Deus Abraham foras, et
dixit ei, respice in cæ-
lum et numera stellas, si
potes dinumerare eas, sic
erit sementuum : Et cre-
didit Abraham Deo, et
deputatum est ei ad iusti-
tiam. Propter fidem &
hospitalitatem datus est
ei filius in senectute, &
per obedientiam obtulit
 eum in sacrificium Deo

Gen. 13. 14.

Gen. 15. 5.

- or. Sept.
 καὶ Sept.

ὁ Θεός.

καὶ εἶπεν Sept.

τῶ. Διὰ φιλοξενίαν καὶ δύσε-
 βειαν Λωτ ἐσώθη ἐκ Σοδόμων,
 τῆς περὶ πόλεως πάσης κειθείσης
 διὰ πυρός καὶ θείας περὶ δόλων
 ποιήσας ὁ δεσπότης ὅτι τοὺς ἐλ-
 πίζοντάς ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐγκατα-
 λείψει, τοὺς δ' ἐτεροκλήτους ὑπάρ-
 χοντάς εἰς κόλασιν καὶ αἰσχύναν
 ὕψιστοι σωεξελθόντες * πρὸς αὐτὰς
 τῆς γυναικὸς ἐπεργνώμονος ὑ-
 πέρχοντες καὶ οὐκ ἐν ὁμοιότητι,
 εἰς τὸ σημεῖον ἐτέθη, ὥστε γε-
 νῆσθαι αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ αὐτῇ
 τῆς ἡμέρας ταύτης εἰς τὸ γνω-
 σθῆναι πάντας, ὅτι οἱ δὲ ψυχοὶ καὶ
 οἱ διατάζοντες περὶ τῆς τῆς Θεοῦ
 διωάμειως, εἰς κρίμα καὶ εἰς
 σημείωσιν πάντας τὰς γενεὰς
 γίνονται. Διὰ πίσιν καὶ φιλοξενίαν
 ἐσώθη Ραάβ ἡ πόρνη ἐκ πεμ-
 φθέντων γὰρ ὑπὸ Ἰησοῦ τῆς
 Ναιῆ κατασκοπῶν εἰς τὴν
 Ἱερικὴν, ἐγὼ ὁ βασιλεὺς τῆς γῆς
 ὅτι ἤκουσεν κατασκοπεύσαντας τὴν
 χώραν αὐτῆς, καὶ ἐξέπεμψεν

in vno montium quem ei
 ostenderat. Propter hospi-
 talitatem & pietatem Lot, è
 Sodomā salvus evasit, cum
 regio tota in circuitu igne
 & sulphure conflagraret.
 Deo palàm faciente quòd
 eos non derelinquat, qui in
 eo spem & præsidium col-
 locant; contrà verò qui à
 mandatis ejus declinant,
 supplicijs & tormentis pu-
 niat: vxor enim ejus quæ vnà
 cum eo vrbe egressa est,
 cum ab eo dissentiret, nec
 in concordia persisteret, in
 signum propterea posita
 est, & salis statua in hodie-
 rum diem facta est, vt om-
 nibus innotesceret, quòd a-
 nimo dubij, & de potentia
 divina hæsitantes, in judici-
 um & signum omnibus ge-
 nerationibus proponantur.
 Propter fidem & hospitali-
 tatem, Raab meretrix in-
 columinis servata est, mis-
 sis enim à Iosua filio Nun
 ad urbem Iericho specu-
 latoribus, rescivit terræ
 Rex quòd regionem eo-
 rum exploraturi venerant,
 &

ἀνδρας τοὺς συλληφόμενους αὐ-
 τὰς, ὅπως συλληφθέντες θανα-
 τωθῶσιν. Ἡ δὲ οὖν φιλόξενος Ρααβ
 εἰσδεξαμένη αὐτοὺς, ἐκρυψεν εἰς τὸ
 ὑψῶον ὑπὸ τῷ λινῷ καλα-
 μῷ. ὅπισθ' αὖτε οἱ τῶν πατρῶν
 τοῦ βασιλέως, καὶ λεγόντων, αἰδρες
 πατρὸς σε ἦλθον οἱ κατασκοπεῖ
 τῆς γῆς ἡμεῶν, ἐξαγάγε αὐτοὺς, ὅ
 ὃ βασιλεὺς οὕτως κελεύει. Ἡ
 δὲ ἀπεκρίθη, εἰσῆλθον οἱ δύο ἀν-
 δρες οὗς ζητεῖτε πατρὸς μου, ἀλλὰ
 ταχέως ἀπῆλθον, καὶ πορεύονται
 ὁδὸν ὑποδείκνυσσα αὐτοῖς ἐ-
 νδυμίας. Καὶ εἶπεν πατρὸς τοῦ
 ἀνδρας, γνώσκουσα γνώσκω ἐγὼ,
 ὅτι κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν πατρὸς δι-
 δωσιν ὑμῖν τὴν πόλιν ταύτην, ὅ
 ὃ φόβος καὶ ἔσμος ὑμῶν ἐπέπε-
 σεν τοῖς κατοικοῦσιν αὐτῇ. ὥς
 ἐὰν οὖν γένηται λαβεῖν αὐτῇ
 ὑμᾶς, διασώσατέ με, καὶ τοῖς
 κον τοῦ πατρὸς μου. Καὶ εἶπεν
 αὐτῇ, ἔσθ' αὖτε, ὥς ἐλάβησας
 ἡμῖν ὥς ἐὰν οὖν γνῶς πατρὸς ἀγαθὸν ἡμᾶς, σιωπᾶσαι πρὸς
 τοὺς,

& viros emisit, qui eos ut
 morti traderentur, appre-
 henderent. Raab autem
 hospitalis suscipiens eos in
 solario domus sub lini sti-
 pula occultavit eos. Cum
 autem nuntij Regis ex im-
 proviso superuenissent, &
 dixissent, viri ad te ingressi
 sunt, regionis nostræ ex-
 ploratores, educ eos, sic e-
 nim imperat Rex. Illa au-
 tem respondit, ingressi sunt
 duo viri ad me quos qua-
 ritis, sed confestim abie-
 runt & vadunt, viam osten-
 dens eis contrariam. Et
 dixit ad viros, sciens scio,
 quod Dominus Deus ve-
 ster urbem hanc vobis tra-
 dit, timor enim & pa-
 uor vestri incessit inco-
 las ejus; quare cum capere
 illam vobis contigerit, in-
 columem me servate &
 domum patris mei. Et di-
 xerunt ei, eveniet tibi ut
 loquuta es, quare cum nos
 appropinquantibus cognoue-

ρις σοις ἡ πόλις σου, καὶ
 συναθροίσου· ὅσοι γὰρ ἐδὸν ἐ-
 ρεθῶσιν ἔξω τῆς οἰκίας, ἀπο-
 λουῶνται· Καὶ προσέθεντο αὐτῇ
 δοῦναι σημεῖον, ὅπως κρεμάσῃ
 ἐκ τῆς οἰκῆς αὐτῆς κόκκινον, πο-
 ρὴν δὲ ἔδειξεν, ὅτι ἀπὸ τῆς αἰ-
 ματος τῆς κυρίας λύτρωσις ἔσται
 πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν καὶ ἐλπίζουσιν
 ἐπὶ τῷ Θεῷ. Οὐ γὰρ ἀγαπητοί,
 ὁ μόνον πίστεις ἀλλὰ πορφηρία
 ἐν τῇ γυναίκῃ γένηται· ταπεινο-
 φροσύνῃ οὖν, ἀδελφοί, ἀπο-
 θεμενίοντες ἑαυτοὺς ὡς αἰ-
 τῶν, καὶ ἀφροσύνην, καὶ ὀρ-
 γάν, καὶ ποιήσασθε τὸ γεγραμ-
 μένον· λέγει γὰρ τὸ πνεῦμα τὸ
 ἅγιον, Μὴ καυχᾶσθε ὁ σοφός ἐν
 τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, μηδὲ ὁ ἰσχυρός
 ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ, μηδὲ ὁ πλῆ-
 σιος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ· ἀλλ'
 ὁ καυχώμενος, ἐν κυρίῳ καυχά-
 σθω, τῷ ἐκζητεῖν αὐτὸν, καὶ
 ποιεῖν κρίμα καὶ δικαιοσύνην· μά-
 λιστα μνησθημένοι τῶν λόγων τῶν
 ἐκείνου· *faciendo* : memoria præcipuè recolentes sermones
 Domini

ris cognatos tuos omnes
 sub tecto tuo congrega-
 bis, & salvabuntur; quot-
 quot verò extra domum
 tuam invenientur, peri-
 bunt: & ut signum daret
 addiderunt, ut funiculum
 sc. coccineum de do-
 mus pariete dmitteret,
 notum facientes, quòd
 omnibus, qui credunt &
 sperant in Deum, per
 sanguinem Christi re-
 demptio futura sit. Vide-
 tis, dilecti, non solum fi-
 des, sed divinandi facul-
 tas etiam in muliere fuit.
 Humiles ergo mente si-
 mus, Fratres, fastum
 omnem, superbiam, a-
 mentiam & iras depo-
 nentes, & quod scriptum
 est, faciamus. Dicit enim
 Spiritus Sanctus, *Non*
glorietur sapiens in sapi- *Ier. 9. 23*
entia sua, & non glorietur
fortis in fortitudine sua,
& non glorietur dives in
divitijs suis; sed qui glo-
riatur in Domino glorie-
tur, quærendo illum, &
iudicium & iustitiam
Domini

κυρίῳ Ἰησοῦ, ὃς ἐλάλησε δι-
 δάσκων ὅτι οὕτως ἐμακροθυ-
 μίᾳ, οὕτως γὰρ εἶπεν, Ελεῖτε
 ἵνα ἐλεηθῆτε, ἀφίετε ἵνα ἀφεθῇ
 ὑμῖν, ὡς ποιῶτε, ὅπως ποιηθῆσθε
 ὑμῖν, ὡς δίδετε ὅπως δοθῆσθε ὑ-
 μῖν, ὡς κρίνετε ὅπως κριθῆσθε
 ὑμῖν, ὡς χρηστεύεσθε ὅπως χρη-
 στευθῆσθε ὑμῖν ὡς μέτρω με-
 τρεῖτε ἐν αὐτῷ μετρηθῆσθε
 ὑμῖν. Ταύτη τῇ ἐντολῇ καὶ τοῖς
 ᾧ ἀγαπᾷ με σφείζω μὲν ἐαυ-
 τὸς τὸ πορεύεσθαι ὑποκούς
 αἰ τοῖς ἀγορευέσσι λόγοις
 αὐτοῦ ταπεινοφρονῶντες φησὶν
 γὰρ ὁ ἄγιος λόγος, Ἐπὶ πάντα ὅτι
 ἐλέγξω ἅλ' ἢ ἐπὶ τὸν ᾧ αὐτὸν
 καὶ ἡσυχίαν καὶ τρέμοντά μιν
 λόγια· Δέχομαι ἔγω καὶ ὅσιον, ἀν-
 δρες ἀδελφοί, ὑποκούς ἡμᾶς
 μᾶλλον γενέσθαι τῷ Θεῷ, ἢ τοῖς
 ἐν ἀλαζονείᾳ καὶ ἀκαταστασίᾳ
 μυσταρῶν ζήλῳ διεχρηστέεσσιν ἀνο-
 λυθεῖν ἐλαβόμενοι τυχῶσαι,
 μᾶλλον ὅτι κίνδυνον ὑποπίπτειν
 μέγαν, ἐὰν, ῥητορικῶς ἐπι-

Domini Iesu, quos, æ-
 quitatem & longanimita-
 tem docens, loquutus est :
 sic enim dixit, *Miseremini*
ut misericordiam conse-
quamini, demittite ut vo-
bis demittatur, prout faci-
tis ita vobis fiet, sicut datis
ita vobis retribuetur, sicut
judicatis, ita judicabimi-
ni, sicut benigni estis, ita
benignitatem experiemini,
quā mensurā metimi-
ni, eadem vobis mensura-
bitur. Hoc præcepto &
 his mandatis stabiliamus
 nos ipsos, ut in obedien-
 tia sanctorū eloquiorū e-
 jus, cum omni humilitate,
 semper ambulemus. Di-
 cit enim verbum sanctum.
Super quem respiciam, nisi
super humilem et quietum,
& tremmentem sermones
meos. Iustum igitur & pi-
 um est, Viri fratres, Deo
 potius obediētes nos esse,
 quā in superbia & tur-
 bulentia, detestandę emu-
 lationis duces & autho-
 res, sequi ; si enim omni
 periculi timore abjecto
 voluntatibus hominū nos

Luc. 6.36.

Es. 66.2.

tra-

ἱε. ταπει-
 νοφρονῶν-
 τας

ὁ δὲ μὲν ἐαυτοὺς τοῖς θελήμασι τῶν
 ἀνθρώπων, οἵτινες ὕψαυζουσιν
 εἰς ἑλὲν καὶ ἰσάσεις, εἰς τὸ ἀπαλλο-
 τειῶσαι ἡμᾶς τῷ καλῶς ἔχον-
 τος. Χρηστεύσμεθα * αὐτοῖς καὶ
 τῶν δὲ ἀγαθῶν καὶ γλυκύ-
 τητα τῷ ποιῆσαι ἡμᾶς γέ-
 νεσθαι γὰρ, Χρηστοὶ ἔσονται
 οἰκήτορες γῆς, ἀκαχεῖ δὲ ὑπο-
 λειφθήσονται ἐπ' αὐτῆς· οἱ δὲ
 ἀνομιοῦντες ὁλοθροῦ θή-
 σονται ἀπ' αὐτῆς καὶ πάλιν λέ-
 γει, Εἶδον ἀσέβη ὑποφύμειον,
 καὶ ἀγόμενον ὡς τὰς κέδρας τῷ
 λίβανι, καὶ παρῆλθον, καὶ ἰδὲ
 οὐκ ἦν, καὶ ἐξεζητήσατο τὸν τόπον
 αὐτοῦ, καὶ οὐκ εὗρεν· φύλασσε
 ἀκαχίδην, καὶ ἰδε διήτύτητα, ὅτι
 ἐστὶ ἐγκατάλειμμα ἀνθρώπων
 εἰρηνικῶν. Τοίσι καὶ καλλήτοις
 τοῖς μετ' εὐσεβείας εἰρητεύουσιν,
 καὶ μὴ τοῖς μὴ ὑποκείσιως ἐκ-
 λόμενοις εἰρηνικῶν λέγει γὰρ πρ,
 Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χείλεσι με-
 πιά, ἢ ὅτι καρδία αὐτῶν πόρρω
 pulus hic labijs me honorat,

tradiderimus, qui ad con-
 tentionem & seditiones a-
 cuunt & exstimulant, ut
 ab eo quod rectum & bo-
 num est alienos nos red-
 dant, non leve dam-
 num, immo potius graue
 periculum subibimus.
 Benigni erga nos invicem
 simus, secundum miseri-
 cordiam & dulcedinem
 Creatoris nostri: scrip-
 tum enim est, *Benigni in-* Psal. 37. 9.
cola erunt terra, innocen- & Prov. 2.
tes relinquentur in ea: im- 20.
pij verò & legum violato-
res disperibunt ab ea. Et
 rursus dicit, *Vidi impium* Psal. 37.
superexaltatum & eleva- 36.
tum sicut cedros Libani: et
transivi, & ecce non erat,
et quasi vi eum, & non est
inventus locus eius. Custodi
innocentiam, et vide a-
quitatem, quoniam sunt re-
liquia homini pacifico.
 Iungamur itaque amoris
 glutino eis qui cum pietā-
 te tranquillè vivunt, non
 autem eis qui fictā simu-
 latione pacem colunt:
 dicit enim alicubi, *Pro-* Eccl. 29. 13.
cor autem eorum longè
 E 2 abest

ἀπεσιν ἀπ' ἐμῶν. καὶ πάλιν, τῷ
 στόματι αὐτῶν εὐλόγουν, τῇ δὲ
 καρδίᾳ καταραίνονται καὶ πάλιν λέ-
 γει, Ἡγάπησαν αὐτὸν τῷ στόματι
 αὐτῶν, καὶ τῇ γλώσσῃ αὐτῶν ἐ-
 ψεύσονται αὐτόν, ἢ ὅτι καρδία αὐ-
 τῶν οὐκ εὐθέϊα μετ' αὐτοῦ, ὅθεν
 ἐπιτάθηναι ἐν τῇ ἀγῇ θύκῃ
 αὐτῶν. * Ἀλλὰ γρηθήτω τὰ χεῖλη
 τὰ δόλια * γλώσσαν μεγαλοφρο-
 νονα, τοὺς εἰπόντας, τίς γλώσ-
 σαν, ἡμῶν μεγαλιώμεν, τὰ
 χεῖλη ἡμῶν καὶ ἡμῶν ἐστίν, τίς
 ἡμῶν κύριος ἐστίν, ἀπὸ τῆς τα-
 λαπτείας τῶν πτωχῶν, καὶ ἀπὸ
 τῆς φαναγμοῦ τῶν πενήτων. νῦν
 ἀναστήσομαι λέγει κύριος, θύσο-
 μεν εἰς σωτηρίαν, πῆρρησιάζομεν
 εἰς αὐτὰς. Ταπεινοφροσύνην
 γὰρ ἐστίν ὁ χριστός, οὐκ ἐπαυ-
 μένων ἐπὶ τὸ ποίμνιον αὐτῶν. τὸ
 σκῆπτρον τῆς μεγαλωσύνης τῆς
 Θεοῦ ὁ κύριος ἡμῶν χριστός Ἰησοῦς
 οὐκ ἦλθεν εἰς κόμπαν ἀλαζονεί-
 ας, ὅθεν ὑποφάνειας, καὶ ὑπο-
 δυνάμενος· ἀλλὰ ταπεινός, καθὼς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον

abest à me. Et rursus, Ore suo benedicebant, et corde suo maledicebant. Et rur-
 sus dicit, Dilexerunt eum in ore suo, et linguâ suâ mentiti sunt ei. Cor autem eorum non rectū cum eo, nec fideles habiti sunt in testa-
 mento. Labia fraudulenta obmutescant, & disperdat Dominus universa labia dolosa, et linguam magniloquam; qui dixerunt, lin-
 guam nostram magnifica-
 bimus, labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est? propter miseriam ino-
 rum, et gemitum paupe-
 rum, nunc exurgam dicit Dominus: ponam in salu-
 tari, fiducialiter agam in eo. Christus enim eorum est, qui humiliter se ge-
 runt, non qui cum fastu & arrogantia supra ejus gregem efferuntur. Scep-
 trum magnificentiae Dei, Dominus noster Iesus Christus, non venit in ja-
 ctantia superbiae & arro-
 gantiae quamvis potuerit; sed in humilitate, prout
 τῷ

Psal. 62. 4.

Psal. 78. 36.

Psal. 11. 3.

ἰσ. ἀλαλα.
 ἰσ. καὶ ἐξο-
 λοθρεύσαι
 κύριον
 πάντα τὰ
 χεῖλη τὰ
 δόλια, καὶ

πρὸς αὐτὸ ἐλάλησεν· φησὶ γάρ,
 Κύριε τίς ἐπίστυσε τῇ ἀκτῇ ἡ-
 μῶν; ὁ βραχίον κυεῖς ὑπὲρ ἀπε-
 κδυμένῃ; ἀνὴρ ἰσχυρὸς ἐν δυνάτει
 αὐτὸς ὡς παῖδιον, ὡς ῥίζα ἐν γῇ
 διψώσῃ· ὅτι οὐκ ἔστιν εἶδος αὐτοῦ,
 οὐδὲ δόξα, καὶ εἶδομα αὐτὸν καὶ
 οὐκ εἶχεν εἶδος, οὐδὲ χάλλος,
 ἀλλὰ ὁ εἶδος αὐτοῦ ἀπύμῳ,
 ἐκλείποντι πρὸς ὁ εἶδος τῆς
 ἀνθρώπων ἀνθρώπος ἐν πλη-
 γῇ αὐτοῦ καὶ πόνοι, καὶ εἰδὼς φέρει
 μαλακίαν, ὅτι ἀπέσπραπται ὁ
 πρὸς ὥπον αὐτοῦ· ἡμῶν αὖτε καὶ
 οὐκ ἐλογίσθη. Οὗτος γὰρ ἀμάρ-
 τίας ἡμῶν φέρει, καὶ πρὸς ἡμῶν ὁ-
 δυνάει, καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐ-
 τὸν εἶναι ἐν πόνοι, καὶ ἐν πληγῇ καὶ
 ἐν κακώσιν αὐτοῦ ὅτι ἐκ αὐματί-
 ας ὁ γὰρ γὰρ ἀμάρτίας ἡμῶν, καὶ
 μεμαλάχισται ὁ γὰρ γὰρ ἀνομίας
 ἡμῶν. Παιδεία εἰρήνης ἡμῶν
 ἐπὶ αὐτοῖς, ὅτι μὴ λωπὶ αὐτοῦ ἡμεῖς
 ἰάθημεν· πᾶντες ὡς πρὸς ἑατα
 ἐπληρώθημεν· ἀνθρώπος τῇ ὁδῷ αὐτοῦ ἐπληρώθη, καὶ κύ-

Spiritus sanctus de eo lo-
 quutus est, dicit enim,
 Domine quis credidit an- Esa: 53, 1.
 ditui nostro? et brachium
 Domini cui revelatum
 est? Annunciavimus qua-
 si parvulum in conspectu
 eius; sicut radix in terra
 sitienti: non est species
 ei neque gloria, & vidi-
 mus eum, & non habebat
 speciem, neq. decorem; sed
 species eius inhonorata, &
 deficiens prae filiis homi-
 num. Homo in plaga pasi-
 tus, & sciens ferre infir-
 mitatem; quia aversa est
 facies eius, despecta, & non
 reputata. Iste peccata no-
 stra portat, & pro nobis do-
 let; & nos reputavimus eū
 esse in labore, et in plaga, &
 in afflictione. Ipse autem
 vulneratus est propter pec-
 cata nostra, & infirmatus
 est propter iniquitates no-
 stras. Disciplina pacis no-
 stra super eum, livore e-
 ius nos sanati sumus. Om-
 nes quasi oves erravimus,
 homo in via sua erravit; et

εἰς πρέδωκεν αὐτὸν ἡμεῖς αὐ-
 τῷ ἡμεῖς. Καὶ αὐτὸς ἔχει τὸ
 κεκακῶς εἶναι ἀπολογεῖται τὸ σῶμα
 ὡς πρὸς τὸν ὅτι σφραγισθῆναι,
 καὶ ὡς ἀμνὸς ἐραυτοῖς τὸ κείρω-
 τος ἀφωτος, ὅπως εἶναι ἀπολογεῖται
 τὸ σῶμα αὐτῷ. Ἐν τῇ ταπεινότητι
 ἡ κρείστος αὐτῷ ἤρθη· τίς γὰρ
 αὐτῷ τις διηγῆσθαι; ὅτι ἀρεταί
 ἀπὸ τῆς γῆς ἢ ζωῆς αὐτῷ. ἀπὸ τῆς
 ἀνομιᾶς τῆς λαοῦ μετὰ ἡμᾶς εἰς θά-
 νατον καὶ δώδεκα ἔτη ποιητὴς ἀνὴρ
 τῆς ταφῆς αὐτῷ, καὶ ἔτι πλεονέκτης
 ἀντὶ τῆς θανάτου αὐτῷ. ὅτι ἀνο-
 μίαν εἶναι ἐποίησιν, ὅθεν διέρεθαι
 ὁ δόλος ἐν τῷ σῶμα αὐτῷ καὶ κύ-
 εἰος βλάψαι καὶ αὐτοὶ τὴν
 πληγὰς ἐδὲ δώδεκα ἔτη ἀμνη-
 σαι, ἡ ψυχὴ ὑμῶν ὅτι ἀπὸ μα-
 μαρῶν. Καὶ κύεος βλάψαι
 ἀφ᾽ ἧς ἀπὸ τῆς πόντος τῆς ψυχῆς αὐ-
 τῷ, ὁ δὲ αὐτῷ φάσι καὶ πλεονέκτης
 τῇ σωτέσθαι δικαιοσύνην δικαιοσύνης
 δὲ λαβόντα πολλοῖς καὶ αὐτῷ ἀμνη-
 σαι αὐτῷ αὐτῷ ἀπολογεῖται ὅτι τῷ

& Dominus tradidit eum
 propter iniquitates no-
 stras, & ipse propter affli-
 ctionem non aperit os su-
 um. Sicut ovis ad victi-
 mam ductus est, & sicut
 agnus coram tondente mu-
 tus, sic non aperit os.
 In humilitate iudicium
 eius sublatum est; genera-
 tionem eius quis enarra-
 bit? Quia tollitur de terra
 vitae eius, ab iniquitatibus
 populi mei ductus est ad
 mortem. Et dabo pessimos
 pro sepultura eius, & divi-
 tes pro morte illius: quia
 iniquitatem non fecit, neque
 dolum in ore suo; & Do-
 minus vult mundare eum
 à plaga. Si dederitis pro
 peccato, anima vestra vi-
 debit semen longævum.
 Et vult Dominus auferre
 de dolore animam eius,
 ostendere ei lucem, & for-
 mare intelligentiam, iusti-
 ficare iustum bene servien-
 tem multis. & peccata e-
 orum ipse portabit. Prop-
 terea ipse possidebit mul-

αὐτὸς κληρονομήσας πολλὰς, καὶ ἡ
 ἰσχυρὰν μετὰ σκῶλη· ἀλλ' ὡς
 παρεδόθη εἰς θάνατον ἡ ψυχὴ
 αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἀνόμοις ἐλογιάθη·
 καὶ αὐτὸς ἀμαρτίας πολλὰν ἀνέ-
 νεγκε, καὶ διὰ τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν
 παρεδόθη. Καὶ πάλιν αὐτὸς φησιν,
 Ἐγὼ δ' εἰμὶ σκώληξ, καὶ σὺ δὲ
 θεσπος· ὁφείδεις ἀν' ἐμοῦ, καὶ
 ἐξουσίημα λαβὴν· πῶς οἱ θεω-
 ρεῶντες με, ἐξεμυκτήρισάν με,
 ἐβάλλουσιν ἐν χεῖλεσιν, ἐκί-
 νησαν κεφαλῇ. Ἦλπισεν ὅτι
 κείνοι, ῥυσάσθω αὐτὸν, σώσάτω
 αὐτὸν, ὅτι ἡλθὲν αὐτὸν. Οὐρα-
 νες ἀγαπητοί, τίς ὁ ὑπογραμι-
 μὸς ὁ δεδομένος ἡμῖν· εἰ γὰρ ὁ
 κύριος ὅπως ἐταπεινώθησιν, ἡ
 ποιήσωμεν ἡμεῖς οἱ ὑπο-
 τῶν τῆς χάριτος αὐτοῦ· ἐλθόντος·
 μνηστῆρ' ἡρώμεθα καὶ κείνων, οἱ-
 ὄντες ἐν δέρμασιν ἀγγείοις, καὶ μη-
 λωτῶν παρὰ τὸν κηρύσσον-
 τος πρὶν ἐλθόντων τῶν χειρῶν λέγο-
 μεν· Ἡλίου καὶ Ελισαίου, ἐπὶ δ'
 καὶ Ἰεζεκιήλ τὸν παρὰ τὸν πρὸς τούτοις καὶ τὸς μαρτυρημέ-

tos, et fortium dividet spo-
 lia, pro eo quod tradita est
 ad mortem anima eius, et
 in iniquis reputatus est: et
 ipse peccata multorum tu-
 lit, et propter iniquitates
 eorum traditus est, & rur-
 sus idem dicit, Ego autem
 sum vermis et non homo,
 opprobrium hominum, et
 abiectio plebis. Omnes vi-
 dentes me, deriserunt me,
 loquuti sunt labiis, move-
 runt caput. Speravit in
 Domino, eripiat eum, sal-
 vum faciat eum, quoniam
 vult eum. Videtis, Viri di-
 lecti, quale nobis exem-
 plar sit propositum; si e-
 nim Dominus ita se hu-
 miliavit, quid faciemus
 nos, qui sub iugum eius
 gratiæ per ipsum veni-
 mus. Imitatores simus e-
 orum qui in caprinis &
 ovinis pellibus adventum
 Christi prædicantes cir-
 cumierunt, Eliā dicimus,
 & Elizæum, & Ezechie-
 lem prophetas, & cum
 his, eos qui præclarum
 testimonium consequuti
 sunt

Psal. 22. 6.

ἴσ. ἐλθόν-
 τος.

νες ἑμαρτυρήθη μεγάλως
 Αβραάμ, ὃς φίλος παρεστη-
 ρύθη τῷ Θεῷ, καὶ λέγει ἀπενί-
 ζων εἰς τὴν δόξαν τῷ Θεῷ πα-
 τὴροφρονῶν, Εγὼ ὅτι εἰμι γῆ καὶ
 σποδός. Εὖ ὅτι παρὶ Ιωβ ὅτι
 γενεαπία, Ιωβ ὡς δικαίος καὶ
 ἀμεμπτος, ἀληθινός, θεοσεβής,
 ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς κακοῦ.
 Ἄλλ' αὐτὸς εἰς τὴν ὁράν λέγει,
 ὃς εἰς καθαρόν ἀπὸ ῥύπαντος ὡς
 εἰμῶς ἡμέρας ἡ ζωὴ αὐτοῦ. Μω-
 υσῆς πιστὸς ὡς ὅλως ὡς ἰσχυρὸς αὐτῷ
 ἐκλήθη, καὶ διὰ τῆς παρρησίας
 αὐτοῦ ἐκρίνεν ὁ Θεὸς ῥύσαι τὸν
 Ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν μαστιγῶν καὶ τῶν
 αἰχισμάτων αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτὸς κακῆτος
 δοξαθεὶς μεγάλως ὡς ἐμεγαλοῦ-
 ρημῶνται. Ἄλλ' εἶπεν ἐκ τῆς αἵτης
 χρηματισμῶ αὐτοῦ διδομένῃ.
 Τίς εἰμι ἐγὼ, ὅτι με πέμψας,
 ἐγὼ ὅτι εἰμι ἰσχυρόφωτος καὶ βρα-
 δύγλωσσος. καὶ πάλιν λέγει, Εγὼ
 ὅτι εἰμι ἀτιμὸς ἀπὸ χύτρας. Τί
 ὅτι ἐπωμῶν ὅτι ὡς μεμαρτυρημέ-
 νῳ Δαβὶδ, πρὸς ὃν εἶπεν ὁ Θεός,

sunt. Abraham elogio in-
 signi ornatus fuit, & ami-
 cus Dei vocatus fuit, qui
 gloriam Dei defixis ocu-
 lis aspiciens in humilitate
 dixit. *Ego autem sum ter- Gen. 18. 27*
ra et cinis. Præterea & de
 Iobo sic scriptum est, *Iob* Iob. 1. 1.
erat iustus, sine crimine,
verax, colens Deum, ab-
stinens ab omni mala re,
sed ille seipsum accusans
dicit, Nemo mundus à for- Iob. 14. 4.
de, etsi vita eius unius diei
fuerit. Moses fidelis in
 tota eius domo vocatus
 est, & per eius præfectu-
 ram voluit Dominus à
 plagis & supplicijs libe-
 rare populum Israeliti-
 cum; verum ille honore
 magno affectus, non est
 grandia locutus, sed cum
 ex rubo oraculum divi-
 num ei datum fuisset,
Quis sum ego dixit, ut me
mittas? gracili voce, et
tarda lingua ego sum. Et
 rursus dicit, *Ego sum olla*
vapor. Quid autem de Da-
 vide, qui egregium testi-
 monium obtinuit, dice-
 mus; de quo loquutus est
 Deus,

p. 55. inf.
 Num. 12. 7. 26. 3. 5.

r. 20.

Εὗρεν δὲ ἄνθρωπον κατὰ τὴν καρδίαν μου, Δαβὶδ. ⲙⲓ τὸ ἱερεὺς, ἐν ἐλαίῳ αἰωνίῳ ἔχρισται αὐτόν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς λέγει πρὸς ⲙⲓ Θεόν. Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς καὶ ὁ μέγα ἔλεός σου, καὶ καὶ ὁ πλήθος τῆς οἰκτιρῶσός σου, ὅς ἀλάλῃς ὁ δυνάστητάς μου ὅτι πλῆθος πλῆθόν με ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας μου, καὶ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας μου καθαίρεισόν με. ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω, καὶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ὅτι δὲ πᾶς πᾶν σοὶ μὴ ἡμαρτον, ἐπεὶ ὁ πονηρὸς ἐνώπιόν σου ἐποίησα ὅπως δὲ διχασθῆς ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρινέσθαι σε. Ἰδὲ γὰρ ἐν ἀνομίαις συνεληφθῆναι, ἐπεὶ ἁμαρτίας ἐκίλισέ με ἡ μητὴρ μου ἰδὲ γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας ταῖς ἀδελφαῖς καὶ ταῖς κρυφίαις τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς μοι ῥημίδας με ὑπώσω, καὶ καθαλειώσω με πληυθύνει με, καὶ ὑπερβαλὼν λαβὴν δέξομαι ἀκρίβειάς με ἀγαθὰς ἐν ἀφροσύνῃ ἀγαθὰ-

Deus, Inveni hominem secundum cor meum Davidem Iesse filium, in oleo sempiterno unxi eum. Ipse vero dicit ad Deum. Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam, et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. Amplius lava me ab iniquitate mea, et à peccato meo mundame: quoniam iniquitatem meam ego cognosco, et peccatum meum coram me est semper. Tibi soli peccaui, et malum coram te feci, ut iustificeris in sermonibus tuis, et vincas cum iudicaris. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea. Ecce enim veritatem dilexisti, incerta et occulta sapientia tua manifestasti mihi. Asperges me hyssopo, et mundabor, lavabis me, et super nivem dealbabor. Auditui meo dabis gaudi-

σοι ὅσα τιταπφωμένα ἔπo-
 γρεπον ὁ πoρoσωπoυ oυ ἔπoτῳ
 ἀμαρτιῶν μου, καὶ πάσαις ταις ἀνο-
 μίας μου ἔξ' ἀλφoυ καρδίῳ χα-
 ραχῇ κτίσoν ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός, καὶ
 πνῶμα ἁγίον ἐγκαθίστoν ἐν τοῖς
 ἐγκάτοις μου μὴ ἔπoτῳ ῥίψῃς με
 ἔπoτῳ πoρoσωπoυ σου, καὶ ὁ πνῶ-
 μα ὁ ἅγιος σου μὴ αἰτῶνέλης
 ἀπ' ἐμῶν ἀπόδος μοι πῶς ἀγῶ-
 λίασιν τοῦ σωτηρίου σου καὶ πνῶ-
 μα ἡγεμονικῶν σῆριξοι με. δι-
 δάξω αἰoμας ταις ἰδοῦς σου, καὶ ἀ-
 σεβῆς ἔπoτῳ ῥέψουσιν ἔπoτῳ ῥύσαι
 με ἔξ' αἱμάται ὁ Θεός ὁ Θεός τῆς
 σωτηρίας μου. ἀλῆθιά σε ἡ ἱλα-
 ρία μου ἡ διακροσιώω σου κύριε,
 ὁ πῶς μου αἰoίξῃς, καὶ τὰ χεῖλη
 μου διὰ γῆλῃ πῶς ἀνέσιν σου
 ὅπ' εἰ ἡ θέλησαι θυσιῳ ἰδωκα
 αἱ, ἰσκαυτώματα οὐκ ἰδοκῇ-
 σῃς. Οὐσία πῶς Θεῶ πνῶμα
 στυπτεριμμένον καρδίῳ στυ-
 πτεριμμένο καὶ τιταπφωμένο
 ὁ Θεός οὐκ ἔξοθενώσῃ. Τῶν τοσούτων οὐκ καὶ τοῖς τῶν ἑτῶς με-

um et latitiam, exultabunt
 ossa humiliata. Averte fa-
 ciem tuam à peccatis meis,
 et omnes iniquitates meas
 dele. Cor mundum crea in
 me Deus, et spiritum re-
 ctum innova in visceribus
 meis. Ne projicias me à fa-
 cieta tua, et spiritum tuum
 sanctum ne auferas à me.
 Redde mihi latitiam salu-
 tatis tui, et spiritu princi-
 pali confirma me. Docebo
 iniquos vias tuas, et impij
 ad te convertentur. Libera
 me de sanguinibus Deus,
 Deus salutis mea, exalta-
 bit lingua mea iustitiam
 tuam. Domine labia mea
 aperies, et os meum annun-
 tiabit laudem tuam. Quo-
 niam si voluisses sacrifici-
 um, dedissem utique, holo-
 caustis non delectaris. Sa-
 crificium Deo spiritus con-
 tribulatus, cor contritum,
 et humiliatum Deus non
 despiciet. Talium igitur
 & tantorum, qui tam
 clarum elogium conse-
 quuti

μαρτυρηθῶσι τὸ ταπεινὸν καὶ
 ὁ ὑποδεδωκένος τῆς ὑπακοῆς,
 ὃς μόνον ἡμᾶς ἀλλὰ καὶ τὰς
 περὶ ἡμῶν γενεάς, ἐκτίσας ἐποίη-
 σεν, τοὺς τε καταδεξαμένους τα-
 λόγια αὐτοῦ ἐν φόβῳ καὶ ἀλη-
 θείᾳ. Πολλὰν οὖν καὶ μεγάλαν καὶ
 ἐκδόξωσι μέγαλη φόντις * περὶ ἡ-
 μῶν, ἐπὶ μαδραμωμῶν ἐπὶ ὧν ἔξ-
 ἀρχῆς περὶ ἀδεδωκένον ἡμῖν τῆς
 εἰρήνης σκέπον. Ὁ ἀντίσωμῶν εἰς
 ὃν πατέρα καὶ κτίστην τῆς σύμ-
 πλοῦτος κόσμος, καὶ ὁ μεγαλο-
 πρεπὲς καὶ ὑπερβαλλόντως
 αὐτῷ δωρεῶν τῆς εἰρήνης, ἀεργε-
 σίας τε κολλητῶν ἰδωμένων αὐ-
 τὸν καὶ διάδοχον, καὶ ἐμβλέψω-
 ντων τοῖς ἑμμοσίοις τῆς ψυχῆς εἰς
 ὃ μακροθύμων αὐτῷ ἐδωκεν.
 Ὁ ὡς πᾶσαν πλὴν κτίσιν αὐτῷ.
 Οἱ ὄργανοι τῆς διοικήσεως αὐτοῦ * σα-
 λδομένοι ἐν εἰρήνῃ ὑποτάσσοντες
 αὐτῷ ἡμέτερά τε καὶ νῦν, ὧν πε-
 ταγμένοι ὑπὸ αὐτῷ δέχομαι δι-

quiti sunt, humilitas &
 per obedientiam subie-
 ctio; non tantum nos, sed
 & ante nos generationes
 meliores reddidit, & qui
 in timore & veritate e-
 ius eloquia susceperunt:
 quare multorum, mag-
 norum, & illustrium
 exemplarium participes
 facti, ad pacis scopum nobis
 ab initio traditum recur-
 ramus, ac totius mundi
 parentem & creatorem
 diligenter intueamur, pa-
 cisq; eius magnificis &
 superexcellens donis
 & benefactis firmiter ad-
 hæreamus; cogitatione
 contemplemur eum, et
 mentis oculis longani-
 mam eius voluntatem in-
 tueamur, & quemadmo-
 dum tranquillum se præ-
 beat erga omnem creatu-
 ram suam, consideremus.
 Cœli per eius gubernati-
 onem inconcussi, in pace
 illi subijciuntur, dies eti-
 am & nox, nullam alijs
 remoram facientes, con-

+ { ἴσ. ἀλλή-
λαις ἐμπο-
δίζουσαι.

ἀνύουσι, μηδὲν ἀλλήλῃς * ἐμπε-
δίζοντα. Ἡλῖος τε καὶ σελήνη, ἀ-
στέρων τε χοροί, καὶ πᾶν θάλατ-
τῶν αὐτῶ ἐν ὁμονοίᾳ διχα πάσης
παρεκβάσεως, ἐξήλασυσιν τοὺς
ὀπίτετα γμένους αὐτοῖς ὀρεσμούς.
Γῆ κυφορῶσα, καὶ ὁ θάλασσα αὐ-
τῶ τοῖς ἰδίοις χειρῶν πᾶν παμ-
πλήρη ἀνδρόποισι τε καὶ θηροῖς, καὶ
πᾶσι τοῖς ὄντι ἐν αὐτῇ ζώοις ἀνα-
τέλλει ἐσθίειν, μὴ διχόστατῶσα
μηδὲ ἀλλοιῶσα πᾶν δεδογμά-
τιστον αὐτῶ. Αβύσσων
τε ἀνδρόχινιάσα, καὶ νερτέρων ἀνεκ-
δμήματα * κείμενα τοῖς αὐτοῖς
συνέχεσθαι περὶ ἀγμάσιν. Τὸ
κύτος τῆς ἀπείρου θάλασσης καὶ
πᾶν δημιουργὸν αὐτῶ συσταθὲν
εἰς τὰ συναγωγὰς, ὅτι περὶ
ἐκείνης τῆς ἀπειρομένης αὐτῇ
κλῆθρα, ἀλλὰ καθὼς διέταξεν
αὐτῇ, ὅπως ποιεῖ. Εἰπεὶ γὰρ, Ἐὰς
ὦδε ἤξει, ἐκ τῶν κύματα σε ἐν σοὶ
συντελεσέσθαι. ὡκεδμὸς ἀνδρό-
ποις * ἀπέρδωτος, καὶ οἱ μετ' αὐτὸν

ἴσ. ἀπεί-
ρους.

stitutum ab eo cursum
absolvunt. Solet luna, &
syderum chori, secundum
eius mandatum sine vlla
transgressione, in concor-
dia statutos sibi terminos
explicant & evolvunt.
Gravida & fertilis terra,
suo tempore, secundum e-
ius voluntatem, homini-
bus, feris, & omnibus
quæ in ea sunt animanti-
bus, alimentum in abun-
dantia profert, non hæsi-
tans, neq; mutans quic-
quam eorum, quæ ab eo
decreta sunt. Abyssorum
investigabiles, & infero-
rum inenarrabiles fluctus,
eisdem mandatis conti-
nentur. Immensi maris
profunditas in cumulos
coacervata, claustra & re-
pagula quibus vallatur,
non transgreditur, sed
prout ei præcepit, ita fa-
cit. Dixit enim, *Huc usq;
venies, et in te ipso commi-*

Job. 38.

nentur fluctus tui. Ocea-
nus hominibus inpermea-
bilis, & qui trans ipsum

sunt

ἴσ. ἐπιπα-
γαῖς, vel
διαπαγαῖς.

κόσμοι ταῖς αὐταῖς * παγαῖς τῷ δι-
αποτύχῃ διδιδάσκονται. Καὶ ἐν εἰ-
ρηνοῖς, καὶ θεροῖς, καὶ μετεωρι-
νοῖς, ἔχει μετεωροὶ ἐν εἰρήνῃ μετα-
πλάττειν διδιδάσκοντες. Ἀνέμους
καὶ θύμους καὶ ὅσους καὶ ἄλλους πᾶσι
λεϊτουργίᾳ αὐτῶν ἀποσκοπούμενος
ἐπιτελεῖται. ἅπαντες τὰ πηγὰς
ὕδατος ἀπορροοῦν ἐν ὑγείᾳ δη-
μιουργηθείσας, διὰ ἐλλείψεως
πρόχρονται τοῖς ὕδασι ζωῆς δι-
διδάσκοντες. ὅτι τὰ πηγὰς
τῶν ζώων τὰς σιμωλὸν αἰ-
τῶν ἐν ὁμονοίᾳ ἐν εἰρήνῃ ποιοῦ-
ται. Ταῦτα πάντα ὁ μέγας δη-
μιουργὸς καὶ διαποτύχης τῶν ἀ-
πάντων ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ
ὡς ἐπὶ τὰς εἶναι, διὰ τῶν
τὰ πάντα, ὑπερεκπερισσῶς ὅ-
τι ἡμᾶς τοῖς ἀποστολικοῖς
τοῖς ἐκπληρώσεως αὐτῶν, διὰ τῶν Κυ-
εἰς ἡμᾶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς ἡ δόξα
καὶ μεγαλοσύνη εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων Ἀμήν.

Ὁ ἁπλῶς, ἀγαπητοί, μὴ αἰ-

sunt mundi, eisdem Do-
mini mandatis gubernan-
tur. Vernæ, æstivæ, au-
tumnales & hyemales
tempestates, in pace aliæ
aliis succedunt. Vento-
rum stationes peculiari
suo tempore, munus suū
sine offendiculo obeunt.
Fontes etiam perennes,
ad vsum & sanitatem fa-
cti, vbera sine defectu, ad
vitam hominum susten-
tandam, præbent; & ani-
malia minima in pace &
concordiâ congressus su-
os gregatim faciunt. Hæc
omnia magnus opifex, &
omnium Dominus, in
pace & concordia fieri
jussit, benignum se omni-
bus præbens, nobis verò
superabundanter, qui per
Dominum Iesum Chri-
stum, ad miserationes e-
jus confugimus; cui
gloria omnis, & magnifi-
centia, in secula seculo-
rum, Amen.

Videte, dilecti, ne bene-

F. 3.

facta:

δι' ἐργασίαι αὐτῷ αἱ πολλαὶ γένωνται· εἰς κρῖμα πάντων ὑμῶν, εἰ μὴ ἀξίως αὐτοῦ πολιτευόμενοι ταχέως & δι' ἄρετα σώσωμεν αὐτοῦ ποιῶμεν μὴ ὁμοιοῦς λέγει γὰρ πρ, Πνεῦμα κυεῖς λύχνος ἐρευνῶν τὰ κρυφὰ τῆς γαστρὸς. Ἰδὼμεν πᾶς ἐξ ὑμῶν ὅτιν, & ὅτι ἔδεν λείληθεν αὐτὸν τῷ εἰνοῦσι ἡμῶν· ὅτι τῷ δ' ἐξ λογισμῶν ὧν ποιῶμεθα· δύνανται οὕτως ὅτιν μὴ λειποτακτεῖν ἡμᾶς ἀπὸ τῷ θελήματος αὐτοῦ· μάλλον δὲ θεοφθοῖς ἀφροσι καὶ ἀνοήτοις & ἐπαρθεμένοις καὶ ἐγκυαυμένοις ἐν ἀλαζονείᾳ τῷ λόγῳ αὐτοῦ, * περὶ σκο-
 + ἰσ. πρ. σκρῆστων.
 ζῶμεν, ἢ τῷ Θεῷ. **Κ**ύριον Ἰησοῦ Χριστόν, & τὸ αἷμα ὑπὲρ ἡμῶν ἐδόθη· εἰς τῶν πατέρων, τοῖς περὶ ἡμῶν ἀδελφῶν, τοῖς ἀρεστέροις ἡμῶν τιμήσωμεν, τοῖς νεοῖς παιδεύσωμεν πρὸς παιδείαν τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ, ταῖς γυναῖκας ἡμῶν ὅτι τὸ ἀγαθὸν δι' ἐργασώμεθα· τὸ ἀξιαγάπη-

facta ejus quæ numero sunt multa, nobis in condemnationem cedant, si minus dignam eo vitam instituentes, bona & accepta in conspectu ejus cum concordia fecerimus: dicit enim alicubi, *Spiritus Domini lucerna* Prov. 20. *scrutans secreta ventris.* 27.

Consideremus Dominum nobis vicinum esse, & quod cogitationum nostrarum, & colloquiorum quæ habemus, nihil ipsum lateat; æquum est igitur ut ei obtemperemus, neque ordinem voluntatis ejus tanquam transfugæ deseramus: homines stultos & insipientes, & in sermonis sui superbia elatos ac gloriosos, potius quàm Deum, offendamus. Dominum Iesum Christum, cujus sanguis pro nobis datus est, veneremur; qui nobis præfunt revereamur, seniores inter nos honoremus, juvenes in disciplina timoris Dei erudiamus. uxores nostras ad id quod bonum est emendemus; amabiles

τοντ' ἀγρείας ἥτος ἐδειξάτωσαν, τὸ ἀκέραιον τῆς περ αὐτῆτος αὐτῷ βέλημα ἀποδείξάτωσαν, τὸ ὁπτεικὲς τῆς γλώσσης αὐτῷ

Cl. Al.
σγῆς.

Διὰ τῆς * φωνῆς φανερόν ποιησάτωσαν, πλὴν ἀγάπῃ αὐτῷ μὴ καὶ περισκλίσεις, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς φοβούμενοις Θεὸν ὁσίως,

Cl. Al.
ἡμῶν.

ἵσω πείθεσθαι τὰ τέκνα * ὑμῶν τῆς ἐν Χριστῷ παιδείας μεταλαμβάνεσθαι, μαθήτωσαν ἡ ταπεινοφροσύνη καὶ Θεῷ ἰσχύει, ἡ ἀγάπη ἀγνή καὶ τῷ Θεῷ δυνάται πᾶς ὁ φόβος αὐτοῦ καλὸς ἐστὶ μέγας ἐστὶ σωζών

Cl. Al.
καὶ δ' ἴφ.

πάντας τοὺς ἐν αὐτῷ ὁσίως αἰσφρεφομένους ἐν καθαρά * Διὰ γοῖα ἐρῶν τῆς γὰρ ἐστὶ ἐνοιοῖαν ἐν θυμῷ αὐτῶν ἢ ἡ προὐ αὐτῶ ἐν ἡμῖν ἐστίν, καὶ ἵστω ἡ ἀγάπη αὐτῶν. Ταῦτα ὅ πάντα βεβαροῖ ἡ ἐν Χριστῷ πίστις, ἐστὶ αὐτὸς διὰ τῆς πνεύματος τῆς ἀγίας οὕτως περισκαλεῖται ἡμᾶς. Δεδοτε τέκνα, ἀκούσατέ με, φόβοι κυρίου

amabiles castitatis mores ostendant, puram & sinceram mansuetudinis suae voluntatem demonstrent, linguae suae moderationem silentio manifestam faciant, charitatem suam, sine vllâ animi in alteram partem propensione, omnibus Deum sanctè timentibus, parem exhibeant: filij, nostri disciplinae Christi participes sint, discant quantum humilitas apud Deum valeat, quid casta charitas apud Deum possit, quemadmodum timor ejus bonus est & magnus, servans omnes qui in pura cogitatione in ipso sanctè versantur. Est enim cogitationum & consiliorum mentis scrutator, cujus spiritus est in nobis, & cum vult aufert eum. Hac autem omnia, fides quæ est in Christo, confirmat, sic enim ille per Spiritum Sanctum nos compellat. *Adeste filij, au-*

cf. Heb. 4.12

Psal. 34.

11.

docete.

διδάξω ὑμᾶς. Τίς ἔστιν ἀνὴρ θε-
 πος ὁ θέλων ζῶν, ἀγαπᾶν ἡ-
 μέρας ἰδεῖν ἀγαθὰς; πᾶσι τὴν
 γλῶσσαν σου ἀπὸ κακῶ, ἵνα χαίλῃ
 τὸ μὴ λαλῆσαι δόλον· ἐκλήπον
 ἀπὸ κακῶ, καὶ ποιήσῃ ἀγαθόν·
 ζητήσῃ εἰρήνην, καὶ διώξῃ αὐ-
 τὴν· ὁφθαλμοὶ κυεῖς ἐπὶ δικαί-
 οις, καὶ ὦτα αὐτῶν πρὸς δέησιν αὐ-
 τῶν· πρόσσωπον ἡ κυεῖς ἐπὶ ποι-
 οῦντας κακὰ τῶ ἐξ ὅλης θρεῖσαι ἐκ
 γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν· ἐκέ-
 κρεξεῖ ὁ δίκαιος, καὶ ὁ κύριος εἰ-
 σήκουσιν αὐτοῦ, καὶ ἐκ πασῶν
 τῶν θλίψεων ἐρρύσατο αὐτόν·
 πολλά αἱ μάστιγες τῶ ἀμαρταν-
 λου, τοῖς ἡ ἐλπίζοντες ἐπὶ κύ-
 ριοι ἐλεος κυκλώσει. Ὁ οἰκτιρ-
 μων καὶ πάντα καὶ ἀεργαπκὸς
 πατήρ· ἔχει σπλάγχνα ἐπὶ φο-
 βούμενοις αὐτόν, ἡπίως τε καὶ
 πρὸς σιωπᾷ πᾶς χαίρει αὐτοῦ
 ἀποδιδόναι, τοῖς πρὸς σιγῇ μένοις
 αὐτῷ ἀπλήν δακρυοειδῆ. Διὸ μὴ
 διψυχῶμεν, μηδὲ ἰνδαμνέσθω

ide notas.

docebo vos. Quis est homo
 qui vult vitam, diligens
 dies videre bonos? prohibe
 linguam tuam à malo, &
 labiatua ne loquantur do-
 lum. Diverte à malo, &
 fac bonum, inquire pacem,
 & persequere eam. Oculi
 Domini super justos, &
 aures ejus in preces eo-
 rum. vultus autem Domi-
 ni super facientes mala, ut
 perdat de terra memoriam
 eorum. Clamavit justus, &
 Dominus exaudivit eum,
 & ex omnibus tribulatio-
 nibus ejus liberavit eum.
 Multa flagella peccatoris,
 sperantem autem in Do-
 mino, misericordia circun-
 dabit. Misericors in om-
 nibus, & benignus Pater,
 viscera erga timentes e-
 um habet, & venientibus
 ad ipsum cogitatione pu-
 ra & simplici, gratias suas
 benignè & suaviter largi-
 tur: quare animo duplici
 ne simus, neq; super exi-
 mijs & honorificis do-
 nis ejus dubitet aut vacil-

let

ἡ ψυχὴ ἡμῶν ὅτι ταῖς ὑψι-
βαλλύουσας καὶ ἐνδοξοῖς δωρεαῖς
αὐτῶν πόρρω γενέσθω ἀφ' ἡμῶν
ἰσ. λέγεται. ἡ γραφὴ αὐτῆς, ὅπως * λέγει. Τα-
λαίπωροι εἰσὶν οἱ διψυχοί, οἱ
διστάζοντες πλεὺς ψυχῶν, οἱ λεί-
ποντες, Ταύτα ἡκούσαμεν ἐκ τοῦ
κύου πατέρων ἡμῶν, καὶ ἰδὼν γενη-
εῖσθαι καὶ ὁσὸν ἡμῶν τέτων
συμβέβηκεν. Ὡς δρόντοι, συμ-
βάλλετε ἑαυτοὺς ξύλω, λάβετε
ἀμπελον παρὰ τοὺς μὲν φυλαρ-
ροῖς, εἴπατε βλαστὸς γίνεσθαι, εἴτε
φύλλον, εἴτε δῶρος, καὶ μετ'
ταύτα ὁμφάξ, εἴτε σαφυλὴ
πῆρεσκηῖα ὁρᾷτε ὅτι ἐν καρπῷ
ὀλίγω εἰς πέντε εὐρεῖ κατὰ μῆτρον
ὁ καρπὸς τοῦ ξύλου ἐπὶ ἀληθείας
ταχὺ καὶ ὀξυφθης τελειωθήσε-
ται τὸ βόλημα αὐτοῦ, σιωπε-
μῶς τυρόσης καὶ τῆς γραφῆς ὅτι
ταχὺ ἤξει ὁ κύριος εἰς τὸ ναὸν
αὐτοῦ, ἐὼς ὁ ἅγιος οἱ υἱεῖς πρεσ-
δοχῇ. Καταιοήσωμεν, ἀγα-
πητοί, πῶς ὁ δεσπότης ὅπως εἰκνύται διμεκρῶς ἡμῶν πλεὺς

let anima nostra : longè
à nobis absit scriptura il-
la, ubi dicitur : *Miseri &
infelices sunt, qui animo
duplici sunt ei inconstanti,*
*dicentes, Hæc à parentibus
nostris audivimus, & ecce
jam consenuimus, nihil ta-*
men horum nobis accidit.

O fatui, comparate vos
arbori, vitim sumite, pri-
mum quidem defrondes-
cit, germen postea pullu-
lat, folium deinde & flos,
post hæc vva acerba, tan-
dem demum vva matura ;
videtis quod in exiguo
tempore fructus arboris
ad maturitatem perducit-
tur. In veritate breui &
subitò voluntas ejus per-
ficietur, Scriptura etiam
testimonium perhibente,

quod statim venturus sit Mal. 3. 1.
Dominus in templum e-
ius, & sanctus quem vos
expectatis. Considerare-
mus, dilecti, quemad-
modum Dominus futu-

μέλλουσαι ἀνάστασιν ἑστῆσαι, ἥς
 πλεονάζουσιν ἐποίησαν. Ὁ κύ-
 ριον Ἰησοῦ Χριστόν, ἐκ νεκρῶν
 αἰανήσας. Ἰδὼμεν, ἀγαπητοί,
 πλεονάζουσιν κατὰ καιρὸν γινόμενον ἀ-
 νάστασιν· ἡμέραι καὶ νύξ ἀνάστασιν
 ἡμῶν δηλοῦσιν, κοιμῶν ἡ νύξ, ἀνί-
 σταται ἡμέρα, ἡ ἡμέρα ἀπεισιν,
 νύξ ἐπερχεται· Ἰδὼμεν τοὺς καρ-
 πούς· ὁ σπόρος πᾶσι δὴλον τῆνα
 ἔσπον γίνεταί. Εξῆλθεν ὁ σπει-
 ρων καὶ ἔβαλεν εἰς πλεονάζουσιν,
 καὶ ἐληθέτωσαν σπέρματων, ἀπὸ
 πτωχῶν εἰς πλεονάζουσιν ἔσπευ-
 γονα, δαλύει χειρὸς· εἴτε ἐκ
 τῆς ἀφύσεως ἢ μεγάλη δύ-
 ναμις τῆς παροχής τῆς δεσπότης
 αἰσθῆσις αὐτῆς, ἥ ἐκ τῆς ἐνός
 πλειονα αὐξάνει, ἢ ἐκφέρει καρ-
 πόν. Ἰδὼμεν τὸ φθιγγὸν ση-
 μείον, τὸ γινόμενον ἐκ πᾶσι ἀνατο-
 λικοῖς τοποῖς, τῆς τῆς τοῖς πε-
 ρὶ πλεονάζουσιν Ἀραβίας· ὅπου γὰρ ὅτι
 ὁ παροχομαίνεται Φοῖνιξ, τοῦτο
 μονογενὲς ἡ ἀρχὴ ζῆ ἔτη πεν-

ram resurrectionem no-
 bis continuo ostendat,
 cujus primitias Domi-
 num Iesum Christum fe-
 cit, quem a mortuis sus-
 citavit. Intueamur, di-
 lecti, resurrectionem quæ
 omnitempore fit, dies &
 nox resurrectionem no-
 bis ostendunt, nox cubat,
 exurgit dies, abit dies
 nox ingruit & insequitur.
 Intueamur fructus terræ,
 feminatio quomodo fiat
 omnibus obvium est, *E-
 gressus est seminator*, &
 semen in terram jecit, &
 jactis seminibus, quæ nu-
 da & arida in terram ce-
 ciderunt, tempore dissol-
 vuntur, & post dissoluti-
 onem magna divinæ pro-
 videntiae potestate resus-
 citantur, ex vno plura fi-
 unt, & fructum produ-
 cunt. Contemplemur sig-
 num mirabile quod in
 partibus orientis, scilicet,
 in Arabia fit. Avis est
 quæ Phœnix vocatur, hæc
 sui generis sola & solita-
 ria existens annos quin-
 gentos

τακόσια γινόμενον τε ἴδη παρὲς
 ἀπόλυσιν τὸ ἀπιδανεῖν αὐτό,
 σηκὸν ἑαυτῷ ποιεῖ ἐκ λίβανου, καὶ
 σμύρνης, καὶ τῶν λοιπῶν ὀρωμα-
 τῶν, εἰς ὃν πληρωθέντος τῷ
 χρόνῳ εἰσέρχεται, καὶ τελευτᾷ.
 σηπομένης δὲ τῆς σαρκὸς σκώληξ
 τις γαῖαν, ὅς ἐκ τῆς ἱκμάδος
 τῷ τελευτηκότῳ ζώου ἀνατρε-
 φόμενος, ὡς ἐρρυθῇ· εἴτα γιν-
 ναῖος γινόμενος αἶρει τὸ σηκὸν
 ἐκείνου, ὅπου τὰ ὀστέα τῶν περὶ
 γενότος ὄντι, καὶ ταῦτα βασάζων,
 ἀφενεύει ἀπὸ τῆς Αραβικῆς
 χώρας ἕως τῆς Αἰγυπτῆς, εἰς
 τὴν λεγομένην Ἡλιούπολιν, καὶ
 ἡμέρας ὀλεπόντων πάντων ὅτι π-
 τᾷ, ὅτι τῷ ἡλίου βωμὸν τίθη-
 σιν αὐτὰ, καὶ ὕψους εἰς τὸ πύσω
 ἀφορμᾷ. Οἱ οὖν ἱερεῖς ὀπισκέπ-
 ται τᾷ ἀναγραφᾷ τῶν χρό-
 νων, καὶ διεύσκουσιν αὐτὸν πεντα-
 κοσιοσὶν ἔτεσις πεπληρωμένον ἐ-
 ληλυθέναι. Μέγα καὶ θαυμαστὸν
 οὖν νομίζομεν εἶπαι, εἰ ὁ δημι-

gentos vivit, & cum mor-
 ti vicinam se sentit, è thu-
 re, myrrha & reliquis a-
 romatibus, loculum si-
 bi struit, quem completo
 annorum spatio ingredi-
 tur, & vitam deponit: ex
 carne verò ejus putrefacta
 vermis quidam nascitur,
 qui animalis defuncti hu-
 more nutritus plumescit,
 & auctis postea viribus
 loculum tollit in quo ossa
 parentis recondita sunt,
 quæ humeris gestans ex
 Arabica regione, in Æ-
 gyptum, & urbem quæ
 Heliopolis dicitur, per-
 volat, ac spectantibus
 omnibus diurno tempore
 advolans, super altare So-
 lis illa collocat, atque ita
 vnde venerat, regreditur.
 Sacerdotes annorum ra-
 tionem in libris descrip-
 tam diligenter calculant,
 & impleto anno quingen-
 tesimo, rediisse illam
 comperiunt. An magnum
 igitur & admirandum ar-
 bitrabimur, si rerum om-
 nium opifex, resurge-

ὅρως τῇ πάντων ἀνάστασι ποιή-
 σεται, τῇ ὁσίως αὐτῷ δουλου-
 σάντων ἐν πεποιθήσει πίστεως ἀ-
 γαθῆς, ὅπως καὶ δι' ἁγίους δείκνυσιν
 ἡμῖν τὸ μεγαλεῖος τῆς ἐπαγγελ-
 λίας αὐτοῦ. λέγει γὰρ πῶς, Καὶ
 ἔξαναστήσεις με, καὶ ἔξομολο-
 γήσομαι σοί· καὶ, ἐκτιμήσω ἐ-
 ν' ὑπνώσῃ, ἔξη, ἐγερθεὶς ὅτι σὺ μετ'
 ἐμοῦ εἶ. Καὶ πάλιν ἰωὶ λέγει,
 Καὶ ἀναστήσεις πάλιν σάρκα μου
 ταύτην, πάλιν αἰδηθήσασθαι ταύ-
 τα πάντα. Ταύτην οὖν τῇ ἐλπίδι
 ὡς οὐκ ἐξιδέσθωσαν αἱ ψυχαὶ ἡ-
 μῶν τῷ πιστῷ ἐν ταῖς ἐπαγγελ-
 λίαις, καὶ τῷ δικαίῳ ἐν τοῖς κρεί-
 μασι· ὁ ὡς ἀγχείλας μὴ ψεύ-
 δεσθαι, πολλῶν μᾶλλον αὐτὸς οὐ
 ψεύσεται· ὅθεν γὰρ ἀδύνατον
 ὡς τῷ Θεῷ, εἰ μὴ τὸ ψεύσα-
 ῖν. Αναζωπυρησάτω οὖν ἡ
 πίστις αὐτοῦ ἐν ἡμῖν, καὶ νοήσωμεν
 ὅτι πάντα ἐκ τῆς αὐτοῦ ἐστίν, ἐν λό-
 γῳ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ
 σιωπήσας τὰ πάντα, ἐν λόγῳ διδάσκει αὐτὰ καταστρέφει.

re eos faciat, qui in bonæ
 fidei confidentia, religiose
 illi inservierunt, cum per-
 volucrem, promissionis
 suæ magnificentiam a-
 bundè nobis patefaciat:
 dicit enim alicubi, *Susci-*
tabis me, et confitebor tibi.

Et, *Dormivi et soporatus* Psal. 3. 5.
sum, surrexi quia tu mecū

es. Et rursus Iob dicit, *Et* Iob. 19. 25.
carnem hanc meā resusci-

tabis, quia omnia hac passa
est. Hac igitur spe mentes
 nostræ & cogitationes
 fixæ, firmiter adhæreant
 ei, qui fidelis est in pro-
 missionibus, & justus in
 iudicijs; qui mentiri ve-
 tuit, multò minus ipse
 mentietur: nihil enim
 Deo impossibile, præter-
 quam mentiri. Exsusci-
 tetur in nobis fides ejus,
 & quod omnia ipsi pro-
 pinqua sint confidere-
 mus; in verbo magnifi-
 centiæ suæ constituit om-
 nia, & in verbo potest
 omnia funditus evertere.

τίς ἐρεῖ αὐτῷ τί ἐποίησας; ἢ τίς
 ἀντιστήσεται τῷ κράτει τῆς ἰσχύ-
 ος αὐτοῦ; ὅτε θέλει καὶ ὡς θέ-
 λει, ἐποίησιν πάντα, καὶ οὐδὲν
 μὴ* πρὸς ἐλθῇ τῷ δεδογματι-
 σμῶν αὐτοῦ. Πάντα ἐνώπιον
 αὐτοῦ εἰσι, καὶ οὐδὲν κρυπτόν ἐστι
 αὐτῷ. Εἰ οἱ ὕψιστοι διηγου-
 ῶντες Θεοῦ, ποιοῦσιν ὅτι χροῶν αὐ-
 τῷ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα ἡ ἡμέρα
 τῇ ἡμέρᾳ ἐκδύναται ῥῆμα, καὶ νύξ
 καὶ ἀναγγέλλει γνώσιν· καὶ οὐκ
 εἰσὶ λόγῳ, οὐδὲ λαλίσαι, ὧν οὐκ
 ἀκούονται αἱ φωναὶ αὐτῶν. Πάν-
 των οὕτω βλεπομένων ἐκ ἀκρυομέ-
 νων, φοβησώμεθα αὐτόν, καὶ ἀπολεί-
 πωμεν φανερὰ ἔργα μιαιφάν-
 ῶν ὑμῶν, ἵνα τῷ ἐλέει αὐτοῦ
 * σκεπάσωμεν ἀπὸ τῶν ἐκλογῶν των
 κειμάτων. Πᾶς γὰρ τις ἡμῶν δύνα-
 ται φεύγει ἀπὸ τῆς χειρὸς αὐ-
 τοῦ; ποῖος ὁ κόσμος διζέται
 πῶς τῷ αὐτομολούσαν ἀπὸ
 αὐτοῦ; Λέγει γὰρ ποῦ δὲ* γε-
 φθον, ποῦ* ἀφ᾽ ἧς, καὶ ποῦ κρυ-

Quis dicet ei, quid fecisti? Sap. Sal. 11.
 vel, quis fortitudinis ejus 22. & 12.
 robori resistet? Quando, 12.
 & quemadmodum volu-
 it, omnia ab ipso sunt fa-
 cta, neq; quicquam ab eo
 semel decretum, infectum
 præterijt. Omnia coram
 ipso sunt, nihilq; consili-
 um eius latuit. Si cæli e- Psal. 19.
 narrant gloriam Dei, ope-
 ra autem manuum ejus an-
 nuntiat firmamentum. Di-
 es diei eructat verbum, et
 nox nocti indicat scienti-
 am. Non sunt loquela, neq;
 sermones, quorum non au-
 dientur voces eorum. Cum
 omnia igitur ejus oculis et
 auribus pateant, metua-
 mus eum, & impuras con-
 cupiscentias pravorum o-
 perum deferamus, ut à fu-
 turo judicio, ejus miseri-
 cordiâ, tegamur. Quô-
 nam enim quis nostrum à
 potente ejus manu fuge-
 re potest? Quis mun-
 dus ab eo desciscientem
 & transfugam, recipiet?
 Dicit enim alicubi scrip-
 tura, Quò fugiam, et ubi Psal. 139. 6.
 à facie
 G. 3

ἰσ. παρῆλ-
 28.

ἰσ. σκαπα-
 28. αὐτῶν.
 ἰσ. Ποῖ.

ἰσ. λόγον.
 ἰσ. ἀφ᾽ ἧς.
 28.

ἐπιστομῇ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου·
 εἰς ἀναβῶς εἰς τὸ ὄρατον σου εἰ-
 σελθὼν, εἰς ἀπέλθω εἰς τὰ ἔξα-
 ρα τῆς γῆς, ἐκ δεξιᾶ σου, εἰς
 καταστροφή σου εἰς τὰς ἀβύσσους,
 ἐκ τοῦ πνεύματός σου. Ποῖ οὖν πᾶς
 ἀπέλθῃ, ἢ ποῦ ἀποδράσῃ, ἀπὸ
 τοῦ τὰ πρότερα ἐμπεριέχοντος·
 προσέλθωμεν οὖν αὐτῷ ἐν ὁσι-
 ότητι ψυχῆς, ἀγνῶς καὶ ἀμεινῶς
 χερσὶν ἀφρονέουσιν αὐτὸν, ἀ-
 γαπῶντες τὸ ἔμπεικτον καὶ ὁμολογῶ-
 χον πατέρα ἡμῶν, ὃς * ἐκλο-
 γῆς μέρος ἐποίησεν ἐαυτῷ. Οὕτω
 γὰρ γέγραπται, "Ὅτε διεμέρισεν
 ὁ ὕψιστος ἔθνη, ὡς * ὅτε ἔσθρεν ὕψος
 Ἀδάμ, ἔθηκεν ὅρια ἔθνων καὶ
 ἀριθμὸν ἀγγέλων ἐγέννηθ' ἑκατὶς
 κυεῖς λαὸς αὐτοῦ Ἰακώβ, κρίσις
 μα κληρονομίας αὐτοῦ Ἰσραὴλ.
 Καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ λέγει. Ἰδοὺ
 Κύριος λαμβάνει ἐαυτῷ ἔθνος ἐκ
 μέσων ἔθνων, ὡς λαμβάνει αὐ-
 θεσποῦς τὴν ἀπὸ γῆς αὐτοῦ τῆς
 ἁλῶς, ἐξ ἧς οὖσι ἐκ τῶν ἔθνων
 ἐκείνων, ἀγα ἀγίων· ἀγία οὖν

ἴσ. ἡμῶν.

ἴσ. διὰ τὴν
 127.

à facie tua occultabor? si
 ascendero in celum tu illic
 es; si ad terra extrema abi-
 ero, dextra tua illic; si
 stratum posuero in abyssis,
 illic est spiritus tuus. Quo
 igitur abibit quispiam,
 vel quo aufugiet, ab eo
 qui omnia complectitur?
 quare castas & puras ma-
 nus elevantes, & benignum
 & misericordem patrem
 nostrum diligentes, in sanctitate
 cordis accedamus ad ipsum,
 qui nos sibi ipsi electionis
 sortem fecit. Sic enim scriptum
 est Quando dividebat al-
 tissimus gentes, quando
 disseminavit filios Adam,
 constituit terminos gentium,
 secundum numerum Angelorum
 Dei. Et factus est pars Domini
 Iacob, funiculus hereditatis
 eius Israel. Et in alio loco
 dicit. Ecce Dominus tollit
 sibi gentem ex medio genti-
 um, prout homo primitias
 areæ suæ accipit, et ex gen-
 te illa sancta sanctorum e-
 gredientur. Cum igitur
 portiones

Deut. 32. 8.
 & 9.

Deut. 4. 34.
 Num. 18.
 27.

μαρὶς ὑπάρχοντες, πινέσωμεν
 τὰ τῶ ἀγιασμοῦ πάντα, φθύν-
 τες καταλαλιάς, μιαιφάνες τε καὶ
 ἰσ. ἀνδρ. * ἀγνῶς συμπλοκάς, μέθας τε, καὶ
 νευτερισμὸς, καὶ βδελυκτὰς ὅπι-
 θυμίας, μωσαρεὶ μοιχείῃ, βδε-
 λυκτῶ ἡδονῶν φθώδῃ. Θεὸς
 γὰρ, φησὶν, ἡδονῶν ἀντιτά-
 σεται, τῶ φθόνῳ δὲ δίδωσι χάριν.
 Κολληθῶμεν οὖν ἐκείνοις, οἷς ἡ
 χάρις ἀπὸ τοῦ Θεοῦ δίδεται, ἐν
 δυσώμειαν τῶ ὁμόνοισιν ταῦ φ-
 νοφρονοῦντες, * ἐγκρατεῖς ὁμόνοιοι,
 ἀπὸ πᾶν τῶ ψυχισμοῦ ἐκ
 καταλαλιάς πόρρω ἑαυτὰς ποι-
 οῦντες, ἐργασίᾳ δικαιοσύνης, καὶ μὴ
 λόγῳ. λέγει γὰρ, Ὁ Θεὸς πολλά
 λέγων, καὶ ἀντακούσεται, ἢ ὁ βλά-
 βος οἰεταί ἐν δίκαιοις βλάβη μᾶ-
 νος ἡμιπτός γεωαῖκός ὀλιγέβιος
 μὴ πολὺς ἐν ῥήμασιν γίνεσθαι. Ὁ
 ἑταῖρος ἡμῶν ἔστω ἐν Θεῷ, ἐκ μὴ
 ἐξ αὐτῶν αὐτοπαυεῖται γὰρ μισθὸς
 ὁ Θεός. ἡ μὲν τυεῖα τῶ ἀγαθῆς
 πρᾶξεως ἡμῶν διδόντω ὑπὸ
 bonarum nostrarum actionum ab alijs nobis exhi-

portiones sancti sumus,
 obtrectiones devitates,
 scelestos & incestos com-
 plexus, ebrietates, inso-
 lentias, concupiscentias a-
 bominandas, adulterium
 impurum, & detestabilem
 superbiam, faciamus om-
 nia quæ sanctimoniam
 decent. *Deus enim inquit, Prov. 3. 34*
superbis resistit, humilibus
autem dat gratiam. Ad-
 stringamur igitur eis qui-
 bus gratia à Deo conce-
 sa est, concordiam cum
 animi modestia indua-
 mus, continentiae dono
 instructi, fufurbationem
 omnem & obtrectatio-
 nem procul devitemus,
 operibus non autem ver-
 bis iustificemur. Dicit e-
 nim, *Qui multa dicit, et Job. 11. 2. 3*
viciſſim audiet, aut etiam
eloquens putat se esse iu-
stum. *Benedictus natus*
mulieris, brevis vita, ne
multus sis in verbis. Sit
 laus nostra à Deo, & non
 à nobis ipsis, Deus enim
 suarum laudum præcones
 odio habet; testimonium
 beatum

ἄλλων, καὶ τῶς ἐδόθη τοῖς πατρά-
 σιν ἡμῶν τοῖς δικαίοις· ὧς ἔ-
 αὐθαδέα καὶ τόλμα, τοῖς κατη-
 ραυμένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὅτι πεί-
 κτα καὶ παρρησιόφροσυνῃ, καὶ
 παρὰ τοῦ Θεοῦ τοῖς βέλγη-
 μνοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Κολλη-
 θῶμεν οὕτω τῇ βελγίᾳ αὐτῶν, καὶ
 ἰδῶμεν πῶς αἱ ὁδοὶ τῆς βελγίας,
 αἰνατοὺς ὡς ἡμῶν τὰ ἅπαντα· ὧς
 ἡμῶν. Τίνος χάριν βελγηθή-
 ῃ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ; ὅτι δι-
 κασιωγῶν καὶ ἀληθείᾳ διὰ πί-
 στεως ποιήσας; Ἰσαὰκ μὲν πεποι-
 θήσεως γνώσκων ὅτι μέλλον, ἠδέ-
 ως ἐγένετο θυσιᾶ. Ἰακώβ μὲν τα-
 πρησιόφροσυνῃς ἐξεχώρησεν τῆς
 γῆς αὐτοῦ φεύγων ἀδελφόν, καὶ
 ἐπορεύθη πρὸς Λαβὰν, καὶ ἐδού-
 λωσεν καὶ ἐδόθη αὐτῷ ὅτι δωδε-
 κασχῆπτρον τοῦ Ἰσραὴλ· ἑπὶ
 καθ' ἑκάστον ἐλκρινῶς κατημο-
 ήση, ὅτι γινώσκται τὰ μεγαλῆα
 τοῦ ὕψους αὐτοῦ δεδομένων δωρε-
 ῶν· ὅτι αὐτὸς γὰρ ἱερεὺς καὶ λουί-
 τiam intelliget. Ab illo enim

beatur, sicut patribus no-
 stris qui iusti erant exhi-
 bitum est. Temeritas, ar-
 rogantia & audacia, male-
 dictis à Deo; moderatio
 verò, humilitas, & man-
 suetudo, illis qui à Deo
 benedicti sunt. Eius igitur
 benedictioni firmiter
 adhæreamus, & quamnam
 sint benedictionis viæ, vi-
 deamus; revolvamus di-
 ligenter quæ ab initio fa-
 cta sunt. Cuius gratia A-
 braham pater noster be-
 nedictus fuit? nonne
 quia iustitiâ & veritatem,
 per fidem, operatus est.
 Isaac cum confidentia
 futurum dignoscens pla-
 cidè factus est sacrifici-
 um. Iacob in humilitate à
 fratre fugiens, terram su-
 am deseruit, & profectus
 est ad Laban, illiq; inservi-
 vit, & datum est ei impe-
 rium in duodecem tribus
 Israel. Si quis particula-
 tim singula verè & accu-
 rate consideraverit, dono-
 rum quæ per eum con-
 cessa sunt, magnificen-
 tiam intelliget. Ab illo enim
 sacerdotes omnes & Le-
 vitæ

18. ποιήσω- αἰας τῶν αἰώνων. Αμὲν. Τί οὖν
 μέν & * ποιήσωμεν, ἀδελφοί; * ἀρχα-
 ἀργήσωμεν.

Quid igitur faciemus
Fratres, cessabimus à bo-
H nis

ισ. ἰγνε-
λαίφομεν.

σωμεν ἀπὸ τῆς ἀγαθοποιίας, καὶ
* ἐγκαταλείπωμεν πλεονάζον-
των; μηδαμῶς τὸ ποιεῖσαι ὁ
θεσπότης ἐφ' ἡμῶν γε γρηθύναι,
ἀλλὰ ἀπεύθεμεν μὲν ἐκπνεύσας
καὶ περισυμίας, πρὸς ἔργον ἀγα-
θόν ὅτι πελεῖν. Αὐτὸς γὰρ ὁ δημι-
ουργός, καὶ θεσπότης τῆς ἀπομι-
μῆς, ὅτι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀνδομι-
μῆται. ὅς γὰρ παμμεγέθεσά τω
αὐτῷ κρεῖττος ὄρανός ἐστὶν ἐξ ἐκείνου,
τῇ ἀκαταλήπτῃ αὐτοῦ σοφίᾳ
ἐκδόσμενον αὐτῷ. γὰρ τε διεμέ-
ριον ἀπὸ τοῦ ἀείχουτος αὐτοῦ
ὕδατος, ἐκ ἡδρασιν ὡς πύργον
ἀσφαλῆ, τοῦ ἰδίου βαλάντιος γε-
μέλιον· τὰ τε ἐν αὐτῇ ζωᾷ φοι-
τῶντα, τῇ ἐαυτοῦ πρᾶξι ἐκεί-
λυσεν ἐν τῇ θαλάσσει· καὶ τὰ
ἐν αὐτῇ ζωᾷ περὶ δημιουργίας,
ἐκείλυσεν τῇ ἐαυτοῦ δυνάμει ὅτι
πᾶσι δ' ἐξοχότατον καὶ παμμεγε-
θὲς καὶ ἀγνοῖον ἀνθρώπων, ταῖς
ἱεραῖς καὶ ἀμώμοις χερσὶν ἐπλασεν,
τῆς ἐαυτοῦ εἰκόνος χαρακτῆρα·

nis operibus, & charita-
tem derelinquemus? neu-
tquam hoc à nobis fieri
patiatur Dominus, sed
cum diligentia & animi
alacritate, omne opus bo-
num peragere festinemus.
Ipse enim opifex & Do-
minus omnium, in operi-
bus suis lætatur & exul-
tat. Coelos enim supremâ
sua & maxima potentia
stabilivit, illosq; incom-
prehensibili sua sapientia
ornavit; terram etiam, ab
aqua quæ illam ambit, se-
paravit, & tanquam stabi-
lem turrim firmavit, pro-
pria voluntatis funda-
mentum, & animalia quæ
in illa palantur iussu suo
præcepit esse. Mare e-
tiam, & quæ, in illo a-
nimalia, prius condidit,
potentia sua inclusit.
Præ omnibus animal ex-
cellentissimum, & in-
tellectus dignitate celsis-
simum, hominem, imaginis
sue characterem, sacris
& inculpatis manibus

formavit

ἔτι γὰρ φησιν ὁ Θεός. Ποιήσω μὲν
 ἄνθρωπον καὶ εἰκόνα καὶ κατ'
 ὁμοίωσιν ἡμᾶς· καὶ ἐποίησεν ὁ
 Θεός (W) ἄνθρωπον, ἄρσιν καὶ θή-
 λυν, ἐποίησεν αὐτούς. Ταύτα οὖν
 πάντα τελειώσας, ἐπήνεσεν αὐτά,
 καὶ ἡνέγνωσεν, καὶ εἶπεν, Αὐξάνετε
 καὶ πληθύνετε * Ἰδοὺ μὲν οὖν ὅτι * ἐν
 ἔργοις ἀγαθοῖς πάντες ἐκοσμή-
 θησαν οἱ δίκαιοι· καὶ αὐτὸς οὖν ὁ
 κύριος ἐργοῖς ἑαυτοῦ κοσμήσας,
 ἐχάρη. ἔχοντες οὖν τοῦτοι (W)
 ὑποταγὰς ἀόκνως προσέλ-
 θωμεν ὡς θελήματι αὐτοῦ, ὡς ὅλης
 ἰσχύος ἡμῶν ἐργασώμεθα ἔργον
 δικαιοσύνης. Ὁ ἀγαθὸς ἐργάτης
 μὲν παρήσας λαμβάνει (W) ἄρ-
 γον· ὁ δὲ ἔργον αὐτοῦ, ὁ ἰσχυρὸς καὶ
 πρῶτος, οὐκ ἀποθάλμει ὡς
 ἔργον· ἐκ τῆς αὐτοῦ δόξης οὖν ὅτι
 προσκυνοῦμεν ἡμᾶς· εἰς ἀγα-
 θοποιῖαν· ὅτι αὐτοῦ γὰρ ὅτι ταύ-
 τὰ. προσέειπεν γὰρ ἡμῖν,
 Ἰδοὺ ὁ Κύριος, καὶ ὁ μισθὸς αὐτοῦ
 πρὸς προσώπῳ αὐτοῦ, ἀποδοῦ-

formavit. Sic enim dicit
 Deus, *Faciamus hominem* Gen. 1. 26.
ad imaginem & similitu-
dinem nostram, et creavit
Deus hominem, masculum
et feminam creavit eos.
 Hæc omnia cum perfecif-
 set, laudavit ea, et bene-
 dixit, dixitq; , *Crescite et* Gen. 1. 28.
multiplicamini. Videmus
 iustos omnes bonis operi-
 bus ornatos fuisse, ipse e-
 tiam Dominus operibus
 seipsum ornans, gavisus
 est. Habentes itaq; hoc
 exemplar, ad voluntatem
 eius omnibus nostris viri-
 bus impigrè accedamus,
 & opus iustitiæ opere-
 mur. Bonus operarius
 cum fiducia panem ope-
 ris sui accipit, legnis vero
 & remissus, operū distri-
 butorem non obtuetur; ad
 benefaciendum igitur ala-
 cres & promptos nos esse
 oportet, ex hoc enim om-
 nia sunt. Prædicat enim
 nobis, *Ecce Dominus, &* Ef. 40. 10.
merces eius in conspectu & 62. 11.
illius, ut reddat unicuiq;

ναί ἐκάστω κατὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ.
 Περὶ τρέπε^ς οὖν ἡμᾶς ἐξ ὅλης
 τῆ καρδίας ἐστὶ * αὐτῶ, μὴ ἀρ-
 γεῖς μήτε πρὸς ἀνδρῶς εἶ^ς ἔπι
 ποῦ ἔργον ἀγαθόν. Ὁ καυχώμα
 ἡμῶν καὶ ἡ παρρησία ἐστὶ ἐν αὐτῶ.
 ὡς πασι πᾶσι τῶ θελήματι
 αὐτοῦ· κατὰ τοῦτο ποῦ ὁ
 πλήθος τῶ ἀγγέλων αὐτοῦ, πῶς
 ὁ θελήματι αὐτοῦ λειτουργοῦσιν
 πρὸς ἡμᾶς· λέγει γὰρ ἡ γραφή,
 Μύρια μύριαδες πρὸς ἡμᾶς
 αὐτῶ, καὶ χιλίαι χιλιάδες ἐλθόντες
 ἡμᾶς αὐτῶ καὶ ἐκείθεν, ἅγιος
 ἅγιος Κύριος σαβαώθ,
 πλήρης πᾶσα κτίσις τῆς δόξης
 αὐτοῦ. Καὶ ἡμεῖς οὖν ἐν ἑκτονίᾳ
 ἔπι τὸ αὐτὸ συναθροίνοντες τῇ συν-
 δίᾳ, ὡς ἐξ ἑνὸς σώματος βοήσω-
 μεν πρὸς αὐτὸν ἐκτενῶς, εἰς τὸ
 μετόχοις ἡμᾶς γενέσθαι τῶ με-
 γάλῳ καὶ ἐνδόξῳ ἐπαγγελίᾳ
 αὐτοῦ· λέγει γὰρ, Ὁφθαλμός σου
 οὐκ εἶδεν, καὶ οὐκ ἤκουσεν, καὶ ἔπι
 καρδίαν οὐκ ἀνέβη,

secundum opus suum. Ad
hoc nos hortatur & toto
corde, ne segnes & desi-
des simus ad omne opus
bonum. Gloratio nostra
& loquendi libertas in eo
fit; voluntati eius subij-
ciamur, & multitudinem
universam Angelorum e-
ius diligenter considere-
mus, quemadmodum as-
sistentes voluntatem eius
exequantur. Dicit enim
scriptura, Mille millia
deserviebant ei, et dena
millia denum millium as-
sistebant ei. Et clamabant,
Sanctus, Sanctus, Sanctus,
Dominus Sabaoth, plena est
omnis creatura gloria eius.
Ita & nos in concordia &
conscientia in vnum con-
gregati, ut magnarum &
gloriosarum promissio-
num eius participes fia-
mus, tanquam vno ore
impensè & ardentè ad e-
um clamemus. Dicit e-
nim, Oculus non vidit, nec
auris audivit, nec in cor
hominis ascendit, quæ

preparavit

ὅσα ἐποίησεν τοῖς ὑπομένουσιν αὐτόν. Ὡς μακάριοι καὶ θαυμασταὶ τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ, ἀγαπητοί! ζωὴ ἐν ἀθανασίᾳ, λαμπρότης ἐν δικαιοσύνῃ, ἀλήθεια ἐν παρρησίᾳ, πίστις ἐν πεποιθήσει, εγκράτεια ἐν ἀγαθῶ, καὶ ταῦτα ὑπέπιπτον πάντα ὑπὸ τῷ θλίψειν ἡμῶν. Τίνα οὖν ἄρα ἔστιν τὰ ἐπιμαζόμενα τοῖς ὑπομένουσιν, ὁ δημιουργὸς καὶ πατὴρ τῶν αἰώνων ὁ πανάγιος, αὐτὸς γνωσκεὶ τὸ πᾶν πισότητα καὶ τὴν χαλλοὶν αὐτοῦ. ἡμεῖς οὖν ἀγωνισώμεθα διὰ τοῦτο, ὅτι τῷ ἀριθμῶ τῶν ὑπομένων αὐτόν, ὅπως μετὰ λαλοῦν τῶν ἐπηγγελμένων δωρεῶν πάρεστι αὐτοῦ, ἀγαπητοί! ἐὰν ἐσθελιγμένη ἡ ἐλπίς ἡμῶν * πίστεως παρὲς τοῦ Θεοῦ, ἐὰν ἐκζητῶμεν τὰ εὐάρεστα καὶ διὰ τῶν σδίκτα αὐτοῦ, ἐὰν ὅτι πελήσωμεν τὰ ἀνήκοντα τῇ ἀμφοτέρω ἐσθλότητι αὐτοῦ, καὶ ἀναλάβωμεν τὴν ἐσθλότητα τῆς ἀληθείας, ἀπορρίψαν-

H 3

TIS

ἴσ. φιλοπ-
μίαν.

Rom. 1. 32.

τις ἀφ' ἑαυτῶν πᾶσαν ἀδικίαν
καὶ δόμιν, πλεονεξίαν, ἔρεις,
κακοηθείας τε καὶ δόλους, ψευδο-
μούς τε καὶ καταλαλίας, θεοσυ-
ρίαν, ὑψηφάνιδον τε καὶ ἀλα-
ζονείαν, κειροδοξίαν τε καὶ * Φι-
λοξενίαν. Ταῦτα γὰρ οἱ πρῶ-
τοις συνηθὶ τῷ Θεῷ ὑπάρ-
χουσιν· ὃν μόνον ὃ οἱ πρῶτοις
αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ οἱ σὺν ευδοκίᾳ
αὐτοῖς· λέγει γὰρ ἡ γραφή,
Τῷ ὃ ἀμὲρ πάλω· εἶπεν ὁ Θεός,
ἵνα τί σὺ διηγῇ τὰ δικασμάτα
μυ, καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν ἀγα-
θήν μου ἐπὶ σῶματός σου; σὺ ὃ
ἐμίσησας παιδείαν, καὶ ἐξέβαλες
τὰς λόγους μου εἰς τὰ ὀπίσω· εἰ
ἐθεώρεις κλέπτειν σὺν ἑστέρας,
καὶ μετὰ μοίχων τὴν μερίδα
σου ἐπίθεις· τὸ σῶμα σου ἐπλεόνασεν
κακίαν, καὶ ἡ γλῶσσα σου πᾶσι
ἐπλεκεν δολιοτητέα· καὶ θήμενος
ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ σου καταλάλεις,
καὶ τὰ τοῦ ἑοῦ τῆς μητρὸς σου
ἐτίθεις σκάνδαλον· ταῦτα ἐποίησας καὶ ἐσίγησας, ὡς ἐλάβες διὰ

nobis omnem injustiti-
am, iniquitatem, cupidi-
tatem, contentiones, ma-
litias, fraudes, fufurratio-
nes, obrectationes, odi-
um Dei, superbiam, fa-
stum, vanam gloriam, &
ambitionem : qui enim
hæc faciunt Deo odio
sunt, neque illi solùm qui
hæc faciunt, sed qui eis
consentiunt. dicit enim
Scriptura, Peccatori an-
tem dixit Deus, quare tu
enarras justitias meas, &
assumis testamentum me-
um per os tuum. Tu verò
odisti disciplinam, & pro-
iecisti sermones meos re-
trorsum. Si videbas fu-
rem, currebas cum eo, &
cum adultero portionem
tuam ponebas. Ostium a-
bundavit malitiâ, & lin-
gua tua concinnabat dolos.
Sedens adversus fratrem
tuum loquebaris, & ad-
versus filium matris tue
ponebas scandalum : hæc
fecisti & tacui, existimasti

Psal. 50. 16.

μὴν ὅτι ἔσομαι σοὶ ὅμοιος· ἐλέγ-
 ξω σε καὶ ὁρίσασθαι σε καὶ ὡς
 σωπὸν σὸν σιμῶτε διὰ ταῦτα οἱ
 ἐπιλαθάνομενοι τοῦ Θεοῦ, μὴ
 ποτε ἀρπάσῃ ὡς λέων, ὅτι μὴ ἡ
 ὁ ρυόμενος· θυσιὰ ἀνέστεως δεξα-
 σαι με, καὶ ἐκείνη ὁδὸς ἣν δείξω
 αὐτῷ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ. Αὕτη
 ἡ ὁδὸς, ἀγαπήσει, ἐν ἧ * ἀφ' ἧς τὸ
 σωτήριον ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 ὁ ἀρχιερεὺς τῆς ἐκκλησίας
 ἡμῶν, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἑστηκὼς
 τῆς ἀσθενείας ἡμῶν. Διὰ τούτου
 * ἀπεισώμεθα εἰς τὰ ὑψηλὰ τῆς
 ἐξουσίας, δευτέρως ἐνοπλισώμεθα
 τὴν ἀμφοτέρω καὶ ὡς πρῶτον ὡς
 αὐτῷ. Διὰ τούτου ἡ ἐκκλησία
 ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς καρδίας,
 διὰ τούτου ἡ ἀσυνέτης καὶ ἐσκο-
 πημένη διάνοια ἡμῶν, ἀναθάλλει
 εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτῷ φῶς
 διὰ τούτου ἡ ἐκκλησία ὁ διαπότης
 τῆς ἀθανάτου γνώσεως ἡμῶν
 γινώσκουσα· ὡς ὡς ἀπαύγασμα
 τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ, τοσούτου

iniquitatem, quod ero tui
 similis, arguam te, & sta-
 tuam contra faciem tuam
 peccata tua. Intelligite
 iam hac qui obliuiscimini
 Deum, ne quando rapiat
 tanquam leo, & non sit qui
 eripiat. Sacrificium laudis
 honorificabit me, & illic
 iter quo ostendam illi salu-
 tare meum. Hæc est via,
 dilecti, in qua salutare no-
 strum Iesum Christum.
 oblationum nostrarum
 summum sacerdotem, in-
 firmitatis nostræ tutorem
 & defensorem inveni-
 mus: per hunc cœli alti-
 tudinem aspicimus, per
 hunc vultum ejus imma-
 culatum, & sublimē tan-
 quam in speculo intue-
 mur, per hunc oculi cor-
 dis nostri aperti sunt, per
 hunc intellectus noster
 insipiens & obtenebratus,
 admirabilem ejus lucem
 attentè contemplatur, per
 hunc voluit nos Domi-
 nus immortalem cogniti-
 onem gustare, qui magni-
 ficentiæ ejus splendor &
 radius.

† Heb. x. 17. 3:1. 4:15.

* 1. Rom. 1. 21.

++ ἀπαύγασμα τῆς δόξης.
 Heb. 1. 3.

* ἐνείκο-
 μων.

† σ. ἀπενί-
 ζουαν &
 ἐνοπρι-
 ζομεθα.

Μα. 1. 4, 5, 7.

μείζων ὅτιν ἀγγέλων, ὅσω δια-
 φορώτερον ὄνομα κεκληρηγόμη-
 χει· γὰρ γὰρ πᾶσι γὰρ ὕψος, ὁ
 ποιεῖν τοὺς ἀγγέλους αὐτῶν πνεύ-
 ματα, καὶ τὰς λειτουργίας αὐτῶν
 πυρὸς φλόγα· ἐπὶ τῷ ὕψει αὐτῶν,
 ὕψος εἶπεν ὁ δεσπότης, Υἱός μου
 εἰ σὺ, ἐγὼ σήμερον γενήνηκα σε,
 αἰτήσαι παρ' ἐμῶν, καὶ δώσω σοι
 ἔσθην τὴν κληρονομίαν σου, καὶ
 τὴν κατὰ δεξιὰς τὰ πέρατα τῆς
 γῆς· ὁ πάλιν λέγει, πρὸς αὐτόν,
 Κάθε ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἀνθρώπων
 τὰς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν
 ποδῶν σου· ὕμνος οὖν οἱ ἐχθροὶ
 αὐτοῦ· οἱ φάσθαι καὶ ἀνύτα σό-
 μαιοι τῷ Θεῷ τὰ θελήματα τὸ
 θέλημα ἰδίον. Στρατευσάμεθα
 οὖν, ἄνδρες ἀδελφοί, μετὰ πάσης
 ἐκτενείας ἐν τοῖς ἀμφοῖς προ-
 σταγμασιν αὐτοῦ· κατανοήσωμεν
 τὰς στρατευομένων τοῖς ἡγεμέ-
 νοις ἡμῶν, πᾶς ὑπακούω, πᾶς
 * ὑποτάσσεται, πᾶς ὑποταγ-
 μέως ἐπιτελοῦσι τὰ διατάσσ-

ἴσ. ἐνείκ-
 τως.

radius existens, tanto ma-
 jor est Angelis, quanto
 præstantius nomen forti-
 tus est: scriptum enim est,
Qui facit Angelos suos Psal. 104. 4.
Spiritus, & ministros suos
ignis flammam. De filio
 autem suo, sic dixit Do-
 minus, *Filius meus es tu,* Psal. 2. 7.
ego hodie genui te, postula
à me, & dabo tibi gentes
hereditatem tuam, et pos-
sessionem tuam terminos
terrae. Et rursus dicit ad
 eum, *Sede à dextris meis* Psal. 110. 1.
donec ponam inimicos tuos
scabellum pedum tuorum.
 Quinam autem sunt ini-
 mici ejus? homines per-
 versi & qui divinæ vo-
 luntati suam voluntatem
 opponunt. Militemus igitur,
 viri fratres, cum omni
 assiduitate in inculpa-
 tis ejus præceptis, confi-
 deremus milites qui du-
 cibis nostris in bello pa-
 rent, quemadmodum or-
 dinatè, promptè, & cum
 omni subjectione impera-

11 1 μενα. ὅ πάντες εἰσὶν ἐπὶ χεῖρ,
 2 ὁ δὲ χιλίαρχος, ὁ δὲ ἐκατόν-
 3 ταρχος, ὁ δὲ πεντηκόνταρχος,
 4 ὁ δὲ τὸ καθεξῆς· ἀλλ' ἕκαστος ἐν
 τῷ ἰδίῳ τάγματι παρὰ ὅπιτασθ
 μενα ὑπὸ τῆ βασιλείας, καὶ τῶν
 ἡγεμένων, ὅπιτασθ. Οἱ μεγάλοι
 δίχα τῶν μικρῶν οὐ διώκονται
 εἰς, ὁ δὲ οἱ μικροὶ δίχα τῶν με-
 γάλων σύγκρασις τίς ἐστὶν ἐν
 πᾶσι, καὶ ἐν τοῖς χρήσις. Λάβω-
 μὲν τὸ σῶμα ἡμῶν, ἡ κεφαλὴ
 δίχα τῶν ποδῶν ὁ δὲ ἐστὶν, οὐ-
 πως ὁ δὲ οἱ πόδες δίχα τῆς κε-
 φαλῆς· τὰ ὀλίγα μέλη τῆ
 σώματος ἡμῶν, ἀναγκαῖα καὶ ὑ-
 ψησά· εἰσὶν ὅλα τῷ σώματι
 ἀλλὰ πάντα συμπτῇ, καὶ ὑπο-
 ταγῇ μιᾷ χρεῖται εἰς τὸ σώζεσθ
 ὅλον. Σωζέσθ οὖν ἡμῶν ὅλον τὸ
 σῶμα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ ὑπο-
 τασσέσθ ἕκαστος τῷ πλησίον
 αὐτοῦ, καθὼς καὶ ἐπέθη ἐν τῷ χα-
 εἶσματι αὐτοῦ· ὁ ἰσχυρὸς μὴ
 * τμημελεῖται τοὺς ἀδελφούς, ὁ δὲ

ἰσ. ἀπὸ μὲν
 λέγειται.

ta exequantur, non om-
 nes sunt Prætores neque
 chiliarchæ, neque centu-
 riones, neque quinquage-
 narij, & sic deinceps; v-
 nusquisque verò in suo
 ordine & statione quæ à
 Rege & Tribunis impe-
 rantur, peragit. magni si-
 ne parvis, neque parui
 sine magnis consistere ne-
 queunt, mixtura quædam
 est in omnibus, & in his
 usus. Exemplo nobis sit
 corpus nostrum, caput
 sine pedibus nihil est,
 prout neque pedes sine
 capite; minima autem
 corporis nostri membra
 vniuerso corpori neces-
 saria & vtilia sunt, & cun-
 cta ad conservationem v-
 niuersi conspirant, & vnâ
 eâdemque subiectione v-
 tuntur. Seruetur itaque
 corpus nostrum in Chri-
 sto Iesu, & vnusquisque
 proximo suo subjiçatur
 juxta ordinem & dignita-
 tem in quo gratia & dig-
 natione ejus, positus est.
 Fortis ne negligat imbe-
 cillem,

V. 1. C. c. xii. p. 49.

ἀδελφὸς ἐντεπέτω **Θ** ἰχυρόν, ὁ
 πλούσιος ἐπιχρηγέτω τῷ πτω-
 χῷ, ὁ δὲ πτωχὸς διχαρεῖται τῷ
 Θεῷ, ὅτι ἔδωκεν αὐτῷ δι' εὐα-
 πληρωθῆ αὐτῷ τὸ ἰσχύριον· ὁ
 σοφὸς ἐνδεικνύστω τὴν σοφίαν
 αὐτῷ, μὴ ἐν λόγοις ἀλλ' ἐν ἔρ-
 γοις ἀγαθοῖς· ὁ ταπεινοφροναὶς
 μὴ ἑαυτῷ μυστυρεῖται, ἀλλ'
 ἑάτω ὅπως ἑτέρω αὐτοῦ μαρτυ-
 ρείτω· ὁ ἀγνὸς ἐν τῇ σαρκὶ καὶ
 μὴ ἀλαζονεύστω, γνώσκων ὅτι
 ἑτέρος ἐστὶν ὁ ἐπιχρηγὼν αὐτῷ
 τὴν ἐγκρατείαν. Αναλογισάμε-
 θα ὅτι ἀδελφοὶ ἐκ ποίας ὕλης
 ἐγεννήθημεν, ποιοὶ καὶ πῶς εἰ-
 σήλθωμεν εἰς **τὸν** κόσμον, ὡς ἐκ
 τοῦ τάφου καὶ σκότους· ὁ ποιήσας
 ἡμᾶς καὶ δημιουργήσας, εἰσὴγα-
 γει εἰς **τὸν** κόσμον αὐτῷ, προσποι-
 μάσας πᾶσι δυνεργείας αὐτοῦ,
 πρὶν ἡμᾶς γεννηθῆναι. Ταῦτα
 ὅτι πάντα ἐξ αὐτῷ ἔχοντες,
 ὁφείλομεν καὶ πάντα διχαρεῖσθαι
 αὐτῷ ὡς ἡμεῖς εἰς τοὺς αἰῶνας

cillem, imbecillis fortem
 reueretur, diues pauperi
 largiatur, pauper Deum
 laudet quod ei alium lar-
 gitus sit, per quem ejus
 penuria & indigentia sup-
 pleripotest. Sapiens non
 in verbis, sed in bonis o-
 peribus sapientiam suam
 manifestet, humilis non
 sibi testimonium ferat,
 sed alteri permittat, de eo
 testimoniū præbere. Qui
 carne castus est, ne inso-
 lescat, cū sciat alium
 esse qui continentia do-
 num ipsi tribuat. Consi-
 deremus igitur, Fratres,
 ex qua materia facti si-
 mus, qui & quales mun-
 dum tanquam ex sepul-
 chro & tenebris ingressi
 fimus: qui nos fecit &
 condidit, præparatis prius
 benefactis suis antequam
 nasceremur, in mundum
 suum introduxit. Hæc
 igitur omnia cū ab eo
 habeamus, in omnibus
 gratias ipsi agere debe-
 mus, cui est gloria in se-

cula

ισ. υφ.
 del. καὶ
 ex Cl. A.
 lex

τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Ἀφρονες
 καὶ ἀσωγέτοι καὶ μωροὶ καὶ ἀπαίδευ-
 ται χλευάζουσιν ἡμᾶς καὶ μωκτη-
 εῖζουσιν, ἐαυτοὺς βυλόμενοι ἐπαί-
 ρεσθαι ταῖς διανοαῖς αὐτῶν. Ὡς
 γὰρ διώσται θνητός; ἢ ὡς ἰσχύς
 γηγενῆς; γένηται γὰρ. Οὐκ
 ἦν μορφή πρὸς ὀφθαλμῶν μου·
 ἀλλ' ἢ αὐρεὶ καὶ φωνῶ ἤκουον.
 Ὡς γὰρ; μή καθεστὸς ἔσται βρο-
 τὸς ἐνδυνάμει; ἢ ἀπὸ τῆς ἐρ-
 γῆς αὐτοῦ, ἀμιμῶτος δυνάμις; Εἰ
 κατὰ παίδων αὐτοῦ ὃ πιστεύει,
 κατὰ ὃ ἀγγέλων αὐτοῦ σχολιόν τι
 ἐπενόησεν· ὅθεν ὃ ὃ καθεστὸς
 ἐνώπιον αὐτοῦ ἔα ὃ, οἱ κατοικοῦ-
 ντες οἰκίας πηλίνας, ὅς ὦν καὶ αὐτοὶ
 ἐκ τῆς αὐτοῦ πηλὸς ἐσμέν· ἐπα-
 σεν αὐτοὺς σπῆτος ἔργον, ὅτι ἀπὸ
 πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας οὐκ ἐν
 εἰσὶν· πρὸς τὸ μὴ διώσασθαι
 αὐτοὺς ἐαυτοῖς βοηθεῖσαι ἀπώ-
 λοντο· ἐπεφύσθησαν αὐτοῖς καὶ ἐπε-
 λώθησαν, πρὸς τὸ μὴ ἔχειν αὐ-
 τοὺς σοφίαν· ἐπικάλεσθαι ὃ εἰ

cula seculorum, Amen.
 Homines imprudentes,
 desipientes, fatui & illi-
 terati, dum cogitationi-
 bus suis inflantur, nos lu-
 dibrio habent, & naso
 suspendunt. *Quid enim
 potest mortalis, aut, quale
 robur ex terra geniti?*
 Scriptum enim est, *Non* Job. 4. 16.
*erat figura ante oculos
 meos, sed auram & vo-
 cem audiebam. quid enim?
 nunquid homo coram
 Domino mundus erit, vel
 de operibus suis inculpabi-
 lis vir? Si contra servos
 suos non credit, & adver-
 sus Angelos suos pravum
 quid advertit. & cælum
 non est mundum ante eum?
 sine verò, habitantes do-
 mus luteas, ex quibus &
 ipsi de eodem luto sumus.
 Percussit illos tanquam ti-
 nea, et à mane usq; ad ve-
 speram ultra non sunt, co-
 quod non possunt sibi ipsis
 subvenire, perierunt: in-
 sufflavit enim eis, et inte-
 rierunt, quia non habebant
 sapientiam. Invoca autem,*
 I 2 si

δικτα εἴη τῷ θελήματι αὐτοῦ.

Οἱ οὖν τοῖς πρεσβυτέρους

χειρὶς ποιῶντες τὰς προσφο-

ρὰς αὐτῶν, ὡς προσδεδόται τε καὶ

μακάριοι τοῖς καρδίαι νομίμοις τῷ

θεῷ ἀκολουθοῦντες ὡς διατά-

1. ταῖς. τῷ γὰρ ἀρχιερεὶ ἰδίᾳ λη-

τουργία δέδοται εἶσι καὶ τοῖς ἱε-

2. ρεῦσιν ἰδίας ὁ τόπος προσέτακται, καὶ

3. λευίταις ἰδίᾳ θρακοῖα ἐτίκειν.

ὁ λαϊκὸς ἀνθρώπος τοῖς λαϊκοῖς

προσάγμασιν δέδεται. Ἐκαστος

ὑμῶν, ἀδελφοί, ἐν ᾧ ἰδίᾳ πα-

γματι ὑπακούετε τῷ θεῷ, ἐν

ἀγαθῇ συνείδησιν ὑπάρχον, μὴ

ὑπερβαίνοντες τὸ ῥητορικόν τῆς

λειτουργίας αὐτῶν κανόνα ἐν σε-

μνότητι. Οὐ πᾶσι ἄρχεσιν, ἀδελφοί,

προσφέρονται θυσίαι ἐν δει-

10. ευχαριστίᾳ, ἢ * δύων, ἢ πρὸς ἀμνησίαν

10. πλεμ- καὶ * πλημνήσιας, ἀλλ' ἐν Ἱερουσα-

λήμει μόνη, καὶ κεῖ ὅπου ἐν πᾶσι

τοῖς προσφύεται, ἀλλ' ἐν

προσφύεται τῷ ναοῦ πρὸς τὸ θυσια-

στήριον, μωμοσχεπηδὲν τὸ προ-

ejus beneplacitum adim-
pleta, grata & accepta
ipsius voluntati essent.

Qui igitur præfinitis tem-

poribus oblationes suas

faciunt, accepti & beati

sunt, Domini enim man-

data sequentes, non aber-

rant. Summo quippe

sacerdoti sua munera tri-

buta sunt, sacerdotibus

locus proprius assignatus

est, & Levitis sua ministe-

ria incumbunt. Laicus

præceptis laicis constri-

gitur. Unusquisque ve-

strum, Fratres, in suo or-

dine & statione manens,

Deo in bona conscientia

gratias agat, & cum deco-

re intra præscriptum mi-

nisterij sui canonem, se

contineat. Non in omni

loco, Fratres, offeruntur

sacrificia perpetua & di-

urna, vel pro gratiarum

actione, vel pro peccatis

& delictis, sed Hierosoly-

mis tantum; neque illic in

quouis loco fit oblatio,

sed in atrio templi ad al-

tare, diligenter prius in-

specio

I 3

σφερόμενον ἀπὸ τῶ ἀρχιερέως
 καὶ τῶν πρεσβυτέρων λειουργῶν.
 Ὁ οὖν παῖς ὁ κατὰ τὴν ἐκ-
 λήσεως αὐτοῦ ποιούμετός ἐστι, θάνατον
 οὗτον ὁ παρ' ἑαυτοῦ ἔχουσιν. Ὁρα-
 πτε, ἀδελφοί, ὅσῳ πλείονος κατηξι-
 ῶσθαι μεν γνώσεως, τοσούτω μάλ-
 λον ὑποκείμεθα κινδύνῳ. Ὁ
 ἀπόστολος ἡμῖν διηγήθησαν
 ἀπὸ τῶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, Ἰη-
 σοῦς ὁ Χριστός ἀπὸ τῶ Θεοῦ ὄξε-
 πέμφθη ὁ χριστός οὗν ἀπὸ τοῦ
 Θεοῦ, καὶ ὁ ἀπόστολος ἀπὸ τοῦ χρι-
 στοῦ ἐγγύοντο οὗν ἀμφοτέρω δι-
 τάκτως ἐκ θελήματος Θεοῦ.
 Παρεγγήσιας οὖν λαβόντες, καὶ
 πληροφωρηθέντες ἀπὸ τῆς ἀνα-
 στασεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 χριστοῦ, καὶ πιστωθέντες ὡς λόγος
 τοῦ Θεοῦ, μετὰ πληροφροσύνης πνεύ-
 ματος ἁγίου, ἐξῆλθοι διαγγιζό-
 μενοι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ μέλ-
 λειν ἔρχεσθαι. Κατὰ χάριν οὖν καὶ
 πόλεις κηρύσσοντες, καλίστατον ταῖς
 ἀπαρχαῖς αὐτῶν, δοκιμάσαντες ὡς

specto sacrificio, à sum-
 mo sacerdote, & prædi-
 ctis ministris. Qui igitur,
 præter id quod voluntati
 eius consentaneum est, al-
 liquid admittunt, mortis
 supplicio puniuntur. Vi-
 detis, Fratres, quo maiore
 cognitione digni fumus
 habiti, eò graviore pericu-
 lo obnoxij fumus. Apo-
 stoli nobis à Christo evan-
 gelizaverunt, Iesus Chri-
 stus à Deo, missus enim est
 Christus à Deo, & Apo-
 stoli à Christo: & factum
 est utrumque decenter ex
 voluntate eius. Mandata
 quippe accipientes, & per
 resurrectionem Domini
 nostri Iesu Christi, plena
 certitudine imbuti, Deiq;
 verbo confirmati, cum
 certa S. Sancti fiducia, e-
 gressi sunt, annunciantes
 regni Dei adventum. Per
 regiones igitur & vrbes
 verbum prædicantes, pri-
 mitias eorum, spiritu pro-
 bantes, Episcopos & Dia-
 conos

f. Heb. 2. init.

f

Διακόνους τῶν μνημόνων πιστεύειν.
 καὶ τὸ ὅτι καὶ ἡμεῖς, ἐκ γὰρ διὰ
 πολλῶν χρόνων ἐγγράφιοι πρὸς
 ἐπισκόπων καὶ Διακόνων ὅπως
 γὰρ πρὸς λέγειν ἡ γραφή, Κατα-
 στήσω ἐν ἐπισκόποις αὐτοὺς ἐν
 δικαιοσύνῃ, ἐν τῶν Διακόνων αὐ-
 τοὺς ἐν πίστι. Καὶ ἡ θαυμαστόν,
 εἰ ὁ ἐν χριστῷ * πιστεύοντες
 πρὸς Θεοῦ ἔργον τοῦτο, κατέστη-
 σαν ἐν πειρασμοῖς ὅπου καὶ
 ὁ μακάριος πῶς θεράπων ἐν
 ὅλῳ ὡς οἶκος Μαυϋσῆς, καὶ Διατε-
 ταγμένα αὐτῷ πάντα ἐσημειώθη
 ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ὥστε
 ἐπηκολούθησαν ὁ λαοὶ πρὸς
 φῆται, σὺν ἐπιμαρτυρουμένους
 τοῖς ὡς αὐτῶν ἐνομοθετημένοις.
 Εκείνος γὰρ ζήλας ἐμπιστόντος
 αὐτῷ ἱερωσύνης, ἐκασταζού-
 σων τῶν φυλῶν, ὅποια αὐτῶν εἴη
 τῷ ἐκδοξῶν ὀνόματι κεκοσμημένη,
 ἐκέλευσεν ἐν δώδεκα φυλάρ-
 χας πρὸς ἐκκλησίαν αὐτῶν ῥαββίους,
 ἐπιγεγραμμένας ἐκάστης φυλῆς

ἰσ. πνευ-
 δόξης.

conos eorum qui creditu-
 ri erant, constituerunt.
 Neq; hoc quidem novum
 institutum fuit, multis e-
 nim retrò seculis, de Epis-
 copis, & Diaconis scriptū
 est; sic enim alicubi dicit
 scriptura. *Constituam Epis-* El. 60.
copos eorum in iustitia, &
diaconos eorum in fide. Et
 quid mirum, si quibus in
 Christo à Deo hoc mu-
 nus commissum fuit; præ-
 dictos constituerint: cum
 etiā beatus Moyses fidelis
 servus in vniuersa domo,
 omnia quæ ipsi mandata
 erant, in sacris libris no-
 taverit, quem cæteri pro-
 phetæ vno consensu se-
 quuti sunt, testimoni-
 um eis præbentes, quæ
 ab ipso legibus sancita
 sunt. Ille enim cum æ-
 mulatio pro sacerdotio
 incidisset, & tribus inter
 se dissentirent, quænam
 illarum glorioso illo no-
 mine & titulo ornanda es-
 set; iussit duodecem tribu-
 um principes afferre sibi
 virgas, quæ vniuscuiusq;
 tribus

μ. 24. 25.

καὶ ὄνομα. καὶ λαβὼν αὐτὰς ἔδη-
 σεν, καὶ ἐσφράγισεν τοῖς δακτυλί-
 οῖς τῶν φυλάρχων, καὶ ἀπέθετο αὐτὰς
 εἰς τὸ σκηνίον τῶν μωρτυρίων, ὅτι τῶν
 τεράπεζον τῷ Θεῷ καὶ κλείσας
 τὸ σκηνίον, ἐσφράγισεν καὶ
 κλεῖδας, ὡσαύτως καὶ καὶ ῥάβ-
 δος· καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἄνδρες ἀ-
 δελφοί, ἥς δὲ φυλῆς ἡ ῥάβδος
 βλαστήσῃ, τῷ τῷ ἐκλέλεκται ὁ
 Θεός, εἰς τὸ ἰερατεῖον καὶ λειτουργί-
 ας αὐτῶν· περὶ τῆς ἡγομένης,
 σιωπῶντες πρὸς τὸν Ἰσρα-
 ῆλ, καὶ ἑξακισίας χιλιάδας τῶν
 ἀνδρῶν, καὶ ἐπέδειξατο τοῖς φυ-
 λάρχοις τὰς σφραγίδας, καὶ
 ἠνοιξεν τὸ σκηνίον τῶν μωρτυρίων, καὶ
 προσήνεγκεν ῥάβδοις καὶ βιρέθῃ
 ἡ ῥάβδος Ααρὼν ὃ μόνον βεβλα-
 στήκεται, ἀλλὰ καὶ καρπὸν ἔχουσα.
 Τί δοκῆτε, ἀγαπητοί; ὃ πρὸς τὸν
 Μωϋσῆς τὸ μέλλον ἐστὶν; μά-
 λιστα ἡδεῖ· ἀλλ' ἵνα μὴ ἀνατα-
 στασία γήνηται ἐν Ἰσραὴλ, ὅ-
 τι ἐποίησε, εἰς τὸ δοξασιῶσαι

tribus nomen inscriptum
 haberent, quas cum acce-
 pisset in fasciculum liga-
 vit, & annulis custodum
 tribuum signavit, & in ta-
 bernaculo testimonij ac
 mensa Domini deposuit
 eas, clausoq; tabernaculo,
 claves similiter & virgas
 signavit, & dixit eis. Viri
 fratres, cuius tribus virga
 germinaverit, hanc elegit
 Dominus, quæ ipsi sacra
 faciat & ministret. Mane
 autem facto congregavit
 univrsam populum Isra-
 el, sexcenta millia virorū,
 & tribuum principibus
 sigilla ostendit, taberna-
 culum testimonij aperuit,
 & virgas protulit; & in-
 venta est virga Aaronis
 non tantum germinasse,
 sed & fructum ferens.
 Quid, dilecti, vobis vide-
 tur, an non hoc futurum
 præsciverat Moyses? max-
 imè noverat, verum ne se-
 ditio & confusio in popu-
 lo Israel oriretur, ita fieri
 excogitavit, scil. vt no-
 men veri & solius Dei
 glo.

ὅτι ὄνομα τῷ ἀληθινῷ ἔμοις Θεῷ,
ὃ ἡ δόξα εἰς τὸν αἰῶνα τῷ αἰῶ-
νων. Ἀμήν. Καὶ ὁ ἀπόστολος
ἡμῶν ἐγνώσκει διὰ τοῦ Κυρίου ἡ-
μοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὅτι ἔχει ἔσαι
ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐπισκοπῆς
διὰ τοῦτον οὗτον πρὸς αἰῶνα
παραγγέλλουσιν εἰληφότες τελεῖν,
κατέστησαν δὲ πρεσβυτέρους, ἃς
μεταξὺ * ἐπινομήναι δέδωκεσαν,
ἵπως ἐὰν κοιμηθῶσιν, ἄλλοι δέ-
ων ἔτεροι δεδοκιμασμένοι ἀν-
δρες, πρὸς λειτουργίαν αὐτῶν. Τῶν
οὗτων καταστήσαντες ὡς ἐκείνων,
ἢ μεταξὺ ἢ ἑτέρων ἐλογίμων
ἀνδρῶν, συνδεδεκησάσης τῆς
ἐκκλησίας πάσης, καὶ λειτουργή-
σαντες ἀμέμπτως ὡς περιμύω τοῦ
Χριστοῦ μετὰ ταπεινοφροσύνης,
ἡσύχως καὶ ἀβδαισῶς, μεμύρτυ-
ρημένοι τε πολλοῖς χρόνοις ὡς
πάντων, τούτους δὲ δικαίως τομιζο-
μεν ἀποδοχῆς τῆς λειτουργίας.
ἀμάρτια γὰρ ἔμεινεν ἡμῖν ἔσαι,
ἐὰν ἐὼς ἀμέμπτως καὶ ὁσίως περ-

glorificaretur, cui sit glo-
ria in secula seculorum
Amen. Et Apostoli no-
stri, per Iesum Christum
Dominum nostrum cog-
noverunt, contentionem
de nomine Episcopatus
oborituram: atq; ob hanc
causam perfectā præsci-
entia præditi, constitue-
runt prædictos, ac descrip-
tas deinceps ministrorum
officiorumque vices reli-
querunt, ut in defuncto-
rum locum alij viri pro-
bati succedere, & illorum
munia exequi possent.
Constitutos itaq; ab illis,
vel deinceps ab alijs viris
celebribus, cum consensu
vniuersæ ecclesiæ, qui in-
culpatè ovili Christi de-
servierunt cum humilita-
te, quietè & absq; omni
sorde & turpitudine, qui-
que longo tempore ab
omnibus testimoniū præ-
clarum reportarunt, hos
non sine iniuria munere
vel officio exui debere ex-
istimamus. Non enim le-
viter peccabimus, si eos
repudiaverimus, qui san-
K ctè

ἴσ. ἀποστο-
λῶν.

1. Joh. 10.

1111

f

συνέχοντα τὰ δῶρα τῷ ἐπισκοπῇ
 ἀποβάλλωμεν. Μακάριοι ὁ
 προσδοκῶντες τὸν ἄλλον
 ἡμέρας ἡμετέρας καὶ τελείῃ ἔχον
 τὴν διάλυσιν· ὅτι ὁ ἀπολύων
 τὴν ψυχὴν αὐτοῦ μετὰ τὴν ἀπο-
 λύσιν τοῦ σώματος αὐτοῦ ἐπι-
 τὴν ἰδρυμένην αὐτοῦ ἐπὶ τῇ
 γῆ· γὰρ οὐκ ἐνίοις ἡμετέρας μετὰ τὴν ἀπο-
 λύσιν καὶ πολιτευόμενοι, ἐκ τῆς ἀ-
 μέμπτως αὐτοῦ πεπλημένης λει-
 τουργίας. Φιλόητοι, ἔστε, ἀδελφοί,
 καὶ ζηλωταὶ ὅτι μὴ ἀνηκόντων εἰς
 σωτηρίαν. Ἐγκλίπτετε εἰς τὰς
 γραφὰς τὰς ἀληθεῖς ῥήσεις πνεύ-
 ματος τοῦ ἁγίου. * ὅτι τὰ ῥήματα
 τοῦ ἁγίου οὐκ ἐστὶν ὁ ἀδικὸν οὐδὲ
 τὸν ἀδικῶντα καὶ τὸν ἀδικῶντα
 καὶ τὸν ἀδικῶντα ἐν αὐτοῖς· ὅτι ἐν-
 ῥήσεται δικαίως ἀποβλημένοις
 ἀπὸ οὐρανῶν ἀνδράν· ἐδιδόθησαν
 δικαιοὶ ἀλλ' ἢ τὸν ἀδίκον· ἐφυ-
 λλάθησαν, ἀλλ' ἢ τὸν ἀδίκον·
 ἐβλάθησαν * ἢ τὸν ἀδίκον·
 ἀπικράθησαν * ὑπὸ τῶν μα-
 ρτῶν, καὶ ἀδίκον ζῆλον καὶ ἐλπιό-

etē & sine reprehensione
 episcopatus munera offe-
 runt. Beati sunt presbyte-
 ri, qui viam sunt emensi,
 & diem obierunt, quique
 perfectam & fructuosam
 dissolutionem consequuti
 sunt, non enim verentur,
 ne quis eos de loco in quo
 constituti sunt deiciat, &
 in alium transferat. Vide-
 mus enim vos nonnullos à
 munere transduxisse, quo
 præclarè fungebantur, &
 quo ritè & sine vlla repre-
 hensione cohonestati sunt.
 Contentiosi estis, Fratres,
 rerum quæ ad salutem
 minime pertinent, accen-
 si zelo. Scripturas dili-
 genter inspicite, quæ S.
 sancti verà sunt oracula,
 in illis nihil iniustum ne-
 que fictum aut simulatum
 contineri, discite; non e-
 nim a viris sanctis inveni-
 etis iustos reiectos. Perse-
 quutionem passi sunt iu-
 sti, sed ab impijs, in car-
 cerem coniecti, sed à pro-
 fanis, lapidibus obruti, sed
 ab iniquis & legum viola-
 toribus, extincti sunt, sed à scelestis & iniusta invidia con-
 tra

ἴσ. ἐπί-
 σταυ.

ἴσ. ἀλλ'.

ἴσ. ἀλλ'.

των· ταῦτα πάροντες ἀκλεῶς
 ἤνεγκον. Τί γὰρ εἶπωμεν, ἀδελ-
 φοί; Δαυὶδ καὶ τῷ Φοβου-
 μένων· ὁ Θεὸς ἐβλήθη εἰς
 λακκοῦς λεόντων; Ανδρίας καὶ Α-
 ζαρίας καὶ Μισαὴλ, καὶ τῷ
 θρησκιδόντων· τίς μεγάλως ὀρε-
 πῆ καὶ ἐνδοξον θρησκείῳ τῷ ὕψιστου
 κατεύρησαν εἰς χάμινον πυ-
 ρῆς; μηδαμῶς τὸ ἄγιο. Τί-
 νες οὖν· ὁ ταῦτα δράσαντες; ὁ
 συνητοὶ καὶ πάντες κακίας πλήρεις,
 εἰς ποσὸν * ἐξήρσαν θυμῷ, ὥστε
 ὅτι ἐν οἴῳ καὶ ἀμάρτια πλεονέ-
 ρει δαλθόντες ὁ Θεὸς εἰς * αἰ-
 κίδα πειρασθῆναι μὴ εἰδότες ὅτι
 ὁ ὕψιστος ὑπὸ μαχός καὶ ὑπὸ
 αἰσχύνης ἐστὶν τῷ ἐκκαθαρισμῷ
 δικῆς λατρεῦντων τῷ ἐσπέρῳ
 οἰόμενι αὐτοῦ. ἡ δὲ δόξα εἰς ὅτι
 αἰῶνας τῷ αἰῶνι. Ἀμήν.
 Οἱ ὅτι ὑπομείνοντες ἐν πεποι-
 θῇ, δόξαν καὶ τιμὴν ἐκληρο-
 νόμησαν· ἐπλήρουν τε καὶ * ἐπα-
 φρεσι ἐγγόντες ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ

tra eos stimulis: quæ
 omnia cum paterentur,
 gloriosè & magnanimi-
 ter tulerunt. Quid enim
 Fratres, dicemus? Da-
 niel in speluncam le-
 onum, ab eis qui Deum
 timebant, coniectus est?
 Ananias Azarias & Misa-
 el inclusi sunt in ardentis
 ignis camino, ab eis qui
 magnificum & gloriosum
 altissimi cultum profiten-
 tur? absit hoc vnquam e-
 veniat. Quinā igitur sunt,
 qui hæc patrarunt? Abo-
 minandi & omni malitia
 pleni, tanto furore accen-
 si sunt, ut servientes Deo
 in sancta & inculcata vo-
 luntate in caminum con-
 iecerint: ignorantes altis-
 simum, protectorem &
 defensorem eorum esse,
 qui in pura conscientia,
 nomen eius virtute ple-
 num colunt, cui sit gloria
 in secula seculorum, A-
 men. Illi verò in confi-
 dentia patienter toleran-
 tes, gloriæ & honoris hæ-
 redes facti sunt, & à Deo

ἰσ. ἐξέχου-
 σαν.

ἰσ. χάμινον
 ἐμβλεῖν.

ἰσ. ἐλαφει-
 ζόμενοι.

10. δι' ὅτι τὰ *σκανδαλα*
ἔρχεται
ἰσχυρότερον· δεύων ἐκείνων * καλὸν ἦν αὐ-
 τῷ * εἰ οὐκ ἐξηνήθη, ἢ ἕνα τῶν
 ἐκλεκτῶν μὴ σκανδαλίσαι·
 κρείττον ἦν αὐτῷ περὶ τῶν
 μύλων, καὶ καταποντισθῆναι εἰς
 τὴν θάλασσαν, ἢ ἕνα τῶν μι-
 κρῶν, μὴ σκανδαλίσαι. Τὸ σχί-
 μα ὑμῶν πολλὰς διέσπειν,
 πολλὰς εἰς ἀθυμίαν ἔβαλεν,
 πολλὰς εἰς διαγμὸν, τὰς πάντας
 ἡμᾶς εἰς λύπην· καὶ ὁπίμονος
 ὑμῶν ἐστὶν ἡ σάσις. Αἰαλάβετε
 τὴν ὁσιολογίαν τῆς μακαρίας
 Παύλου τῆς Ἀποστόλου· πρῶτον
 ὑμῖν ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπαγγελίας
 ἔγραψεν· ἐπὶ ἀληθείας πνευ-
 ματικῶς ἐπέτειλεν ὑμῖν, περὶ
 αὐτῶν τε, καὶ Κηφᾶ, καὶ Ἀπόλ-
 λω, διὰ τὸ καὶ τότε πρὸς
 κλίσεις ὑμᾶς πεποιθῆσαι· ἀλλ'
 ἡ πρὸς κλίσις ἐκείνη, ἥτις ἦν ἀ-
 μείβεται ὑμῖν πρὸς συνέχεν.
 πρὸς ἐκλήθητε γὰρ ἀποστόλοις
 μεμρτυρημένοις, καὶ ἀνδρὶ δεδο-
 κισμένῳ παρὰ αὐτοῖς. Νυνὶ δ'

veniunt scandala, melius
 foret ei non natum fuisse,
 quam ut unum ex electis
 meis scandalizaret: presta-
 ret molam asinariam de
 collo appensam habere, et in
 mare demergi, quam ut
 unum ex pusillis meis scan-
 dalizaret. Schisma ve-
 strum multos pervertit,
 multos animum despon-
 dere, multos dubitare fe-
 cit, nos omnes moerore
 affecit, & seditio vestra
 durat, nec adhuc cessat. E-
 pistolam beati Pauli A-
 postoli in manus sumite,
 quid primum vobis sta-
 tim in initio Evangelij sui
 scripserit perpendite. cer-
 te divinitus inspiratus, de
 seipso, de Cepha, & A-
 pollo, per Epistolam vos
 monuit, etiam tum inter
 vos factiones & partium
 studia fuisse: verum in illa
 animorum inclinatione,
 minus à vobis peccatum
 est, in Apostolos enim
 præclaro testimonio cele-
 bres, & virum ab illis
 probatum, animis & affe-
 ctu propendebatis. Nunc

Εἰς ζωὴν αὐτῇ, καθὼς γέ-
 γραπτά. Ἀνοίξατέ μοι πύλας
 δικαιοσύνης, εἰσελθὼν ἐν αὐταῖς
 ὁμολοῦναι τῷ κυρίῳ αὐ-
 τῇ πύλῃ τῷ κυρίῳ, δίκαιοι εἰ-
 σελύσονται ἐν αὐτῇ. Πολλὰν
 οὖν πύλαν διέωγαγόν, ἢ ἐν δι-
 καιοσύνῃ αὐτῇ ὅτι ἡ ἐξ Χριστοῦ,
 ἐν ἣ μακάριοι πάντες οἱ εἰσελ-
 θόντες, καὶ κατενδιώκοντες τὸν
 πορεύου αὐτῇ, ἐν οἰότητι καὶ
 δικαιοσύνῃ, ἀταράχως πάντα
 ὑπερβύσονται. ἢ τοῦ ἵς πιστός,
 ἢ τοῦ διωκτοῦ γινώσκον ὅτι πεῖν,
 ἢ τοῦ σοφὸς ἐν * δικάμα κείσει
 λόγον, ἢ τοῦ * ἀγνός ἐν ἔργῳ· το-
 σότα μᾶλλον ταπεινοφρονεῖν ὁ-
 φείλει, ὅσοι δοκεῖ μᾶλλον μείζων
 εἶναι καὶ ζητεῖν τὸ κρινόμενον
 πάντων, καὶ μὴ τὸ ἑαυτοῦ. Οἱ ἐ-
 χθον ἀγάπῃς ἐν Χριστῷ, τηρη-
 σάτω τὰ τῷ Χριστῷ τὰ ὁδοῦ ἀγα-
 ματα· **¶** δεσμοὶ τῆς ἀγάπης
 τοῦ Θεοῦ, τίς δύναται ὁδηγήσα-
 σθαι; τὸ μεγαλεῖον τῆς καλλονῆς
 αὐτοῦ, ἵς ὁρκεῖ, ὡς ἔδει, εἰπεῖν;

justitiæ est ad vitam aper-
 ta, sicut scriptum est. *Ape-* **pe l 118,**
rite mihi portas iustitiæ, 19.

ingressus in eas confitebor
Domino. hæc porta Domi-
ni, iusti intrabunt in eam.

Cum igitur multæ portæ
 apertæ sint, quæ in iustitia
 est, eadem & in Christo
 est, in quam beati omnes
 qui intrarunt, & iter suum
 in sanctitate & iustitiâ di-
 rexerunt, sine molestia
 omnia & in pace peragen-
 tes. Sit aliquis fidelis, sit
 potens in explicanda cog-
 nitione, sit sapiens in ser-
 monum iusta dijudicati-
 one, sit castus in operibus,
 quanto major esse vide-
 tur, tanto humilior esse
 debet, & quod omnibus
 utilitatem afferat, non su-
 um quærere. Qui chari-
 tatem in Christo habet,
 fervet Christi mandata:
 dilectionis Dei vinculum
 quis verbis exprimere po-
 test? quis pulchritudinis
 ejus magnalia, prout par-
 est, enarrare valet? alti-

tudo,

1. Ioh. 10. 9.
Thal. 1. 13
Luce. 11. 24

Cf. Ioh. 14. 15.

Cf. Gal. 3. 14

CL AI.
 διακρίσει.
 CI AI.
 20225.

x Vide Notam. 16. exm.

τὸ ὕψος εἰς ὃ ἀγάγει ἡ ἀγάπη,
αἰεκδιήγητόν ἐστιν. Ἀγάπη καλ-
λᾷ ἡμᾶς τῷ Θεῷ, ἀγάπη κα-
λύπτει πλήθος ἀμωπειῶν ἡ ἀγά-
πη πάντα ἀνέχεται, πάντα μα-
κροθυμεῖ. Ὅθεν βάναντον ἐν
ἀγάπῃ, ὁδὸν ὑπερήφανον ἀ-
γάπη χάσμα ὁδὸν ἔχει, ἀγάπη ὁ-
σασιάζει ἀγάπη πάντα ποιεῖ ἐν
ὁμονοίᾳ· ἐν ἀγάπῃ ἐπελειώθη-
σαν πάντες οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ,
δίχα ἀγάπης ὁδὸν διὰ ῥεσὸν ἐστὶν
τῷ Θεῷ. Ἐν ἀγάπῃ πρῶσι λά-
βετο ἡμᾶς ὁ δεσπότης, διὰ τὴν
ἀγάπην ἣν ἔσχεν πρὸς ἡμᾶς, τὸ
αἷμα αὐτοῦ ἔδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν
ὁ Χειρὸς ὁ Κύριος ἡμῶν, ἐν γε-
λήματι Θεοῦ, καὶ τὴν σάρκα
ὑπὲρ τῆς σαρκὸς ἡμῶν, καὶ τὴν
ψυχὴν ὑπὲρ τῆς ψυχῶν ἡμῶν.
Ὁρᾶτε ἀγαπητοί, πῶς μέγα ἐν-
θαυμαστὸν ἐστὶν ἡ ἀγάπη, καὶ τῆς
τελειότητος αὐτῆς ὁδὸν ἐστὶν ἐξή-
γησις· Τίς ἱκανὸς ἐν αὐτῇ διη-
γεῖσθαι εἰ μὴ ὅς ἐστι καταιξιώση

tudo ad quam evehit cha-
ritas inenarrabilis est.
Charitas nos Deo agglu-
tinat, charitas peccato-
rum multitudinem tegit,
charitas omnia sustinet,
omnia patienter tolerat,
nihil illiberale & sordi-
dum in charitate, nihil su-
perbum, charitas non ag-
noscit schisma, charitas
seditionem non movet,
charitas omnia in concor-
dia facit, in charitate om-
nes Dei electi perfecti
sunt facti, sine charitate
nihil Deo acceptum est,
in dilectione nos Domi-
nus sibi assumpsit, propter
dilectionem quam erga
nos habuit, Dominus no-
ster Iesus Christus volun-
tate divina, sanguinem
suum pro nobis dedit, &
carnem suam pro carne
nostra, & animam pro
animabus nostris. Vide-
tis, Fratres, quod magna
& admiranda sit charitas,
& perfectionem ejus nul-
la narratio æquare possit:
quis est idoneus ut in ipsa
invenia-

17. αὐτῆς

Cl. Al.
Θεῷ

ὁ Θεὸς δι' χάριτά δι' αὐτῶν καὶ ἀγα-
 πῆς εἶναι ἀξίους * αὐτῶν, ἵνα ἐν
 ἀγάπῃ ζῶμεν διὰ τὴν περικλι-
 σίως αἰθρωπίας, ἀμφοῖν. Αἱ
 γενεαὶ πάσαι ἕως τῆς δευτέρας
 παρῆλθον, ἀλλ' εἰ ἐν ἀγάπῃ
 τελειωθέντες, καὶ τὴν τῆς * Χει-
 ρὸς χάριν ἔχουσιν χάριν διδοῦν.
 οἱ φανεροῦν ὄντες ἐν τῇ ὁπισκο-
 πῇ τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ.
 γέγονε ὅτι γὰρ, Εἰσελθε εἰς
 τὰ παρμαῖα μικρὸν ὅσον ὅσον, ἕως
 ὅτε φέλῃ ἡ ὀργὴ καὶ θυμὸς μου,
 ὅτε μνησθῶμαι ἡμέρας ἀγαθῆς,
 καὶ διασῶμαι ὑμᾶς ἐκ τῶν σκῶν
 ὑμῶν. Μακάριοι ἐσμέν, ἀγαπη-
 τοί, εἰ περιστάματα τοῦ Θεοῦ
 ἐπιῶμεν ἐν ὁμονοίᾳ ἀγάπης, εἰς
 τὸ ἀφελθῆναι ἡμῶν δι' ἀγάπης, καὶ
 ἀμφοτέρων ἡμῶν γέγονε ὅτι γὰρ,
 Μακάριοι ὧν ἀφελθῶσαν αἱ ἁνο-
 μίαι, καὶ ὧν ἐπεκαλύφθῶσαν αἱ
 ἀμάρτιαι μακάριος ἀνὴρ ὃς
 μὴ λογίσται κύριος ἀμάρτιαν,

sunt peccata. Beatus vir, cui non imputabit Dominus

L

peccatum,

inveniat, præter eos
 quos Deus dignos esse
 judicaverit: oremus igitur
 & precibus petamus,
 ut digni eâ habeamur, &
 inculpati, sine studio &
 propensione aliqua hu-
 mana, in charitate vitam
 transfigamus. Generatio-
 nes omnes ab Adamo
 usque in hodiernum diem
 præterierunt, qui verò
 per Dei gratiam in chari-
 tate sunt consummati, lo-
 cum piorum obtinent, &
 in visitatione regni Chri-
 sti manifestabuntur. scrip-
 tum enim est, *Ingredere* Ef. 26. 20.
in cubicula tua, paululum
quantulumcunque donec
ira mea et furor pertran-
seat: et recordabor diei
boni, et suscitabo vos è se-
pulchris vestris. Beati su-
mus, dilecti, si præcepta
Domini in charitatis con-
cordia impleverimus, ut
per charitatem peccata
nostra nobis remittantur,
scriptum enim est. Beati Psal. 32.
quorum remissa sunt ini-
quitates, & quorum tecta

ισ. ex Cl.

Al. ὅσοι

ἔω ἀκο-

τες παρ-

ημεν δι-

πρας τῶ

τῆ ἀντικει-

μένου παρ-

εμπώσ-

ων, ἀξιώ-

σμεν συ-

γνώμην.

ισ. αἰκίας.

ὅσοι ἔστι ἐν τῷ στόματι αὐτῶν δό-
λος. Οὗτος ὁ μακαρισμὸς ἐγέ-
νετο ὅτι τὰς ἐκλελεγμένους
ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ
τῶ Κυρίου ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τὰς
αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν. * Ὅ-
σοι οὖν πρὸς ἐκείνους ἀγα-
πῶς τῶν ἐν ὑποκειμένῳ, ἀξιώσωμεν
συγνώμην καὶ ἐκείνοι δὲ οἱ πῆ-
νες ἀρχαῖοι τῆς σαρκὸς καὶ διχο-
στασίας ἐγενήθησαν, ὁφείλουσιν το-
κοῦν τῆς ἐλπίδος σκοπεῖν. Οἱ
γὰρ μὴ φόβου καὶ ἀγάπης πολί-
τευόμενοι, ἐαυτοὺς θέλουσιν μάλ-
λον καὶ οἰκίας ἀεὶ ἐπιτίθεν, ἢ τὰς
πλησίον μάλλον ὅτι ἐαυτοὺς κα-
ταγνώσκουσιν φέρουσιν, ἢ τῆς ἀδελ-
φικῆς ἡμῶν καλῆς καὶ δικαίας
ὁμοφρονίας. Καλὸν γὰρ αἰθερό-
παι δόξομαρτυρεῖσθαι καὶ τῶν
καταπίωματων, ἢ σκληρύναι
τὴν καρδίαν αὐτῶν, κατὰ τὸ ἐ-
σκληρύνθη ἡ καρδία τῶν σατα-
ζόντων πρὸς τὸν θεόν ὡς τὸν
Θεὸν Μωϋσέϊ. ὡς τὸ κρίμα
πρόδηλον ἐγένετο, κατέβησαν

peccatum, neque est in
ore ejus dolus. Hæc beati-
tudo contigit eis, qui per
Iesum Christum Domi-
num nostrum à Deo sunt
electi, cui sit gloria in se-
cula seculorum, Amen.
Quotquot igitur inviti
per aliquas adversarij
suggestiones deliquimus,
veniam & indulgentiam
imploremus; illos verò
qui seditionis & dissensi-
onis principes & autho-
res exstiterunt, commune
bonum spei attendere o-
portet. qui enim in timo-
re & charitate vitam de-
gunt, seipso potius quàm
proximos in cruciatus
incidere volunt, & seipso
potius quàm pulchram
& justam traditam no-
bis consensionem, vitu-
perant aut condemnant.
Melius enim est, ut homo
peccata sua confiteatur,
quàm indurare cor su-
um, prout induratum est
eorum cor, qui contra
Moysen famulum Do-
mini seditionem concita-
runt; quorum condemna-
tio manifesta fuit, descen-
derunt

γὰρ εἰς αὐτὸ ζῶντες, ἔθανάτος
 κατέπιεν αὐτοῖς. Φαραὼ καὶ ἡ
 στρατία αὐτοῦ, ἔ πάντες οἱ ἡγέ-
 μενοι ἀνθρώπων, πάντα ἅρματα καὶ
 οἱ ἱπποὶ αὐτῶν, * οἱ δὲ ἄλλω
 πινὰ ἀνέβησαν εἰς θά-
 λασσαν ἑρυθραίαν, καὶ ἀπώλοντο,
 ἀλλὰ καὶ ὁ σκληρωθῆναι
 αὐτῶν τὰς ἀσυνέτους καρδίας,
 καὶ τὸ γενέσθαι τιλικαῖα π-
 οτε εἰς γῆν ἀνθρώπων, καὶ θερά-
 ποντες τῷ Θεῷ Μωϋσέως. Α-
 πορροδοῦντες, ἀδελφοί, ὁ δεσπότης
 ὑμῶν ἀρχεῖ καὶ ἀπάντα, οὐδὲ
 ἕδωκός τις ἡμῖν * τὸ ἐξομο-
 λογεῖσθαι αὐτῷ. Φησὶ γὰρ ὁ
 ἐκλεκτὸς Λαβίσι, Εξομολογή-
 σθε μοι κύριε, καὶ ὁρᾷ αὐ-
 τῷ ὑμῶν μέγαν νεόν, χεῖρα ἐκ-
 φέροντα καὶ ὀπλὰς ἰδύσσαν
 πτωχοὶ καὶ ὀφθαλμοὶ ἰδύσσαν καὶ
 πάλιν λέγει, Οὐσοὶ τῷ Θεῷ θυ-
 σίας αἰνέσεως, καὶ δόξης τῷ ὑψί-
 στω καὶ δόξης σου, καὶ ἐπικαλε-
 σαί με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου, καὶ ἐξελούρασθαι, καὶ δοξάσεις

derunt enim in infernum
 viui, & mors eos absor-
 psit. Pharaon una cum ejus
 exercitu, & omnes prae-
 fectioni Aegypti, currus eti-
 am & equites eorum,
 non aliam ob causam ru-
 bri maris profundo im-
 merfi sunt, & perierunt,
 quam quod stulta eo-
 rum corda, post tot
 signa & miracula ostensa
 per famulum Domini in
 terra Aegypti, indurata
 fuerint. Nullius rei, Fra-
 tres, indigus est Domi-
 nus, nihil a quoquam de-
 siderat, praeterquam ut
 ipsi confiteatur: dicit e-
 nim electus David, Confitebor Domino, & placebit
 ei super vitulum novel-
 lum, cornua producentem
 & ungulas; videant pau-
 peres & latentur. Et rur-
 sus dicit, Immola Deo sa-
 crificium laudis, & redde
 altissimo vota tua. Et in-
 voca me in die tribulatio-
 nis tuae, & eruam te, &

Psal. 69. 31.

Psal. 50. 14.

μηδαμῶς κυεῖ, ἀφ' ἧς τὴν ἀ-
 μάρτιον ὡς λαὸν τοῦτο, ἢ καὶ με-
 δεύαλυστον ἐκ βίβλου ζώντων.
 Ω μεγάλη ἀγάπη, ὃ τέλει-
 τητος ἀνυφβλήτου· πρὸς ἡμᾶς
 ζεῖ) θεράπων πρὸς κύριον, ἀγ-
 τει) ἀφ' ἧς ὡς πληρῆς, ἢ ἐξ ἑαυ-
 τῶν ἐξ ἑαυτῶν μὴ ἀπαρ' ἀξι-
 οῖ. Τίς οὖν ἐν ὑμῖν ἡγούμενος; τίς
 οὐκ ἀρχιεπίσκοπος; τίς * πεπληρω-
 ρημένος ἀγάπης; εἰπάτω, εἰ δὲ
 ἐμὲ σάσις, καὶ ἑεῖς, καὶ χάρισμα, ἐκ-
 χωρῶ, ἀπειμι, ὃ ἐδὴ ἐβόησατε, καὶ
 ποῖα τὰ πρὸς ἀλλήλους. ἵνα
 τὸ πληρῆς· μόνον ὁ ποιῶν) τὸ
 Χριστοῦ εἰρηνοῦται, μὴ τῷ κα-
 θεσάμῳ πρὸς τοὺς ἑαυτῶν· τὸ ὅ
 ποιήσας ἑαυτῶν μέγα κλέος ἐν κυ-
 εῖα τῷ ποιήσεται, καὶ πᾶς τόπος
 δεῖξεται αὐτῶν τὸ γὰρ κυεῖς ἡ γῆ
 καὶ ὁ πληρῶμα αὐτῆς. Ταῦτα,
 ὅ πολιτεύονται τὴν ἀμετα-
 μέλητον πολιτείαν τοῦ Θεοῦ,
 ἐποιοῦσαν, καὶ ποιήσουσιν. ἵνα
 ὁ καὶ ἡ ἀποδείγματα ἐδῶν

ἴσ. πεπλη-
 ρωμένος.

tem Moyses, nequaquam
 Domine, remitte huic po-
 pulo peccatum, vel dele me
 de libro viventium. O
 charitatem magnam! ὁ
 insuperabilem perfectio-
 nem! famulus Dominum
 liberè alloquitur, pro ple-
 be remissionem postulat,
 vel seipsum una cum eis
 deleri petit. Qui igitur in-
 ter vos strenuus est, qui
 misericors, & charitate
 plenus, dicat: Si propter
 me seditio, contentio &
 schismata orta sunt, emi-
 grabo, abibo, quocunque
 volueritis, & quæ à plebe
 mandantur faciam, solum
 Christi ovile cum consti-
 tutis supra se presbyteris,
 in pace degat. Qui hoc fe-
 cerit, magnam sibi gloriā
 in Domino conciliabit,
 & omnis locus libenter e-
 um suscipiet. Domini e- Plal 24.
 nim est terra & plenitudo
 eius. Hæc faciunt, & por-
 rò facient, qui vitam iuxta
 normam Dei, cuius nun-
 quam peniteat, institu-
 unt. Placet verò exempla
 L 3 Gentium

ἐνέγκωμεν. πολλοὶ βασιλεῖς καὶ
 ἡγούμενοι, λειμικῶ υἱος ἐστάντος
 καὶ τοῦ, χρησιμοδοτηθέντες, πρὸς
 δωχμῶν ἑαυτοῦς εἰς θάνατον, ἵνα
 ῥύσωνται ὅλῳ τῷ ἑαυτῶν αἵματι
 τοῦ πολέμου. πολλοὶ δὲ ἐχώρησαν
 ἰδίῳν πόλεων, ἵνα μὴ στασιάζωσιν
 ὅτι πληροί. Εἰσαμίθῃ πολλὰς
 ἐν ἡμῖν τοῖς ἀδελφοῖς ἑαυτοῦς
 εἰς δεσμὰς, ὅπως ἑτέρας λυτρώ-
 σονται. πολλοὶ ἑαυτοὺς πρὸς δω-
 χαν εἰς δουλείαν, καὶ λαβόντες
 τὰς πμὰς αὐτῶν, ἑτέρας ἐψώμι-
 σαν. Πολλὰς γυναῖκας ἐδωκα-
 μωθήσαν διὰ τῆς χάριτος τοῦ
 Θεοῦ, ἐπιτρέσαντο πολλὰ δύ-
 σματα. Ἰσδιθὴ μαχάρια, ἐν συγ-
 κλησιμῶν ὅσας τῆς πόλεως, ἡπύ-
 σαντο τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἑα-
 λυνῶν αὐτῶν δὲ ἐλθόντες εἰς τὴν
 παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων
 τοῖς δὲ ὅσα οὖν ἑαυτῶν τὰ κιν-
 δυνώ, ὅς ἡλθεν δι' ἀγάπην τῆς
 πατρίδος, ὅς τῷ λαῷ τῷ ὅντος ἐν
 συγκλησιμῶν, καὶ παρέδωκεν κύριος

Gentium in medium pro-
 ferre; multi Reges & gu-
 bernatores grassante pe-
 stifera lue, & stragem mi-
 nante, oraculo accepto,
 morti seipfos tradiderunt,
 ut suo sanguine cives libe-
 rarent: multi ne diutius in-
 ter cives seditio durarer,
 civitatibus suis valedixe-
 runt. Multos etiam inter
 nos cognovimus, qui ut
 alijs libertatis authores es-
 sent, seipfos ad vincula
 damnarunt: multi in servi-
 tutem seipfos addixe-
 runt, & laboris mercedem
 accipientes, alios ciba-
 runt. Multæ mulieres gra-
 tiâ divinâ corroboratæ,
 multa præclara & virilia
 gesserunt. Beata Iudith, cū
 vrbs circumfessa esset, ro-
 gavit Seniores ut sibi lice-
 ret in alienigenarū castra
 exire, & periculo se objici-
 ens, propter amorē patri-
 æ, & populi qui arcta obsi-
 dione cingebatur, egressa
 est, & tradidit Deus Olo-

phernem

Ολοφέντω ἐν χεὶ θηλείας.
 Οὐχ ἡπιοῦσιν αὐτὴ καὶ ἡ τελεία καὶ πί-
 σιν Εσθήρ, καὶ διώσιν αὐτὴν πρὸ ἐ-
 βαλεν, ἵνα ὁ δαδὲ καὶ φυλὸν τῷ
 Ἰσραὴλ μέλλῃ ἀπολέσθαι, ῥύ-
 σῃ. ὁ δὲ γὰρ τῆς νηστείας, καὶ τῆς
 ταπεινώσεως αὐτῆς, ἠξίωσεν Ω
 πᾶν τοπικὸν τὸ διασώτῃ, Θεὸν τὸ
 αἰώνιον ὅς ἰδὼν ὁ ταπεινὸς τῆς
 ψυχῆς αὐτῆς, ἐρρύσατο Ω λαόν,
 ὡς χάριν ἐκδιώδυσεν. Καὶ ἡ-
 μῖς οὖν ἐν τῷ χρόνῳ αὐτῷ ἐν
 ἡμῖν Ω ἀπὸ πᾶσι καὶ ἀπὸ ἀργύ-
 ρου, ὅπως δοθῇ αὐτοῖς ἐπιείκεια
 καὶ ταπεινοφροσύνη, εἰς ὃ εἴξα-
 αὐτοὺς μὴ ἡμῖν, ἀλλὰ ὁ θελή-
 ματι τῷ Θεῷ. ὅπως γὰρ ἔσται
 αὐτοῖς ἔκκαρπος καὶ τελεία ἡ πόσις
Ω Θεόν, ἐκ τῆς ἀγάπης μετ' οἰκ-
 οῦμένων μενεία. Αναλαβόμενοι πα-
 ρακτῆρας ἀγαπητοὶ ἡ ἀδελφότητες ἡν
 ποιοῦμεθα εἰς ἀλλήλους, καὶ ἡ
 ἐστὶν, καὶ ἡ ἀγάπη ὡς φέλιμος.
 πολλὰ γὰρ ἡμᾶς ὁ θελήματι

phernem in manus mulie-
 ris. Non minus, perfecta
 in fide Esther, ut duode-
 cem tribus Israel ab in-
 stanti exitio liberaret, pe-
 riculis seipsam obiecit :
 per jeiunia enim & humi-
 litatem, suppliciter oravit
 rerum omnium opificem
 Dominum, seculorum
 Deum; qui animi eius hu-
 militatem cernens, popu-
 lum liberavit, cuius gra-
 tia periculum adjerat. O-
 remus igitur & nos, pro
 eis qui in calamitate ali-
 quam inciderunt, ut mo-
 deratio & humilitas eis
 concedatur, quibus instru-
 cti, non nobis sed volun-
 tati divinæ cedere possint.
 Sic enim apud Deum &
 sanctos vberem & perfe-
 ctam cum misericordia
 recordationem, obtine-
 bunt. Sectemur, dilecti,
 disciplinā, propter quā ne-
 mo irasci debet; admonitio
 quā alij alios commone-
 facimus, bona est, & appri-
 me utilis, voluntati enim
 divinæ nos agglutinat. Sic
 enim

10. φρ.
 πτόματι.

10. φρένι.

τῷ Θεῷ· ὅπως γὰρ φησιν ὁ ἅγιος
λόγος. Παιδύων ἐπαίδυσέν με
ὁ κύριος, καὶ τῷ θανάτῳ ὃ πρὶν
δωκέν με. οἱ γὰρ ἀγαθὰ κύριος
παιδεύει, μαστιγῶν δὲ πᾶσι τοὺς υἱοὺς ὧν
καὶ δεχέται. Παιδεύσει με γὰρ,
φησιν δίκαιος ἐν ἐλέει, καὶ ἐλέγχσει
με. ἐλπίον δὲ ἀμάρταν μὴ λι-
πιδάτω τὸ κεφάλιόν μου· καὶ
πάλιν λέγει, Μακάριος ὁ ἄνθρω-
πος ὃν ἠλέγηεν ὁ κύριος, καὶ θέτημα
δὲ πᾶσι τοῖς ἁγίοις μὴ ἀπομαίνε-
σθαι· γὰρ ἀλγὺν ποιεῖ, καὶ πάλιν
ἀποκαθίστησιν· ἐπαίον, καὶ αἱ χεῖ-
ρες αὐτοῦ ἰάσονται· ἐξ ἁγίου δὲ ἀνδ-
ρῶν ἐξελεῖται σε, καὶ ὃ τῷ ἐξ ὁ-
μοῦ ἔχεται σε κακοί. ἐν λι-
μῷ ῥυσσεται σε ἐκ θανάτου. ἐν
πολέμῳ δὲ ἐκ χειρὸς σιδήρεως λύ-
σει σε· καὶ ἀπὸ μάστιγος γλώσσης
σὲ κρύψει. καὶ ὃ μὴ φοβηθῇς κα-
κῶν ἐπὶ χουρῶν· ἀδίκων καὶ ἀνέ-
κων καὶ ἀγαλῶν· ἀπὸ δὲ θηρίων
ἀγρίων ὃ μὴ φοβηθῇς· ἥτις γὰρ
ἀγριοὶ εἰρηνοῦσόν σοι· εἴπα

enim dicit facer sermo,
Castigans castigavit me Dominus, & morti non
tradidit me. Quem enim
diligat Dominus, arguit,
flagellat autem omnem fili-
um, quem suscipit. Dicit
enim, Corripiet me iustus
in misericordia & incre-
pabit me, oleum autem pec-
catorum non impinguet ca-
put meum. Et rursus dicit,
Beatus homo quem arguit Dominus, monitionem ve-
ro omnipotentis ne renuas,
ipse enim dolere facit, &
rursus restituit, percussit
& manus eius sanaverunt.
Sexies de necessitatibus te
eruet, & in septimo non
tangat te malum. In fame
liberabit te à morte, in pra-
lio verò de manu ferri sol-
vet te. A flagello linguae
abscondet te, & non time-
bis a malis venientibus.
iniustos & iniquos deride-
bis, & feroces bestias non
timebis. Bestiae enim ferae,
pacatae erunt tibi, deinde
scies quod in pace erit do-
mus

Psal. 118. 18
Prov. 3. 11.

Psal. 141. 5.

Iob. 5. 17.

γνώση ὅτι εἰρηνύσῃ σε ὁ οἶκος·
 ἢ ὅτι δὲ αἶψα τῆς σκηνῆς σε ὁ μὴ ἀ-
 μάρτη, γνώση ὅτι πολὺ ὁ
 σπέρμα σε, τὰ ὅτι τέκνα σε ὡσπερ
 ὁ παμβότῃς τῶ ἀγροῦ, ἐλεύσῃ
 δεῖν τὰ φῶ ὡσπερ σῖτος ὡρμος,
 καὶ καθὼν περιζόμενος, ἢ ὡσπερ
 θημῶνα ἀλωνος καθ' ὥραν συγ-
 κριμαδύσαι. Βλέπετε, ἀγαπῇ
 τοῖς, ὅτι ὡφραπισμός ἐστὶν τοῖς
 παιδευομένοις. ὡς τῶ δεσπο-
 τῶ. Ἐπεὶ γὰρ ἀγαθὸς ὢν πα-
 δευτὴς θέλει ἐκδεχθῆναι ἡμᾶς,
 διὰ τῆς οὐσίας παιδείας αὐτοῦ.
 Ὑμεῖς οὖν (4) πλὴν καὶ ἑσθίου
 τῆς σαρκὸς ποιήσαίτε, ὡς τὰ ἡ-
 γῆ τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ τῶ δό-
 ξῃ. Εἰς μέλανιδον, καὶ μύρμι-
 ρας τῆς καρδίας ὑμῶν, μά-
 τετε ὡς τὰ ἑσθία. ὡς τὸ δέ μῦθος
 τῆς ἀλάστορας καὶ ὡς τὸ φθόνον τῆς
 γλώσσης ὑμῶν αὐθάρδειαν· ἀ-
 μείνον γὰρ ἐστὶν ὑμῖν ἐν ταῖς ποι-
 μνίαις ὁ Χριστοῦ μικρὸς καὶ ἐμλογί-
 μος διὰ τὴν αὐθάρδειαν, ἢ* καθ' ὡφρο-

mus tua, habitatio autem
 tabernaculi tui non defici-
 et. Scies autem quod mul-
 tum sementuum, & liberi
 tui erunt, quasi omnis her-
 ba campi. Et venies in se-
 pulchrum, tanquam fru-
 mentum maturum, quod in
 tempore messuerunt, vel si-
 cut acervus area in tempo-
 re comportatus. Videtis
 charissimi, protectione
 non carere, qui a Domino
 erudiuntur; cū enim bonus
 sit institutor, sanctā suā e-
 ruditione commonefieri
 nos vult. Vos igitur qui
 prima fundamenta sediti-
 onis iecistis, in obedientia
 subditi estote presbyteris,
 & genua cordium vestro-
 rum flectentes, in peniten-
 tia erudimini; deponentes
 gloriosam & superbam
 linguæ vestræ arrogantiam,
 discite alijs subijci:
 melius enim est in ovili
 Christi parvos & in æsti-
 matione bona reperiri,
 quàm sibi videri alijs emi-
 nentiores, & extra eius

M

cancellus

10. ἔξω πῆς
κυκλίδος.

χρὴ δοχευῶμαι ἐκκευῶμαι * ἐκ
τῆς ἐλπίδος αὐτῆς. Οὕτως γὰρ
λέγει ἡ περμαρέτης σοφία. Ἰδοὺ
παρασχομαι ὑμῖν ἐμῆς προῆς ῥή-
σιν, διδάξω ὑμᾶς. Ὡς ἰμοὶ λέ-
γον. ὅτι ἐκάλειν, ἔδωκε
καὶ ἡκούσατε, καὶ ἐξέτεινον λόγους
ἔδωκεν ἐπιστήματα, ἀλλ' ἀκούεις ἐ-
παύσατε ἡμᾶς βλαβεῖς τοῖς ὅς ἐμοῖς
ἐλέγχους ἠπειρήσατε τοιγαροῦν
καὶ γὰρ τῇ ὑμετέρᾳ ἀπὸ λέκτρων ὅτι
μελέσσομαι. καὶ ταχαροῦμαι ὅτι ἡ-
νίκαι αὐτῶν ἐρχεται ὑμῖν ὅλεθρος, καὶ
ὡς αὐτῶν ἀφίκηται ὑμῖν ἀφνω, θόρυ-
βος ἢ ὅτι καὶ τροφὴ ὁμοία κα-
ταγῆδι παρῇ, ἢ ὅτι ἐρχεται
ὑμῖν θλίψις καὶ πολιορκία. Ἐστὶ
γὰρ ὅτι ἐπικυδέσθε με, ἐγὼ ὅτι
οὐκ εἶσα κοῦσομαι ὑμῶν. ζητή-
σασι με κακοὶ, καὶ ἐγὼ θύρῃσουσιν.
ἐμίσσησαν γὰρ σοφίαν. Ὡς ὅτι φό-
βοι τῆς κυρίας ἐπαύσατο, ὥστε
ἠθέλον ἐμᾶς παρῆσθαι βλαβεῖς
ἐμυκθήρισον δὲ ἐμᾶς ἐλέγχους.
Τοιγαροῦν ἐδόνται τῇ ἐαυτῇ

cancellos foras eijci. Sic
enim dicit virtute omni
prædita sapientia, *Ecce* Prov. 1.23.
proferam vobis mei spiri-
tur dictionem, docebo au-
tem vos meum sermonem.
quoniam vocabam, & non
obedistis, & extendebam
verba, & non attendistis.
Sed irrita faciebatis mea
consilia, & meis increpa-
tionibus rebelles fuistis. I-
tag, & ego vestra perditio-
ne ridebo. Gaudebo autem
cum venerit vobis interi-
tus, & cum advenerit vo-
bis subito tumultus; ever-
sio autem similis procellæ
affuerit, & cum venerit
vobis tribulatio & oppres-
sio, vel cum venerit vobis
interitus. Erit enim cum
invocabitis me, ego autem
non exaudiam vos, quærent
me mali, & non invenient.
Oderunt enim sapientiam,
verbum autem Domini
non assumpserunt, neq, vo-
lebant meis attendere con-
silijs, subsannabant autem
meas redargutiones. Ergo

comedent

ὁ δὲ τῶν καρπῶν, καὶ τῆς ἐαυτοῦ
ἀσεβείας πληθύνουσιν) * * * * *
* * * * *
* * * * *

*comedent via sua fru-
ctus, et sua ipsorum impie-
tate saturabuntur. * * **

*Deside-
rantur hic
quidam in
græco,*

..... ἡ τὸν ὁ παντεπόπτης Θεός,
καὶ δεσπότης τῶν πνευμάτων καὶ
κύριος πάσης σαρκὸς· ὁ ἐκλεξά-
μενος τὸν κύριον Ἰησοῦν χριστόν, ἕ
ἡμᾶς δι' αὐτοῦ εἰς λαὸν ἁγίων, ὡς
δὲ πᾶσι ψυχῇ ὑπεκκλημένη
ὁ μεγάλος ἡγεμὴς καὶ ἅγιος ὄνομα
αὐτοῦ, τίς ἐστιν, φόβος, εἰρήνη,
ὑπομονή, μακροθυμία, ἐγ-
χευμένη, ἀγάπη καὶ σωφρο-
σύνη, εἰς διαρέσιν ὧν ὀνό-
ματι αὐτοῦ, διὰ τὸ ἀρχιερέως, καὶ
προστάτη ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, δι'
ὃ αὐτῷ δόξα ἔσται μετὰ πάντων,
καὶ ἄρτις, καὶ νῦν ἔσται εἰς πάν-
τας τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.
Τὸς ὅτι ἀπεσταλμένους ἀπὸ ἡμῶν
Κλαύδιον, Ἐφῆβον, καὶ Οὐδῆει-
ον, Βίτωναν σὺν Φορτυνᾶτῳ, ἐν
εἰρήνῃ μὲν χαρᾷς ἐν τάχει ἀνά-

*inspector omnium Deus,
& dominus spirituum &
omnis carnis, qui elegit
Dominum Iesum Chri-
stum, & nos per eum in
populum peculiarem, det
omni animæ, quæ san-
ctum & gloriosum no-
men eius invocauerit, fi-
dem, timorem, pacem,
patientiam, lenitatem, con-
tinentiam, sanctitatem &
sapientiam, ut nomini eius
rectè placeat, per sum-
mum sacerdotem, & præ-
fidem nostrum Dominum
Iesum Christum, per
quem illi sit gloria, maie-
stas, potestas, honor, &
nunc & in secula seculo-
rum, Amen. Missos au-
tem à nobis Claudium,
Ephebum, & Valerium,
Bitonem cum Fortunato
in pace cum gaudio brevi*

Num. 16. 22. Heb. 12. 9.

1st. 2. 14.

πέμψατε πρὸς ἡμᾶς, ὅπως
 θάψον, τίω δὲ καὶ αἰδῶ καὶ ὅτι πόθῃ
 ἔσθ' ἡμῖν εἰρήνη καὶ ὁμόνοια, ἀ-
 παχέλωσιν εἰς ὃ πάχον καὶ ἡ-
 μᾶς χαρῆται πρὸς τῆς θείας
 ὑμῶν. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστοῦ μετ' ὑμῶν, καὶ μετ'
 πάντων πάντα καὶ τῆς κεκλη-
 μένων ὑμῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ
 δι' ἡμῶν δόξα, τιμὴ, καὶ κράτος,
 καὶ μεγαλοσύνη, θεοῦ
 τοῦ αἰώνιος, ἀπὸ τῶν
 αἰώνων, εἰς
 τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
 Ἀμήν.

ad nos remittite, ut citius
 votis expetita, & desi-
 deranda vestrae pacis ac
 concordiae nuntium affe-
 rant, & nos de statu ve-
 stro recte ordinato citi-
 us gaudeamus. Gratia Do-
 mini nostri Iesu Christi
 sit vobiscum, & cum v-
 niverſis ubiq; à Deo, &
 per eum vocatis; per
 quem illi sit gloria, ho-
 nor, potestas, maie-
 stas, & domina-
 tio sempiter-
 na, à secu-
 lis in secula seculorum.

Amen.

Πεποιημένοι.

Eteres Primitiua Ecclesia Episcopi, non tantum gregibus sibi commissis, ut monet Paulus, sedulo attendebant, quos verbo & sermone, sancta, & inculpata conversatione instruebant; verumetiam, ut dilectionem Spiritus, charitatem individua, unam fidem, unam Ecclesiam, & Episcopatum unum ostenderent, curam suam et sollicitudinem ad longè disitos extendebant, et quos viva voce propter locorum distantiam in verbo Domini, et vera pietate, erudire non poterant, per epistolas monere, consulere, obiurgare interdum, et universam fraternitatem (ut Cyprianus de epistolis suis ad clerum Romanum scriptis loquitur) ad deprecandam Dei misericordiam, alloqui et hortari non desinebant: duplici, hac ratione Christi evangelium predicabant. Quod Clementi Alexandrino est ἐγγράφως, et ἀγράφως, ὁ λόγος κυρίου, voce, scilicet, et scripto; ubi probat ἐπιστολὰς πρὸς διὰ τὸ χρεῖς, quam vocat ἀγγελικὴν, non minus commodi et utilitatis Ecclesiae Dei adferre, quàm illam alterā, quae διὰ τὸς γλώττης est, et κηρυκικὴν appellatur. Hinc est, quòd inter Cyprianum, et aliorum Patrum scripta, frequentes epistolae ad clerum et plebem diversarum Ecclesiarum, reperiuntur,

Clem. Alex.
lib. prim.
Strom.

huiusq. generis sunt quæ Encyclicæ nominantur, qualis & hæc, quæ in manibus est, non immerito censenda est, cum publicè in omnibus Ecclesiis primitus legeretur, licet ad vnam scripta, ac hoc nomine ab Epiphanio etiam insigniatur. Magnam autem olim inter Ecclesiam Romanam & Corinthiacam necessitudinem, & animorum coniunctionem, fuisse, præter hanc responsoriam Clementis, testantur etiam epistola Dionysij Corinthiorum Episcopi, quarum mentionem facit Eusebius historia suæ lib. 4. cap. 22. quippe, quæ eosdem Apostolos Petrum & Paulum, primos fundatores haberent, & in eadem fide conspirantes, doctrinæ consanguinitate (ut verbis Tertulliani utar) pacis communicatione, fraternitatis appellatione, & hospitalitatis contestatione, tanquam firmissimo glutino, inter se invicem copularentur. Ecclesiæ autem Romanæ, non suum nomen, fronti præfixit; ut modestiæ & humilitatis posteris ætatibus exemplar imitandum proponeret: & Corinthios, quos ad fraternam concordiam & humilitatem, totâ hæc Epistolâ hortatur, non tantum scripto, sed exemplo etiam suo, veram & non fucatam *την αληθινὴν εὐαγγελίαν* doceret, quæ Basilio teste, *τὸν ἀλλαν ἀρετῆς διδάσκαλον* est. Quo anno autem Episcopatus sui missa sit hæc epistola, & an Romæ esset Clemens cum hanc scriberet, apud antiquos nullum vestigium: probabile est, non prius scriptam fuisse, quàm in exilium relegaretur, quod factum est biennio antequam martyrio vitam fineret; quod ex ipsius verbis non obscurè colligi potest, ubi de Pauli laboribus, de mortis genere, & martyrij loco disserens, ait, eum in finibus occidentis passum esse. Verisimile est, si in urbe tum fuisset, *ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι πάλαι*, vel aliquid eiusmodi, voluisse illum scribere. Adde quod statim in initio, cum tarditatem suam in rescribendo excusat, calamitatum suarum & *καταστροφῶν*, mentionem faciat: *ἀλλ' ἐπὶ τοῖς κακοῖς*, &

ex via hac ἀβάτω, quam nemo ante calcavit, pedem refero. Post salutationem, quæ verbis Paulinus concipitur, Corinthios propter constantis fidei sinceritatem, propter morum probitatem, et insignem in omnibus εὐκοσμίαν καὶ εὐταξίαν, vehementer laudat, et in hoc etiam Pauli discipulum se probat, qui epistolas suas à laudibus ordiri amat. Sic enim ad Romanos, ἡ χάρις ὑμῶν καὶ τὸ ἀγαπᾶν ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ: sic ad Corinthios, ἐπαινεῖτε ἐν αὐτῷ, ἐν πάντι λόγῳ, καὶ πάντῃ γνώσει, ὥστε ὑμεῖς μὴ ἐσπεύδῃ ἐν μηδενὶ χαρίσματος. Sed non est propositum nostrum accuratam analysin, aut longiores commentarios scribere: neque opera typographica, quæ connatas has, et congenitas stricaturas, præcipiti festinatione extrudunt, immaturum factum teneriore cura lambere, et paterni affectus χαρίσματα simul exponere, patiuntur. Quare præter illa, quæ magis obvia erant, et supra à nobis suis locis in margine emendata sunt, quadam in præsentiarum, quæ medicam manum desiderant, vel notatu digniora videbuntur, observabimus, reliqua cum Græcia aut Ægyptus exemplar emaculatus et perfectius, nobis subministrarint, vel in Hieronymi versionem latinam incidere contigerit, quam in bibliothecis alicubi latere, spem nobis facit, catalogus codicum Fratrum Lobensium, quem domi habemus, scriptum ante 400 annos, ad calcem operum Fulgentij, atque utinam id aliquando eveniat, et spes nostræ, non inanes deprehendantur.

Pag. I. παρὲς ἐπὶ Κόρινθον, fortè κατοιχίαν, ad vitandam ταυτολεξίαν, cum idem sit κατοιχίαν quod παρὲς ἐπὶ, ut videre est statim in initio libri Ruth, et alibi apud 70 Seniores. Utraque autem vox παρεπίδημεν significat, et sæpius pro eodem usurpatur, ac in eadem enunciatione ad maiorem evidentiam, et ἐνέγειν adhibetur, ut apud Psalmistam, Παρὲς ἐπὶ εἰμι ὁ Θεός σου ἢ παρεπίδημος, καθὼς πάντες οἱ πατέρες μου. et Pet. I. 2. 22. ἀγαπᾷτε ἀλλήλους ὡς παρὲς ἐπὶ καὶ παρεπίδημοι, &c. Sic vetus etiam inscrip-

tiæ ex:

tio ex insula Delo nuper allata, in arâ ab Atheniensibus, Romanis, et alijs peregrinis qui in insula inquilini erant, Apollini consecratâ, quam inter marmora Regia in hortis Iacobais videre licet. Quem locum, si vicinam Pinacothecam Bibliothecæ celeberrimæ coniunctam, si numismata antiqua, græca et Romana, si statuas et signa ex ære et marmore, consideres; non immeritò Thesaurum antiquitatis, et τρυφῶν instructissimum, nominare potes. Inscriptionem ipsam in gratiam eorum, qui eiusmodi studijs delectantur, non abs re fortè erit attexere, in qua literas vetustate abrasas, nos supplevimus, et minior rubro à reliquis distinximus.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΝ ΗΡΑΚΛΕΙΤΟ ΥΑΧΑΡΝΕΑ
Ε ΠΙΜΕΛΗΤΗΝ ΔΗΛΟΥ ΓΕΝΟΜΕΝΟΝ
ΑΘΗΝΑΙΩΝ
ΚΑΙ ΡΩΜΑΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΞΕΝΩΝ
ΚΑΤΟΙΚΟΥΝΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΠΙΔΗΜΟΥΝ
ΤΕ ΣΕΝ ΔΗΛΩ
ΑΡΕΤΗΣ ΕΝΕΚΕΝ ΚΑΙ ΚΑΛΟΚΑΓΑΘΙΑΣ ΚΑΙ
ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ
ΘΕΟΥΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ ΑΝΕΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΛΛΩΝ Ι

Nascentis autem Ecclesiæ statum, quæ sub Imperatoribus Ethnicis, et ut plurimum persecutoribus, nullibi stabilem et permanentem locum possideret, sed (sicut olim Patriarchæ intentorijs, et populus Israëliticus in Eremitis sub pellibus) patriam cælestem anhelans, vitam in terris vagam ac dubiam, tanquam hospes et peregrina transigeret, voces hæ appositisimæ, πατριῶν & πατριῶν, graphice depingunt, et nobis ob oculos ponunt. Longum esset per singulos Patres ire, et lo-
ca ex

ca ex illis cumulare, quibus humane vite, quam παροικίαν
vocat, πικρὸν γένιον, et Ecclesia instabilem sortem promi-
scuè his vocibus, denotant; sufficiat unus Iustinus, qui de
Christianis sui temporis, epistolâ ad Diognetum planè au-
reâ, sic loquitur. παλείδας οἰκῶσιν ἰσθας, ἀλλ' ὡς πάροικοι μετέχουσιν πάν-
των ὡς πολῖται, καὶ παῖδες ὑπομένουσιν ὡς ξένοι· πάντα ξένη πατρίς ἐστὶν αὐτοῖς, καὶ
πάντα πατρίς ξένη &c.

Ἐφ' ὧν ἰδὲς. Alludit fortasse ad locum Pauli Thess. I.

3. 12. Τῆς θ' οὐκ ἐπὶ πειρασμοῦ, καὶ πειρασμοῦ τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους, καὶ εἰς
πάντας, καὶ ἀπ' αὐτῶν καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς. Legendum autem arbitror, ἐφ' ὧν
ἰδὲς.

Δυσσιζοῦν. Ad supplendam hanc lacunam, vocem νομιζο-
μεν, nec incommodo sensu, primum substituimus, sed cum di-
ligentius postea, & oculis acuratiores exemplar intueremur,
& vestigium minutissimum τοῦ αὐτοῦ ante cerneremus,
δυσσιζοῦν, licet rarius occurrat, reponere non dubitavimus.
δυσσιζειν autem Hesychio est, φοβεῖσθαι καὶ ὑποσχεῖσθαι.

Ἐπιπροφύω πεποικμέναι. ἐπιπροφύω, & ἐπιπροφύωμι est, cu-
rare, animadvertere, & animum adhibere, vel adycere. Pra-
ter exempla quae Stephanus affert, adde si placet à Rhodiano
Dionis Chrysostomi locum insignem, non tantum ut vim
vocis & proprietatem discas, sed turpe lucrum caveas; quod
animi & rationis oculos occæcat, nec iustum ab iniusto, aut
honestum à turpi discernere patitur. Ἀλλ' ὅτι αὐτὸ τὸ τοῦ ἡμετέρου
εἶναι, τὸ χίρ' οὐς ἐνεκα καὶ χεῖρας, μηδ' οὐδὲ αἰσχεῖσθαι μηδ' ἀδίκως πλεονεκτημάτων ἐπιπρό-
φωμι, μηδ' φροντίζειν ποῖον τὸ γινώσκον, ἀλλὰ μόνον εἰς λυσίτελες.

Pag. 2. ἀγαπητοί. Vox hæc sede sua, & loco turbata est,
& jungenda procul dubio voci præcedentis pagina ἀδελφοί.
quod a nobis in versione nostra factum est, ut trica impli-
cati eloquij, suo ordini & junctura redderentur (ut loqui-
tur Hieronymus de phrasi Paulina) & verborum fila, plano
magis & expedito stamine, decurrerent. Disponere autem
apte, & figurare variè, non nisi ἑντίκων παρὸς concessum est.

Clemens noster, nullos colores aut lumina orationis affectat, phrasis ejus simplex, rudis, et planè ἀπὸντέλειος est. sed postea fusius de eius stylo, et scribendi genere.

Pag. 3. σεμνὰ νοῦν ἐπερρέπετε. Fortè σεμνέεσθε, vel ἐμπερέετε, aut ἐξεπέρφετε potius, quod idem est cum αἰτερέετε li. e. l. à teneris instituebatis, & imbuebatis.

Οἰκὸργεῖν Pro οἰκεργεῖν, legendum monuit οἰκερεῖν Dominus Boisius Canonicus Eliensis, vir emendatus et gravis, et in hoc literarum genere, quod ipsius eruditissima nota in Chrysostomum testantur, longè versatissimus, cuius industria in hoc opere non leviter nos adjutos esse, profite-mur. Cum enim in apographum nostrum casu incidisset, in quo prater lacunas suppletas, nullæ tum emendationes nostra, sed exemplar ~~σεμνέων~~ fide optimâ, etiam cum omnibus rugis et naus expressum, quos nos postea emaculandos, et per otium abstergendos proposueramus, temperare sibi nō potuit, quin varia observaret: pro quibus ut illi, licet de facie adhuc ignoto, gratias agimus maximas, ita alios latere nolumus, per quos vel minimum profecimus. Verùm huic loco αἰτεργεῖν convenientius esse arbitramur, siquidem addit author, τὰ κατὰ τὸν οἶκον. In muliere enim ἀνδρεία, qualem Salomon postremo Proverbiorum describit, non tantùm requiritur, ut domi se contineat, et raro in publicum prodeat: quam Apostolus ad Titum 2. 5. οἰκερὸν ἀγαθὸν vocat, et Clemens Alexandrinus 2. Strom. elegantissimè exprimit, ἥ τις φυλαττομένη τὰς πολλὰς τῆς οἰκίας ἐξόδους, ἀποκλείει ὡς διοντε αὐτὴν τῆς πρὸς τὰς ἐκπαιδευόμενας προσώψεως, σεμνερμαίμεν πειθαίμεν τῆς ἀκαίρου φλυαείας, τὸν οἰκεῖον: verumetiam, ut sedula sit instar apīs oportet, nec ἄερον τὸν χεῖρα ἔχειν, sed τὸ αἰδεῖ ἐμπερρεῖν εἰς ἀγαθὰ, πάντα τὴν βίον, ut est, apud Regum sapientissimum, ibidem. Vnde idem Clemens in Pedagogo lib. 3. ἡ δὲ αὐτοργία τῆς γυναικὸς μάλιστα τὸ γνήσιον ὀφείρει κάλλος, γυμνάζουσα τὰ σώματα αὐτῆς, καὶ σφᾶς αὐτὴς διὰ αὐτῆς κοσμεῖται ὡς τὴν ἑαυτῶν πεποιημένην προσφύροσα κόσμον ἀκοσμεῖν, καὶ αἰετὸν δεῖν καὶ ἐταπεινὸν ἀλλὰ τὸ ἐκείνης σφᾶρος γυναικὸς διὰ τῆς χειρῶν αὐτῆς

αὐτῆς, ὅτι περὶ χρηστοὶ μάλιστα ἀρκύνον καὶ ἐξυφαινόμενον. & supra eiusdem libri cap. 10. τῆς γυναικείας αὐτεργίας varias species enumerat, ταλαπνεργίαν scil. ισουργίαν &c. ad quem te remittimus.

Πάντες ἐταπείνωθε. Ad locum Petri 5.5. respexisse hic Clementem nostrum arbitror, πάντες ὁμοῦ τοῖς ἀποστόλοις καὶ ταπεινοφροσύνῃ ἐγκομίζονται. Vnde infra pag. 39. ἐνδυσάμεθα καὶ ὁμεινίσαντα ταπεινοφροσύνης, et passim in hac Epistola Corinthios ut humilitate se ornent, et humilitatem cum concordia induant, hortatur: quæ caterarum virtutum meritò à Basilio Θεσσαλονικεὺς vocatur, et à Chrysostomo, μήτηρ καὶ ῥίζα καὶ ἑσθὴς καὶ ὑπόδησις, καὶ σωτήριος τοῦ σώματος.

Μᾶλλον διδόντες. Alludit ad locum Act. 20.35. Μακάριον ὅστις δίδωται μᾶλλον, ἢ λαμβάνειν. De quo loco Iosephus scriptor Christianus (quem nos ex codice MS. Cantabrigiensi descriptum habemus) in Ὑπομνηστικῷ suo, questione 121. sic habet. Τίνας εἰσὶν αἱ ἐκ τῶν ἀποστόλων μαρτυρίαι περὶ ἀφούμμου ὡς τὰς γενεὰς ἐκ ἐχθρῶν; Ματθαῖος φησὶ ὅτι τῇ οἰκίᾳ τῆς Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς ἐκ Αἰγύπτου ἀνόδου, εἰς τὴν Ναζαρέθ καὶ τὴν κρεῖν. ἐλθὼν ὃς ὥκησι τὴν Ναζαρέθ, ἵνα πληρωθῇ τὸ γεγραμμένον, Ὁπὶ Ναζαρεθὸς κληθήσεται. Παῖλος ἐν τῇ πρὸς Εφεσίους ἐπιστολῇ, διδὼν λέγει. Εἴρηται ὁ καὶ δίδων καὶ ὑπεραίρει σοι ὁ Χεῖρος καὶ πάλιν, γέγραπται, Εἴρηται ὁ πρὸς ἀνθρώπου εἰς ἡλικίαν ζωῆς, ὁ δὲ πρὸς εἰς πρὸς ζωοποιῶν καὶ τοῖς ἐν Μιλήτῳ πρεσβυτέροις διαλεγόμενος φησὶ, Μνημονεύετε, ὅτι μακάριον ἐστὶ δίδοναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν. His adde, si placet, locum Chrysostomi, quem nos ex Catena græca in Acta & Epistolas Canonicas eruimus, quæ in Bibliotheca Novi Collegij huius Academiae servatur, & longè alia est ab ea, quæ sub Oecumenij nomine, in lucē prodijt. Καὶ ποῦ εἰπεν; ἵσως ἀγενέως παρὶς δὲ οἱ ἀπόστολοι. ἢ ἐξ ὧν ἄν τις συλλογίσαιτο δῆλον, καὶ ὃ ἐδείξε καὶ παρρησίαν τὴν πρὸς τοὺς κηδεύοντας, τὴν συμπάθειαν τὴν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ διδασκαλίαν τὴν κατὰ παρρησίαν, τὴν ταπεινοφροσύνην, τὴν ἀκτιμοσύνην. τὸ καὶ ἀκτιμοσύνης μετίζον, εἰ καὶ ἐκεῖ, πώλησόν σου φησὶ τὰ ὑπεράρματα, εἰ θέλεις τέλειος εἶναι. ὅταν πρὸς τὸ μὴ δὲν λαμβάνειν, καὶ ἐτέρους τρέφειν, πῶς τότε ἴσως; εἰς Καθάρους, ῥίψαι τὰ ὑπεράρματα, εἰς τὸν πρὸς ἐπαρκεῖν, πείρος, καὶ ἐτέρους, τέταρτος, τὸ καὶ κηρύττοντα ἐξουσίαν ἔχοντα λαμβάνειν, μὴ λαμβάνειν. ὥστε πολὺ τῇ ἀκτιμότητι τοῦ βελτίων ἦν.

ΕΦΟΔΙΟΙΣ ΤΩ ΘΕΩ ΔΕΧΟΜΕΘΙ. Fortè doctrinam salutis ex
sacris scripturis haustam intelligit, ut Basilus ad Melitinm
Epist. 56. ὡς ἑλμα διδάματα, ἢ ἐφόδια πρὸς τὴν ἐνέστωτα αἰῶνα, καὶ πὺν
μύλλοντα. Sic Cyrillus Hieros. catech. 5. vult catechumenos
suos fidem in cordibus insculptam habere, καὶ ἐπ' αὐτῆς λέξας
μνημονεῖσθαι, i. e. verba ipsa symboli mente & memoria tenere,
καὶ ἐφόδιον ἔχειν ἐν καρτὶ τοῦ χροῦ τοῦ ζῶντος. Vel potius τὰ βιωτικὰ ad vi-
ctum et vestitum necessaria τῶ ἐφοδίων nomine intelligenda
sunt, ut Paulus ad Timotheum 1.6.8. Ἔχοντες καὶ διατροφὰς καὶ
σκεπάσματα, τέ ποίς ἀρχιεπισκοπικά. et ad Hebræos 13.5. Αφιλάργους ὁ
θεὸς, ἀρκέμενοι τοῖς παρθεῖν.

ΠΕΡΙΣΤΕΧΟΝΤΕΣ Τὸ ΛΟΓΟΣ. Totus hic locus corruptus, et sic
fortè restituendus, περιστέχοντες τοῖς λόγοις (licet περιστέχειν cum
quarto casu hoc sensu interdum iunctum reperiatur, ut Isaias
cap primo bis, περιστέχεται νόμον θεοῦ, & κρίαν χροῦν ὁ περιστέχοντες)
αὐτῶ ἐπιμαλῶς, οἱ ἐνεστέρισι μὲν οἱ ἦσαν τοῖς ἀπάρχουσιν, καὶ τὰ μαθήματα αὐτῶ
(i. e. documenta, vel magisteria, ut Cypriani verbo utar)
ἦν περὶ ὁρδοδομῶν ὑμῶν.

Pag. 4. ὙΠΕΡ ΠΑΤΕΡΟΣ ΑἰΔΗΣ ΟΥΤΗΤΟΣ. Sic Petrus 1.2.17.
πῶς ἀδελφότητε ἀγαπᾶτε Sub lege olim, non tantum qui eisdem
parentibus erant prognati, sed qui eiusdem tribus, qui eo-
rundem sacrorum, et eiusdem verbi participes erant, Fratres
vocabantur, ut Barnabas apud Clementem Alex. 2. Strom.
ὁ νόμος ἀπαγορεύει ἀδελφῶν δανείζειν, ἀδελφῶν ὀνομαζέων, ὁ μόνον ἢ ἐκ τῶ
αὐτῶ θυγατέρας γένειον, ἀλλὰ καὶ ὁ ὁμοφυλὸς ὁ ὁμογενεῖων τε, καὶ τῶ αὐτῶ λόγῳ κα-
κοινωνηκώς. Sic in primitiva Ecclesia, cum Christiani animo
animasq. inter se miscerentur, et omnia prater uxores indi-
screta haberent, ut loquitur Tertullianus, Fratres propter
hanc περὶ ἀλλήλων φιλοστοργίαν καὶ ἀγάπην dicebantur et habebantur,
precipue vero quia unum patrem Deum (ut idem Tertulli-
anus in Apologetico) agnoscerent, unum spiritum sanctita-

eis biberent, et de eiusdem ignorantia utero ad unam veri-
 tatis lucem expavissent. Sic Chrys. hom. 25. in epist. ad Heb.
 exponens v. 11. 5. prima ad Cor. Ἀδελφὸν ἐν ταῦτα λέγων, πάντα
 τὴν πίσιν ἀπλῶς, ὅτι τὸν μονάζοντα· πρὸς δὲ τὸ ποιῶν πῶς ἀδελφότητα; τὸ λαβεῖν
 τῆς σήμερον ἡμέρας, τὸ διωκθῆναι καλέσαι πάντες τὸν Θεόν. ὥστε ὁ μὲν κατηχού-
 μενος καὶ μοναχὸς ἦ, ἢ καὶ ἀδελφός, ὁ δὲ πρὸς καὶ κοσμικὸς ἦ, ἀδελφός ἐστιν· εἴ τις
 φησὶν ἀδελφός ὀνομαζόμενος; ὅθεν καὶ ἴσχυος τίτε μονάζοντες ἦν, ἀλλὰ πάντα
 ὡς κοσμικὸς διελέγετο ὁ μακάριος παῦλος. Hinc apud Cyprianum,
 Fratrum et fraternitatis frequentissima mentio, et toties in
 Epistolarum fine, illud repetitum. Fraternitatem univer-
 sam meo nomine salutate, et, Fraternitatem, quæ vobis-
 cum est, multum à me salutate. O tempora verè aurea, et
 mores Christo, ac sacrosancto eius nomine dignissimos!
 cum unanimitas in Ecclesia floreret, et populus omnis Chri-
 stianus in solidam corporis unitatem arctissimæ concordia
 glutino copularetur. Longè aliter in his novissimis diebus,
 et mundi senio (quod deflere facilius est, quam corrigere)
 cum iurgijs et contentionibus in religione, quam vinculum
 pacis esse oporteret, Christi tunica inconsutilis et indivisa,
 in varias partes scinditur, et corpus eius mysticum discidio
 compaginis separatur (ut loquitur Cyprianus) ac divulsis
 laceratione visceribus in frusta descerpitur. Fraternitas
 omnis hodie extincta est, et unanimitas primaeva non tan-
 tum diminuta, de quo Cyprianus suis temporibus queritur,
 sed è medio penitus sublata esse videtur. Dij meliora pijs.

Ἐπὶ ταῖς πλάτῃ τῆς καρδίας. Sic Proverb. 7. 3. ἐγγὺς ἐστὶν
 ὁμοῖον τὸ πλῶτον τῆς καρδίας σου, hoc est, ὅτι τὸ εἶδος: verum ego Cle-
 mentem nostrum respexisse potius arbitror, ad tabulas lapi-
 deas, in quibus digito Dei leges insculpebantur, et ad locum
 Apostoli ad Corinthios 2. 3. 3. ὅτι ἐν πλάτῃ λίθιναις, ἀλλ' ἐν πλάτῃ καρ-
 δίας σαρκίνας. et Ieremie 31. 33. quem locum Paulus ad He-
 breos bis laudat, διότι δίδωσι νόμους τοῖς πνεύματι καὶ διότι αὐτοὶ ἔχουσιν τὴν καρ-

διατὰ αὐτῶν, γράψω αὐτοῖς. Sic Cyrillus Alex. ut est in Catena in
 Psalmos collectore Niceta, quam nos MS habemus, ad vers.
 11. Psal. ρη. ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἐκρυφατέλογιά σου. τρυτίσιν ἐν τῷ ταμίῳ
 τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐξάληπτον ἐνεκόλαφα τῷ μνήμῳ σου ἐπιτολῶν σε, ὅπως αὐτῷ
 ταῦτας ὁρῶν καὶ μνημονεύων μὴ ἀμάρτω σοι. Vbi rationem reddit, cur
 Domini praecepta in intimis cordium nostrorum penetrabili-
 bus recondi debeant, et similitudine elegantissimā à thesau-
 ris, et pretiosis κειμηλίῳς petita, illustrat. Sic Cyrillus Hieros.
 catech. 5. de fidei dogmate. ἐν ὁλίγοις τοῖς σίχρῳ τὸ πᾶν δόγμα τῆς πί-
 στος περιλαμβάνεται, ὅθεν καὶ ἐπὶ αὐτῆς τῆς λέξεως μνημονεύομαι ὑμᾶς βιάσασθαι, καὶ
 παρ' ἐαυτοῖς μετὰ πίστεως σπουδῆς ἀπαγγέλλαι, ἵνα εἰς χάριτας ἀπογεσφομένους, ἀπὸ
 ἐν καρδίᾳ τῇ μνήμῳ ἐπιλογισθῶντας, φυλάττομεν ἐν τῷ μελετᾶν. et pau-
 lo infra, βλέπετε οὐκ ἀδελφοί, καὶ κρατεῖτε τὰς ἐπαγγελίας αἱ νῦν παραλαμ-
 βάνατε, καὶ ἀπογεσφαδεύατε αὐτὰς εἰς τὸ πᾶν τῆς καρδίας ὑμῶν, ubi ex
 comparatione superiorum δὴ τὰς παλάκας reponi debere, ad oram
 libri nostri ante aliquot annos observavimus, atq; ita hoc
 loco apud Clementem legendum esse, non dubium est.

Πᾶσα δόξα. Hucusq; laudantur Corinthij, & illorum p̄j,
 sancti & religiosi mores ipsis ob oculos ponuntur, ut vitu-
 perium propter vitia in quæ degenerarunt, acrius illorum
 animos pungeret. ἰκανὸν μὲν ἦ καὶ καθ' ἐαυτὸ ἡ κατηγορία πλεῖστα (ut
 Chrys. in 2. vers. 11. cap. prima ad Corinthios) ὅταν ὁ πρὸς
 τὸν ἀδελφόν ἐπὶ τῶν κατὰ τὸν νόμον καὶ ἐγκωμιαζομένων γίνῃ. μετὸν ἔχει κέν-
 τρον. Transitio autem paulo abruptior est, & maioris eviden-
 tia causa, quædam addi posse videntur, ut, Ἀλλὰ νῦν δια ἐξ ὧν,
 vel tale aliquid. Sed Photius Criticorum pater in μυριοβιβλίῳ,
 hoc multis ante nos seculis deprehendit, qui in hac genuina,
 et altera etiam epistola, quæ falso sub Clementis nomine fe-
 rebatur, νοήματα quædam cauſſatur ἐπιμιμνήσκειν, καὶ ὁ σπουδὴν ἢ
 ἀκολουθίαν φυλάττοντα: quare nos nihil mutamus, aut addimus,
 sed ut excusatio fiat Clemens noster, præter ea quæ supra
 in epistola ad lectorem, de Apostolicorum virorum stylo bre-
 viter

viter tetigimus, καὶ ἀκριβὲς δακτύλῳ; placet hic quædam de phra-
 si et charactere illorum temporum subtexere, postea, licet
 sæpius occasio offeratur, altum silentium promittimus. In
 Ecclesia infantia, veterum Patrum docendi et scribendi
 ratio, plana, simplex et brevis fuit, non ad delectationem
 aurium, sed animarum salutem comparata: quippe qui fi-
 dem non in ὑπερβολῇ, ἀλλ' ἐν ἀπαραίτητῇ δεινῇ χάριτι ponerent,
 ut loquitur Cyrillus Hieros. catechesi quarta, et auditores
 haberent, qui, ὑποδεστέραν καὶ γαλακτοδὲς εἰσαγωγὴν, indigerent.
 Hinc Methodius apud Epiphanium, τὸ μὲν οὖν παλαιὸν βραχὺ
 παντὶ τὸ πρὸς ἐξήγησιν ἦν, φιλομαθῶν μὴ τέλει, ἀλλὰ ὠφελεῖν τοὺς
 πειθύντας. Sic Greg. Nazianz. orat. 21. ἦν ὅτε ἡμεῖς τὰ ἡμέτερα,
 καὶ χαλῶς εἶχαν, ἡνίκα τὸ μὲν πρὸς τοῦτο καὶ κατεγλωττισμένον τῇ διολογίᾳ καὶ
 ἐντεχνον, ἡ δὲ πείρα εἶχαν εἰς τὰς δεινὰς αἰλὰς. Hinc Hieronymus de
 Didymo, Imperitus sermone est, & non scientia, Aposto-
 licum virum ex ipso sermone exprimens, tam sensuum
 nomine, quàm simplicitate verborum; quod et ipse Didy-
 mus sub finem tractatus sui de S. sancto, de seipso fateri non
 erubescit. Immo et ipsi Apostoli ἀκοικοί, ἀμαθεῖς, ἀχάριματοι καὶ ἀ-
 σωῆτοι habebantur, ut Chrys. homil. 3. in epist. priorem ad
 Corinthios: et in præfatione sua ad Romanos, ἡ δὲν ἀμαθεῖς ἐσὼν
 πρὸς, ἡ δὲν ἰδιωτικώτερον πᾶσι καὶ πῦτο αὐτὸς ἀμολόγει, καὶ ἐκ ἡρώετο λεί-
 γων. Εἰδὲ καὶ ἰδιώτης τῶν λόγων, ἀλλ' ἐν τῇ χάριτι. Et in expositione Psal-
 mi 46. ἰδιώτης, ἀσήμενος, ἀπόλειπας, μονοχίτωνας, ἀνυπόδρους, γυμνὰς et
 ἰχθυόεντας ὁσὺν τοῖς ἐσὼς eosdem vocat. Sic Greg. Nyssenus ad illud
 Psalmistæ Εὐ σέματος γηπίων, ut est in Catena nostra in Psalmos,
 Ἀλλὰ καὶ πῶς ἡμεῖς ἀποστόλων, καὶ ἡμεῖς ἰδιώται σφόδρα ὄντες καὶ ἡμεῖς ἰχθύων
 αὐτῶν ἀφρονότεροι, τῶν οἰκονομῶν ἁπάντων ἐσθλῶν δόσεων. Sic Theodoretus de
 curandis Græcorum affectibus sermone 8. de Apostolorum
 scriptis. Τὰ καὶ δὴ τῶν ἑγγράμματων ἀπλὰ γέγοντα, καὶ τῇ ἑλληνικῇ γορυμνο-
 μῇ ἀλαμπεύητες καὶ κομφεῖας, καὶ μὴ δὴ καὶ σμικρὰ καὶ ὀλίγα, πᾶσιν αἰσθητοῖς
 εἶναι ἀξιόεστα. Sic Basilus ad Libanium. Ἀλλ' ἡμεῖς μὲν, ὡς δαυμάσια,

μωτῆι

f. valuisse

μασί κ' ἡλίκα, κ' τοῖς οὕτω μαχηταῖς ἀνδράσι σωτήριον, ἐν τῇ ἐκείνῃ φωνῇ
διαλεγεμένοις ἡμῖν τὸ αὐτὸ, κ' τὰ παρ' ἐκείνων φεγγόμενα, τοῦ μ' ἀληθῆ,
λέξιν ἀμαθῆ. Sic Hieronymus in 3. cap. ad Ephesios. Nos
quotiescunq; solœcismos, aut tale quid annotamus, non
Apostolum pulsamus, ut maleuoli criminantur, sed ma-
gis Apostoli assertores sumus, quod Hebræus ex Hebræ-
is, absq; rhetorici nitore sermonis, & verborum compo-
sitione, & eloquij venustate, nunquam ad fidem Christi
totum mundum transducere * voluisset, nisi Evangelizaf-
set eum non in sapientia verbi, sed in virtute Dei. et ibi-
dem paulò infra, Iste igitur qui solœcismos in verbis fa-
cit, qui non potest hyperbaton reddere, senti-
amq; concludere, audacter sibi vendicat sapientiam. Vi-
de eiusdem Epistolam ad Algesiam, ubi sensus involutos,
eloquium implicatum, et artis grammaticæ imperiti-
am in Paulo notat, et dictum illud, Et si imperitus sermone, non
tamen scientiâ, non de humilitate, sed de conscientie veri-
tate, ab ipso prolatum esse affirmat. Sed hæc hætenus, et for-
tasse plura quam par erat.

Πλατυσμός, ut Cyrillus in Catena nostra in Psalmos in-
ισ. ἐν θλώϊα terpretatur, est πρὸς μᾶλλον ἐνδυμία κ' ἐνρυχωία. Corinthus enim
illis temporibus ut Chrysost. in argumento prioris ad Co-
rinth: epistolæ author est, urbs magna fuit κ' πολυάνθρωπος,
πύργοι κ' σείας ἐνεκὲν θαυμασῆ, κ' τῆς ἐλλάδος τὸ κεράλαιον τὰ γὰρ ἀθωαίων
κ' λαχιδαιμονίαν ἀδελίως δέκεται λοιπὸν, τῆς ἀρχῆς πάλαι μεταπισύσης.

Pag. 5. Καθῆκον τὸ Χειρῶ. Legendum forte χειρῶν.
est autem καθῆκον idem quod πρὸς ἡκον ut Cl. Alex. Pedag. lib.
1. ubi ex Stoicorum schola καθῆκον definit, esse τὸ κατὰ δούμιον
κ' πῶς τὰ λόγους ἀποκρίναι.

Pag. 7. Δαβὶδ θεῖον ἔσται. fortè ὕψιστον.

Pag. 8. Στῦλοι. Christus est Ecclesiæ fundamentum, ut
Paulus

Paulus ad Corinth. 1.3. 11. Θεμέλιον ἡδ' ἄλλον ἱδὲ δώμαθ' οὖν
 καὶ τὴν κτίσιν, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός. *Sic Cyrillus Alex. in Mi-*
cheam de Ecclesia loquens, τιθεμελίωται γὰρ ὅτι πέτραι, καὶ ἐστὶν αὐτῆς
 ἑρείσμα Χριστός, κρηπίς ἀκατάλυτος, καὶ διηγεῖται ἀσφάλεια, σωτὴρ τε καὶ λυτρω-
 τὴς. *Apostoli vero passim in scriptis Patrum, mundi & Eccle-*
siae σύλοι vocantur. Ignatius ad Philad. σύλοι τὰ κόσμου οἱ ἀποστολοι.
Sic Basilus ad vers. 4. Psal. 73. ut est in Catena nostra,
 τίω σωεκτικῶ τῆς γῆς δώματιν σύλους ἐρηδωμένοιον. εἰσὶ καὶ σύλοι τῆς Ἰερουσα-
 λὴμ οἱ ἀποστολοι, καὶ τὸ εἰρημώρον, σύλος καὶ ἐδρεῖωμα τῆς ἀληθείας. *Sic*
Chrysostomus in Ethico hom. 10. ad Ephes. πολλὰς ἔστιν ἰδεῖν ὡς
 σύλους ἐστῶτας, οἷδε γὰρ καὶ ἀνθρώποις σύλοις καλεῖν, ὃ τῇ διωάμει μόνον, ἀλλὰ καὶ
 τῇ χάριτι πολλῶ παρέχοντας κόσμον, καρπαλὲς ἔχοντας καχευσιμίας. *sic ho-*
mil. 32. ad Rom: ubi urbis Roma, in qua Petrus & Paulus
passi & sepulti sunt, encomium elegantissimum habetur.
 Διὰ τοῦτο θαυμάζω τίω πέτραι, καὶ διὰ τὴν χρυσὸν τὸν πολλὸν, καὶ διὰ τὸν κίονας, καὶ διὰ
 τίω ἀνθρωποποισίαν, ἀλλὰ διὰ τὸν σύλους τῆς ἐκκλησίας τοῦτους. *Sic Ca-*
sarius de Paulo ressp. ad questionem 20. Ἀπειθῶν ἡδ' παίων καὶ
 ἀπαρτίων λύκος Χριστιανὸς Παῦλος, ὁ γὰρ τῆς ἐκκλησίας σύλος, ἡ ἐκκλησία
 τῆς πίστεως σάλπιγξ. *Sic Theodoretus de Petro, orat. περὶ ἀγάπης.*
 "Οὐ πο τίω οἰκεμὲν σαλδομὲν οὐ μίαν ἐστὶν σύλος ὑπέρεισε, καὶ καταπιστῆν
 ἐκ εἰσσε πιντελῶς, ἀλλ' ἀνέρεθρῶσε καὶ ἐδραῖαν ἀπίφινε. *Nec tantum σύλοι*
sed & αἱρεῖς etiam & πύργοι τῆς ἐκκλησίας vocantur: unde Cyrillus
Alex: ut est in Catena nostra ad vers. 4. Psal. 127. βάρεῖς ὠνο-
 μῶνθα θαμνὶ τὸν ὀπσήμενος μάλιστα τῇ πύργων, οἱ γὰρ αὐτοὶ ἐν τειχῶν περὶ βο-
 λῆς ἰδὲν οὐκ ἔστι τὸ ἀπικέ, ἀτε δὴ πέλειος ἀπαξ τῇ ἐκκλησίας ὠνομασμένης,
 βάρεῖς αὐτῆς ἐν λέγειν τὸν ἀγίους ἀποστόλους, ἡ γὰρ τὸν καθεάπαξ τῇ ἀγίων ἐκ-
 κλησιῶν διδασκάλους καὶ μυσαγωγούς εἶεν γὰρ αὐτοὶ βάρεῖς, οἱ μεγάλοι καὶ ἐξάρετοι
 τῆς τοῦ Θεοῦ πέλειος, οἱ ἐν αὐτῇ ὑπάρχοντες. *& Chrysostomus ad vers.*
13. eiusdem Psalmi ex eadem Catena. ἡ βάρεῖς, ἡτοι πύργος τῆς
 ἐκκλησίας, τὸν ἀγίους ἐν θαμνὶ ἀποστόλους τε καὶ εὐαγγελιστάς. *Non ignoro*
tamen, interdum etiam titulum θεμελίον & κρηπίδα, Apostolis
communicari, quia scilicet Ecclesiam supra fundamentum
quod est Christus, fundarunt & condiderunt, vel ut Igna-
tius

tius ad Philad. loquitur, ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ δικαίως ἰδρῶσι καὶ πό-
νοις ἰδρῶσιν. Vnde Chrys. hom. 2. in Psal. 50. Ακουε τί φησι Πέτρος,
τῷ εἰλωτῇ χρηστῷ, τῷ διὰ τὸ πλῆθος Πέτρῳ ἐπιδιδόντῃ πίστιν πεπρω-
μένῳ. & paulo infra ibidem, ὁ εὐλόγος τῆς ἐκκλησίας, ἡ κεφαλὴ τῆς
πίστεως, ἡ κεφαλὴ τῶν χορῶν τοῦ ἀποστόλου ὁ Πέτρος. Sic Hesychius presby-
ter in encomio Divi Andreae apud Photium in μουσειῳ βιβλῳ.
Σάλπυξ ἡμᾶς ἱερατικῇ ἀρετῇ πανήγυειν ἢ εἰπεν Ανδρέας, ὁ τῶν χορῶν τοῦ ἀπο-
στόλου ἀρεστότερος, ὁ ἀρεστότατος τῆς ἐκκλησίας εὐλόγος, ὁ ἀρετῇ Πέτρου Πέτρος,
ὁ τῶν δευτέρων δευτερίων, ὁ τῶν ἀρχῶν ἀπαρχή.

Τὸς ἀγαθοὺς ἀποστόλους forte ἀγίως scribendum, vel po-
tius πρώτους seu κορυφαίους, cum primitus per contractionem
scriberetur αὐς, quod est πρώτος.

Ἐπὶ τέρμα τῆς δύσεως. Petrum et Paulum Romæ sub
Nerone martyrio vitam finisse, notius est, quàm ut in du-
bium vocetur. De tempore autem, opinio duplex est, qui-
dam volunt eodem die et anno passum esse utrumq̃, ut Eu-
sebius ex Dionysio Corinthiorum episcopo, et Caio scripto-
re ecclesiastico, alij eodem die, sed anno uno interiecto. Vi-
de magni Scaligeri notas in Eusebium. Anonymus autem
scriptor de certaminibus, peregrinationibus, vita et morte
Petri et Pauli, quem Dominus Pettaeus, Illustrissimi Arun-
deliae Comitis sacellanus, ἐ Græcia secum advexit, Pau-
lum quinque annis post Petrum martyrio sublatum, author
est, et Iustinum et Irenæum huius sententiae ἀρχηγούς λανθάνει,
eius verba ita se habent. Λέγουσι δὲ πῶς περιλαβεῖν τὸν Πέτρον ἐν αὐτῷ
ἔνα, καὶ τὸ μακρότερον ἐκείνο διέξαιεν καὶ διὰ πικρὸν πάθος, καὶ ἰσχυρῶς ὑπὲρ τοῦ
προβέβηκεν προσδιδόντων ἀκολουθεῖν αὐτῷ τῷ τῷ. καὶ μὲν ἀπὸ τοῦ Παύλου, ὡς
Ιεσῆος καὶ Εἰρηναῖος φασὶν ἐν ὅλοις ἔτεσι πάντεσσι καί γε τέτοις ἔργοις πεῖδυσται
μᾶλλον. Ex hoc tractatu, siquidem occasio non incommoda
hoc loco se offert, placet non nulla ἐν τῇδε προσθήκῃ καὶ περὶ τῆς
de Petro et Clemente nostro eius successore subiungere, quæ
non ingrata fore legentibus arbitror. Εμπείρας τι, scil Petrus,

ἐν βρετανίᾳ ἡμέρας πέντε, καὶ πολλοὺς ἰσχυροὺς ὡς ἰσχυροὺς καὶ ἁγίους, ἐκκλησίας
 τε συγκαταμένους, ἐπισκόπους τε καὶ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους χειροτονήσας, δω-
 δεκάτῳ ἔτη τῶν καίσαρος Νέρωνος, αὐτοῖς εἰς Ῥώμην παρέρχονται. ἔνθα καὶ τῷ
 Λίνῳ πλειοψηφία εὐρηκῶς καὶ Κλήμεντα αὐτῶν καὶ τὸν καὶ χειροτόνηκεν, ἀπαναινό-
 μενον καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ παρακλήσαντον ὃν καὶ λόγοις ἱκανοὺς ποίησε, καὶ διαρεῖν
 προσέειπεν αὐτῷ, ὅτι τὸ αὐτῶν λόγων ἀναβιβάζει καθεύδον. et paulo in-
 fra, Οἱ ἔνδεκα παρὰ χεῖμα παύτας συλλαβόμενοι (scil. qui Chri-
 sto nomen dederant) ὅτι τὸ κατὰ δίκην ἄγει τόπον καὶ τῷ Κλή-
 μεντι ὡς συγγενὲς τῶν καίσαρος φερόμενοι. Ηρώδης δὲ καὶ Ολυμπιάς, σὺν
 αἵμα πλῆθει, πρὸς τὸν ἱερεὺς ἐπέστησαν. Πέτρῳ δὲ τὸ μέγα τὸ κλεῖν ἀπέστολον
 αὐτὸς ὡς τῶν σαυρῶν πρεσβυτέρους, ἐφ' ὧς τὸν ἦσαν ὁδῶντας παρὰ
 πηλοῦς πρὸς χεῖρας καὶ δεξιὰς καὶ αὐτοὺς ὑπομένοντας, τὸ κατὰ δίκην αὐτῶν φυλῶν καὶ
 ἀμύλων, εἰς χεῖρας δεξιὰς παρατίθενται. Κλήμεντος ἡ μαθητὴς αὐτοῦ καὶ ἐπίσκοπος, ἀγάπης.
 τὸ πολὺ μὲν αὐτῶν σῶμα μεγαλοπρεπὲς ἐν ταφίδος, ἐν τῷ ὁποίῳ κατέ-
 δετο.

Vide The-
 odoret.

Pag. 9. Δαναίδες καὶ Διόκη. Nemo est qui primo intuitu,
 non videat hac aliena esse ab hoc loco, et planè contra au-
 thoris mentem, qui verba eius quæ paulò supra habentur,
 vel leviter perpenderit, ubi relictis antiquis exemplis sui
 seculi et ἡγοῦντο (ut verbo Demosthenis utar) in medi-
 um proferre pollicetur. Errori autem huic, si coniectura lo-
 cus, ansam præbuisse Clementis Alexandrini lectionem ve-
 risimile est, qui libro 4. Strom.: dum repetit quæ infra
 sub finem huius epistolæ habentur, et huius loci ἐξηγητικὰ
 sunt, post exempla Judith et Esther, addit ex prophana hi-
 storia, et poetarum fabulis, fortium mulierum facta nonnul-
 la, quæ gladios, ignes, et tormentorum cruciatus, constan-
 ti animo et masculo contempserunt (quod etiam in libro ad
 Martyras à Tertulliano factum esse, deprehenditur) inter
 quas, Danaï filias, et Danaidis authorem memorat, qui illa-
 rum historiam carmine heroico conscripsit. Unde factum
 est, ut cum in margine vetustæ alicuius exemplaris hæ vo-

ἀληθείας σκάμματα, πολλοῖς πόνοις καὶ ἰδρώσι κατακαλυύαντι, εἰς ὕμνον θεῶν
καὶ δοξαν αἰωνίζουσιν ἢ ἀρίων μαρτύρων. *interpres vertit fossas, sed
non ad ecorectè. Sic passim apud Chrysostomum* πρὸς μέζονα
ἐκλήθημεν σκάμματα, & πρὸς μακροτέρῃ ἀπιδύσασθαι σκάμματα. *Inter-*
dum etiam vita nostra in terris, misera, laboriosa, molesti-
is ac difficultatibus plena, & varijs τὰ πάλαι tentationi-
bis obnoxia, metaphoricè non ineleganter hac voce adum-
bratur. Sic Ephraëmi Syri metaphrastes græcus, qui exstat
in bibliotheca Nobilissimi & Illustrissimi viri, Arundelia
Comitis, & Angliæ Marascalli, orat. περὶ παρθενίας. Σκάμματα
ᾧ ἔοικεν ὁ βίος ἡμεῶν, ἀγωνισαὶ τέλει τῇ αὐτῇ προθυμίᾳ ἀφόβως δεικνύουσιν
ἑαυτοὺς ἐν τοῖς σκάμματι. οἱ δὲ δειλοί καὶ χαῖνοι τῇ αὐτῇ χαυνότητι ἔξω τῶν
σκάμματος φεύγουσιν. & ibidem, χωρὶς ἀγώνος ἡμεῖς σφραγίσαντες ἐν βίῳ καὶ
ἐν τῇ πολιτείᾳ τὴν ἀσκήσεως αἰδέσμενοι ἀγώνος. ἡμεῖς δυνάμεθα ὅπου χεῖν ἀμαρτάνε
σεσφραγίσαντες καὶ ζωῆς αἰώνια. Sic Chrysost. hom. 23. in priorem ad Cor.
Καὶ ᾧ ἔδει ἡμῶν σκαμμάτων εἶσω μένοντα, ἀγωνισαὶ, καὶ ἡμεῖς τὸ λυθίσαι τὸ
θεῶν ἐν δακρύειν ἀνίστητα. ubi de penitentia post mortem inuti-
li locus est insignis. Cuius sententiæ Ephr. Syrus περὶ μετα-
νοίας suffragatur. Δότε οὐκ ἐκ δυνάμεως ἡμεῶν καὶ ἐκ τῆς βίῳ τέτρω-
τοῦ ὅσον ἐσμέν ἡμεῖς δυνάμεθα δυσωπῆται παντοῦ τὸν θεόν, εὐχαρεῖς ἡμῶν ἐσιν
καὶ κροῖν ἐς τὴν θύραν τῆς αἰῶνος ἐν σπαραγχαῖς ἐκ χεῖνων δάκρυα ἕως χροῖς
ὅσον δαχθίσαι τὰ δάκρυα, ἵνα μὴ ἀπιδύντες εἰς τὸν ἐκτὸς αἰῶνα, κλαίοντες
αἰσθησώμεθα ἐκτὸς τὰ δάκρυα εἰς ἑδὲν ῥογίζον. ὅσον γὰρ ἡμεῖς δέλομεθα, το-
σοῦτον καὶ συγχωρεῖ ὁ θεός, ὁ ἀγαθός ἐν ταῦτα γὰρ ἀκρεῖς ἡμεῖς πνευμα-
τουμένων, καὶ ἐν ταῦτα συγχωρεῖ ἡμεῖς ἐκιδόντων, ἐν ταῦτα ἐξαλείφει τὰς ἡμεῶν
ἀνομίας, ἡμεῖς εὐγνωμοσύνων ἐν ταῦτα ἀφελήσεις, ἐκτὸς ἡ ἐκδικήσεις.
ἐν ταῦτα συγχωρεῖς, ἐκτὸς καταζήσεις. ὡς μακροθυμία, ἐκτὸς ἀποκρίματα. ὡς
συγκατάβασις, ἐκτὸς ἀκρίβεια. ὡς αὐτοχρησία, ἐκτὸς δικαιοσύνη. ἐν
ταῦτα ἀδεία, ἐκτὸς γεννησέμεθα. ἐν ταῦτα ἀπολαύσεις, ἐκτὸς βασανισμοί.
&c. Et Basilii ad Virginem lapsam tom. 2. pag.
755. Asterius etiam homilia de divite & Lazaro,
Ἐλθόντες ἡμεῖς καὶ καθήμενοι καὶ τὰ ἀπαραιτήτα ἀποσώματ' ἡμεῶν πρὸς
τὸ σῶμα κοινωρίας ἀποκινῶντες αὐτῶν ἀγαλλοχοῦμεν εἰσερχόμενοι βεβη-

ισ. ἀγ. ἀνι-
ζεσθε.

μύλων, καὶ ἀναφελῆς μετανοία, καὶ τὸ πνιγνόμεν ἢ χεῖρας τότε ᾧ οἰνῇσι κα-
ταμίλεια, ὅταν ὁ μεταβαλλόμενος ἐξέσῃαν ἐχθρὸν τὸ διαφθώσας. & Iusti-
nius Martyr in Apolog. Ἐν αὐτῇ ἐκπεριδεσθῇ ἡ μετανοία. Sed in
viam redeamus, neq. longius extra scamma vagemur.
Cyrillus Alexandrinus Glaphyrorum lib. 1. Deum nihil
Sanctis largiri sine labore & sudore, author est, nec quen-
quam ante γυμνάσματα votis & desiderijs coronare, καὶ τῇ τῇ
ἀθλων ἀμοιβὰς καὶ ἀπλοπύζειν. Et Clemens in Protreptico, ἀπο-
δοσάμενοι δ' ἐν φεφανῶς ἐν τῇ ἀληθείας σάδιω, γινώσκοντες ἀγωνιζόμεθα
βεβαδόντες μὴ τὸ λόγῳ ἔργῳ, ἀγωνοδευούμεθα ἢ τὸ δεσπότης τῶν ὁλων; ἢ γὰρ
σμικρὸν ὑμῖν τὸ ἀθλον, ἀδυνασία περικεῖται. & lib. 7. Strom. Οὐτός ἐστιν ὁ
ἀθλητὴς ἀληθῶς, ὁ ἐν τῇ μεγάλῃ σάδιω τῷ καλῷ κόσμῳ, τῷ ἀληθινῷ νίκῳ
καὶ πάντων στεφανύμενος τῇ πατρὶ. ὅτε γὰρ ἀγωνοδέτης ὁ παντοκράτωρ θεός, ὁ τε
βεβαδόντης ὁ μονογενὴς υἱὸς τῷ θεῷ, δεσπότης ἢ ἄγγελοι καὶ τὸ παγκράτιον τὸ
πύμαχον, ἢ πᾶς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ τὰς διὰ σάρκων ἐργάτας ἀνδρα-
πικὰς ἐξέσας ἐμπαδῶν παδῶν. Quem locum Tertull. ad Marty-
ras elegantissimè exprimit. Bonum agonem subiture estis,
in quo Agonothetes Deus vivus est, Xystarches Spiritus
sanctus, corona æternitatis, brabium, Angelicę substantiæ
politia in cælis, gloria in secula seculorum. Itaq. Epistates
vester Christus Iesus, qui vos spiritu vnxit, & ad hoc scā-
ma produxit, &c. Sed verendum est, ne dum explicationi
huius vocis diutius immoramur, & testimonia varia cu-
mulamus, longiores quibusdam videamur; quare superato
hoc scammate, postea saltuatim tantum hinc inde quedam
libabimus: neq. enim πῖδας, progredi, & singula acurati-
us persequi, si quidem hoc maximè vellemus, typographus
patitur, qui calces premit, & operas suas cessare que-
ritur.

Pag. 10. Μετανοίας τῶν πον. Fortè τῶν πον i. e. καὶ δειγµα,
ut est vers. 15. cap. 44. Sap. Sirach, ad quem locum respex-
isse videtur author noster. Pag.

Pag. 11 Μετανοήσατε ἕως ἰσραὴλ. Verba contextus aliter se habent. verum de hoc loco, & alijs S. Scripturae testimonijs, quae frequenter in hac epistola citantur, plura loca in unum interdum compingi (quod ab alijs etiam Patribus non raro fit, nec Apostoli ipsi exemplis carent) sensum quoque aliquoties, & non verba exprimi, observandum est, quod utrumque in hoc loco, deprehendere est; quin & in verbis ipsis non parva saepenumero differentia occurrit: varietates autem singulas notare longum esset, & cuiusvis ex collatione cum editione P. o. quae exstat, & omnium manibus teritur, obvium est. Quare laborem hunc alijs relinquimus, & damnum, si quod inde existit, maiore lucro postea compensabimus, cum novam editionem Bibliorum graecorum, ex manuscripto exemplari Thecla, quod omnium quotquot hodie in Europa sunt, longe optimum & antiquissimum est, divini numinis auspicijs, & Sereni Regis Domini mei gratia & favore, in lucem emittere dabitur.

Pag. 12. Διὸ ἐπακρόσωδα. Dominus Boisius ἐπακρόσωδα legendum monuit, cuius coniectura ego libens subscribo, licet interdum ἐπακρόσῃ pro ἐπακρόσῃ usurpetur, ut Es. 45. ἐπακρόσῃ ἐμπεσόντων αὐτῷ ἔθνη, & tertio casui iunctum reperiatur apud 70 Seniores, sed sensu diverso, ut Prov. 15. 32. εὐχαῖς ὁ δυνάστης ἐπακρόσῃ, & Gen. 16. 11. ὅτι ἐπακρόσῃ ὁ κύριος τῇ ταπεινώσει σου &c.

Ματαίωσιν. Fortè ματαίολογίαν.

Pag. 13. Παλιγγενεσίαν κόσμῳ ἐκρύψεν. Regeneratio quae fit per baptismi lavacrum operante S. Sancto, παλιγγενεσία nomine hoc loco intelligenda non est; sed generis humani instauratio, et generatio nova: atque hoc sensu apud Philonem Iudaeum, et alios reperiatur. Locus etiam Matthaei:

19.28. ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ sic interpretandus est, cum scilicet, caelum, terra, et mare praeiterierint, ut est Apoc. 21. et qui throno insidet nova omnia creabit, ἡ γενὴν καινὴν, γλῶσσαν καινὴν, καὶ καινὰ πάντα.

Ἀλλοῦ μὲν οὐ φίλος παρὰ σαββόλῃς. fortè τὸ Θεοῦ addendum, ut est Iac. 2.23. καὶ φίλος Θεοῦ ἐκλήθη.

Pag 15. Τῆς καὶ χωρὶς πάσης κειδείσης. Dominus Boissius καταπαρείσης legendum putat, suffragante historia, & verbis contextus, Gen. 19.25. καὶ κατέστρεψε τὰς πόλεις ταύτας, καὶ πάντα τὸν περὶ αὐτὰς, vel κατακαυδείσης. Ego simplex καυδείσης substituendum puto, & in versione latina illam lectionem sequutus sum; quamvis non negem κειδείσης retineri posse, & quidem sensu commodissimo, pro κατακειδείσης. Κεῖναι enim pro κατακεῖναι, & κεῖναι pro κατακεῖναι. Saeπισι in novo Testamento, & in hoc scripto usurpantur. Prima et postrema lectioni favere videtur Pet. v. 6. 2.2. Καὶ πόλεις Σοδὼμων καὶ Γομόρρας περὶ αὐτὰς κατέκεινεν. De vastitate autem et sterilitate illius regionis, olim fertilissimae et amoenissimae, quae divinam scelerum et impietatis vindictam, et imbrem igneum ac sulphureum caelitus demissum, sequuta est, apud Chrysostomum homil. 8. in priorem ad Thess. locus est elegantissimus: quem hic subijcere non pigebit, in gratiam eorum, quibus non minus gratum erit haec legere, quam nobis primum notare, et excerpere iucundum fuit, αὐτὴ δὲ οὐκ ἡ ἄνω ἐνθαλῆς καὶ πρὸς πᾶσας τὰς χώρας ἀμυγδαλωμένη, ἢ φθάνουσα τῇ ἐνθαλίᾳ τὸν ἀδάδαισιν τῷ Θεῷ, πασῶν τῶν ἐρήμων ἐρημοτέρη ὅτι νῦν. καὶ ἐστὶ καὶ δένδρα, καὶ καρπὸν ἔχει, ὃ καὶ καρπὸς τῶν θείων ὅς γινῆσιν ἐσθίμηναι. ἐστὶ καὶ μὲν εἶναι (καὶ τὸ ξύλον λέγω, καὶ ὁ καρπὸς) λαμψρὰ πρὸς ἐπιδείκναι ἔχουσαι, καὶ πρὸς ἀγνοῖαν παρέχουσαι πολλὰς τὰς ἐλπίδας, εἰ ὅς ἀποδείξω εἰς χεῖρας, διακλαδεύσω καρπὸν μὲν ἔδιναι, κόριν δὲ καὶ τέρεον πολλὰ δεικνύουσιν ἐκ ἀποκειμένων ἐνδον, τοιαύτη καὶ ἡ γῆ πάντα, καὶ λίθον ἔυρη, τε τετραγωνίον ἀρήσεις καὶ τὴν λέγω λίθον, καὶ ξύλα, καὶ γλῶσσαν καὶ σῆν, καὶ τὰ ὕδατα μέτερε τὸ συμφορῶν; καὶ δὲ αὖτε ὁ σώματος ἐμφανηδέντος καὶ κατακαυδέντος

διήλθε, τὸ μὲν γῆμα μὲν, καὶ ὁ πῦρ ἐν τῇ πύρρῃ καὶ ὄγκος, καὶ ἡ ἀλο-
 γία, ἡ δὲ δυνάμις ἐκείνη ἐστὶν ἰδεῖν. ἀλλ' ἐδὲν ἔχουσιν γῆς, ἀλλὰ
 πάντα τέφραν δίνδρα καὶ καρπὸς, ἀλλ' ἐδὲν ἔχοντα δίνδρων, ἐδὲ καρπῶν.
 ἀεὶ καὶ ὕδωρ, ὅτι ἐδὲν ἀέρας ἐδὲ ὕδαρ. καὶ γὰρ καὶ πάντα πετρεῶται. Sic
Tertullianus in Apolog. Sodomam & Gomorram igneus
 imber exussit; olet adhuc incendio terra, & si qua illic ar-
 borum poma conantur, oculis tenus, cæterum contactu
 cinerescunt. *Et de Pallio idem*, Aspice ad Palæstinam,
 quâ Iordanis amnis finium arbiter, vastitas ingens, & or-
 ba regio, & frustra ager est, & vrbes retro, & populi fre-
 quentes, &c.

Στήλιω ἀλός. *Cyrellus Hieros. catech. mystagogicâ pri-
 mâ*, ἡ δὲ πύργω ἡ σῆλη γέρονεν ἀλός ἐσηλιδωμένη δὲ αἰῶν, ἔχουσα τῆς
 πονηρῆς περὶ αἰεσίως καὶ ὑποστροφῆς πύρρῃ μνήμῃ. *Abraham contra*, τῇ ἐι-
 κουμένη σῆλη πείσως καὶ ὑποστροφῆς ἰδρυται, ut loquitur *Basilus in Con-
 stitt. monasticis*.

Pag. 19. ὁ δὲ δὲ ἀκονίζουσιν. *Dominus Boisius* deesse a-
 liquid putat, et vocem λόγους, aut ῥήματα, suppleri debere. Ego
 malim, sine ulla additione ἐξακονῶσιν legere, atq; ita in versio-
 ne nostra à nobis redditum est: ut verò sensus plenior et ro-
 tundior sit, non recusò τὰς γλώσσας addere, si quis ita velit, et
 pbrasi quidem elegantissimâ, quâ *Libanius* Epistolâ ad *Basi-
 lium* utitur, Εἰ πάντα γλώττις ἀρροτῆας. τίς αὖ εἰς αὐτὴν ἀκονῶν. sic
 Epistolâ ad *Salustium* nondum editâ, χεῖρα ἀκονῶν dicit, ἥδη δὲ
 αἰεσιμῶν ὅτι τὰς δόξιας εἰς τὸ ταχέως γράφειν ἀκονῶντων. sic *Psalmi-
 sta*, linguam improborum, qui iniquitatem et dolos machi-
 nantur, ξυεὶν ἡκονημῶν, vocat. Quibus vero ἐξακοντίζειν magis
 placet, ad explendum sensum addere possunt, τὰς γλώσσας vel
 τὰς γλώσσας. lingua enim convitiantium et pravorum ho-
 minum, βολὴ ἐστὶ πρὸς ὀλέθρον, ὅτι τὸ ξον ἡ δόξια, ut loquitur *Ieremias*
 cap. 9. vers. 3. et 8. quam *Salomon* in *Proverbijs* μαχαίρα ap-
 pellat

Pag. 24. Εἰ μὴ αὐτοῖς ἀπὸ χύτρας. De hoc loco cum nusquam in Pentateucho reperiatur, pro me respondeat Chrysostomus homil. 7. in priorem ad Corinthios, καὶ που γὰρ καὶ αὐτὰ λέγεται, ὅτι γεγράφεται, καὶ ἔστι μὴ διὰ τοῦ ῥημάτων, ἀλλὰ διὰ τοῦ ὅτι περὶ μαρτυρῶν καὶ ὅτι ἔστιν ἰστορεῖν ἢ ὅταν τὰ αὐτὰ μὲν ῥήματα καὶ ὅτι ἔστιν αὐτὰ ὅτι ῥήματα, ὡς ἐν παλαιῇ. et paulo infra, ἢ εἰκὸς καὶ γεγράφεται ἐν βίβλοις, καὶ ἡρατὶ τὰ βιβλία. καὶ ὅτι πολλὰ δευτέρη βιβλία, καὶ ὅτι διὰ τοῦ ὅτι περὶ μαρτυρῶν αἰχμαλωσίας, καὶ ὅτι δὴλον ἐν ταῖς ῥημασιν, &c. vide locum, et homiliam 9. in Matthaeum, ubi eadem eisdem fere verbis habentur. Iosephus etiam in Hypomnestico, et resp. ad questionem 120. recenset, τὰ μνημονόβιβλα ἐν ταῖς ῥημασιν βιβλία αἱ ὄντα, ἔχοντες ἐν αὐτοῖς. sed nos ad finem festinantes, ad alia transire cogimur.

P 2

not at

notat Greg. Nazian. ad illud Psal. λβ. σαλευθήτωσαν πάντα οἱ κα-
 πικουῶντες τὴν οἰκὸν τοῦ κυρίου, ut est in Catena nostra. Ακίουν τις φησὶ αὐτῷ
 οἱ τὴν οἰκὸν τοῦ κυρίου οἰκουῦντες αἱ θρωποὶ, ὑπὸ τῆς περὶ τῆς γῆς ἐκείνης
 λατρουῦντες διανοῶν σαλευθήτωσαν, πρὸ ἰδίου δημιουργῶν ὑπακούοντες τὸ γὰρ σα-
 λευθῆναι ἐν ταῦτα διανοῶν, ἐκίνησιν πᾶσα σωματικῶν, ἢ γλῶσσον τοῦτον ἐκείνο ὃ
 μᾶλλον ἐξ ὧν καὶ ποικίλῃ ὡς γὰρ καὶ ἡμεῖς αὐτοῖς ὅτι τῷ ὁπισθίμως δρωμένων
 λέγειν ὅτι ἐσαλευθή. διον ὅτε χριστὸς ἐπεχόρμησεν πρὸ πάσης μετριοκρίαν ὑμνο-
 λογησάντων αὐτὸν, ἀνέβη εἰς Ἱερουσόλυμα τότε τὸ ὁπισθίμιον τῆς εἰσβολῆς διε-
 μνησάντων ὁ εὐαγγελιστὴς γέγραπεν, ὅτι εἰσαλθὼν αὐτὸς εἰς Ἱερουσόλυμα ἐστειλὼν
 πᾶσα ἡ πόλις, αὐτὸν τὸ ἐγνώ, καὶ ἐλαθεν ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ πεταύμασεν αὐτὸν τῶν
 καὶ ἐνθάδε νοήσεις τὸ, σαλευθῆναι πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν οἰκὸν τοῦ κυρίου,
 καταπληθύνοντας καὶ θαυμάζοντας, ὡς ἀγορεύει παντελῶς ἐξ ἑαυτοῦ τὸ Θεοῦ
 δίδειν, καὶ τὸ ὑπερβαίνειν ἐξ ἑαυτοῦ τῆς ἐκείνης αὐτῶν θαύματος καὶ ὑπερβαίνειν.

Pag 28. Αλλήλοις ἐμποδίζονται. Lego ἀλλήλους ἐμποδίζου-
 σαι. De lucis et tenebrarum, diei et noctis, mutua et perpetua
 successione, de constanti et irremisso à prima creatione utri-
 usq; cursu, sine ulla confusione, aut impedimento quocunq;, le-
 gatur Chrysostomi homil. 3. in Genesin. ἰδίαν πᾶν χάραν ἐκεί-
 νων ἀπένειμι, ὅρες πᾶν ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἐκ περὶ οὐρανῶν ἐκείνων πηγῶν, ὥστε εἰς τὸ δι-
 ηνικὸς τέρας ἀποδοῦναι διαφυλάττειν. καὶ τὸ ἐξ ἐστὶ σωματικῶν ἐκείνων τῶν
 φρονούντων, πᾶν ἐξ ἐκείνων μέχρι τῆς παρόντος, ὅντε τὸ φῶς ὑπερβαίνει τὸν οἰκίαν
 ὅρες, ὅτε τὸ σκότος τὴν οἰκίαν τῶν παρῆλθε, σὺν χροῖν πᾶν καὶ ἀταξίαν ἐργαζο-
 μένων. et paulò infra, ὥστε μιμνήσκει καὶ τῶν σοφῶν τὴν ταξίαν τῶν ἀπε-
 πόδισιν πηγῶν τὴν δρόμον, καὶ μὴ ὑπερβαίνειν τὰ οἰκίαν μέτρα. Et Iusti-
 nus Martyr ad Diognetum ὅτι τὸν ἐργὸν ἐκποσιν, ὅτι τὴν θάλασσαν
 ἰδίαις ὅροις ἐπέχεισιν, ὅτι τὴν μυστήρια πᾶν τα φυλάσσει τὰ σοφῶν, παρ' ὅτι τὰ
 μέτρα τῶν ἡμετέρας δόμων ἐλάττω φυλάσσειν, ὅτι πιδάρχῃ σελήνῃ, εὐκτὴ φαί-
 νειν καλῶν ὅτι πιδάρχῃ τῶν ἀστέρων, πρὸ τῆς σελήνης ἀκολουθοῦντα δρόμῳ, &c.
 Et Eucherius de contemptu mundi. Cernis vt etiam dies
 atq; anni, & cuncta hæc ornamenta cœli, Dei verbum
 mandatumq; infatigabili observatione conferuent, præ-
 ceptorumq; ejus custodiant irremissa lege famulatum.

Οὐ παρεκβαίνει τὰ περιττεύμενα αὐτῇ κλεῖθρα.

De

De cancellis & limitibus mari à Deo positis, intra quos fluctuum feroces fremitus se continentes, praescriptos fines transgredi non audent, Vide Ierem. 5. 22. & Proverb. 8. 29. ubi 70 Seniores voce ἀειβασιῦς utuntur, quæ exactam terminorum limitationem, & finium acuratam metationem significat. Vide etiam Tertullianum cap. primo de Trinitate, & Chrysostomum ad vers. 7. Psalmi 124. & Theodoretum ad eundem, cuius verba cum græcè adhuc non exstent, & sint longè elegantissima, placet hic attexere.

Βλέπει τὴ θαλάσσης τὸ κῦμα, τὸ μίχθη, τὸ εἰς πλάγην διαίρειν, τὰς ἀκτὰς, τὰς ὄρους, τὰς ἐν μίσῳ νήκας, τὰ ἰχθύων τὰ γένη, τὰ ἔθνη, τὰ ῥήματα, τὴν ποικιλίαν, τὴν πρὸς τὴν χερσον φιλίαν, τὰ τῶν κυμάτων σκευήματα, τὸ ἐπικείμενον αὐτοῖς τὸ πνεῦμα χαλινόν διὸν τὴν ἡπειρον ἐπικαλύειν ἢ δυνάται, ἀλλὰ ὁρμῶνται καὶ τὸ φάσμα φοβεῖ τὰς ὄρους, καὶ τὸ θεῖον ἐκείνόν νόμον γεγενημένον ὁρῶντα, θεὸν περὶ γαῖαν ἵππος ἀγχομένος ἐπὶ πλοδαμνῶν αἰακλῶν τὴν αἰχέναν, καὶ εἰς τὴν πύσσω χωρεῖ, ὥστε μεταμελόμενα ὅτι καὶ τὸ φάσμα πρὸς ἑαυτοῦ. Cum his confer, quæ scribit Cyrillus Hieros. catech. 9. Τίς δυνάει διηγῆσαι τὴν θαλάσσης τὸν βυθόν, καὶ τὸ πλάτος, ἢ τὴν ὑπερμέτρων κυμάτων τὴν ὁρμὴν; ἀλλ' εἰς τὰς ὄρους αὐτῆς ἔστηκα, διὰ τὸ εἰπόντα, ἀρχὴ τότε ἐλάσθη, καὶ ἔχ' ὑπερβήσῃ, ἀλλ' ἐν σιωτῇ σωτηριεύσεται. Καὶ τὰ κύματα ἤπιε καὶ ἠλῆσα τὸ ἐπληρωμένον αὐτῇ τὸ πνεῦμα λόγον, ἐπεδραμῶσα διὰ τὴν κυμάτων, χαμνίῳ πνα φανερὸν ἐναφίσει τοῖς αἰμαλοῖς, ἠλῆσα τοῖς ὁρῶσιν, ὥστε ὅτι τὰς περὶ ταχύνειν ἢ ἀβύβηκαν ὄρους.

Ὡκεανὸς ἀνθρώποισι ἀπείραντος. Lege ἀπείραντος, atq; ita Ruffinus Originis interpres, intransibilis & intransmeabilis vertit, licet eodem errore apud Clementem Alex. scribatur ἀπείραντος. Per Oceanum autem hic, nisi me fallit coniectura, τὸ ἐξ ὧν θάλασσαν intelligit, neq; eam omnem, sed Britannicum nostrum & Hibernicum mare, quod veteribus grecis & Romanis æquè imperuium erat, ac ipsa Britannia incognita, cuius ora maritima quæ contra Galliam est, ante Iulij Caesaris tempora (qui posteris ostendisse potius quàm tradidisse insula notitiam dicitur) vix Gallis vici-

nis illorumq; mercatoribus innotuerat. Quid quod Basilus
longè post Clementem nostrum, homil. 4. in Hexaëmeron,
τὸ πλάτος τῶν βρεθάνων τῶν νῆσων καὶ τὰς ἐσπερίας ἰστέας περιπλανώμενον μέγα
vocat καὶ ποταμοὶ ἀτίλητον quem locum Ambrosius sic exprimit.
Quis deinde sciat, in quantum se illud magnum & inau-
tum navigantibus, atq; intentatum nautis fundat mare,
quod Britannias frementi includit æquore? &c. Et Li-
banus Basilij coetaneus in Basilico, describens Constantij
Imperatoris τὴν διαποῶν εἰς τὴν νῆσον τῶν Σεβηλαρίων, & traiectus
difficultatem maximam, propter aëtus contrarios, et ven-
torum violentiam, mare Britannicum ἀπέραντον esse dicit;
ubi fortè ἀπέραντον legendum esse, non ineptè quis conijcere
potest, sed de voce contentionem non movea. Eius verba ita
se habent. Ἐστὶ δὲ λόγος, μέγας τὰς ὁδοὺς παρέχων, ὡς ἀρμυζών

ἡσ. ἐστὶν χίρ-
δωος-

ἐς κινδυνὸν πλοῖον ἐσθγύλον ὑπὲρ ἐκείνης ἀφείναι τὴν θαλάσσης, ἢ ναυμα-
χίαν ἐστράδι συστήσας, ἔτω λαμπραὶ μὲν καταιγίδες εἰς ὑρανὸν κυρταί
τὰ κύματα ἐξᾗσται ὅς ὑπολαμβάνοντες αἶμαί, πρὸς ἀπέραντον ἐμφέρουσι πέ-
λαγος τὸ δὲ θειότατον, ἐπειδὴ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπασιν ὁ κυβερνήτης ἀντίσκη-
πὼν τέχνῃ, ὑπονοεῖ μὴ ἐξαίρῃσι ἢ θαλάττῃ ἢ τῇ τῶν μετέωρος ὑπὲρ ἡμῶν
κυμάτων ὁλκῆς, ὅτ' ἡλῆς ὁρᾷ τὴν φάμμου κομμένη, καὶ ἐν μὴ ὁξείαν αὐτα-
πος εἴη τῶν παλινροίαν, ἀναλαμβάνει τὴν αὐτῆς τὸ σκάφος καὶ εἰς τὸ λοιπὸν
πυνῶν τὰς ἐμπλοῖοντας ἢ καὶ μελλήσας πρὸς τὴν ἐπάρουσαν, δὲ καὶ μὲν τὸ
πλοῖον ὑποκίεσθαι πρὸς τὸ ἀχθῆναι τὴν φάμμου.

Pag. 29. Καὶ οἱ μὲν αὐτὸν κόσμος. Κόσμοι pro κόσμῳ μι-
croplurals, quod hebraicum est, et scripturis familiare,
ut notat Chrysost. ad v. 1. Psal. 18. ut est in Catena nostra,
ὁ δὲ φάμμος ὀνομαζὼν ὑρανὸς ὑρανῶν καὶ πλεόντων ἡμῶν ἐννοῖαν ἐνείποιονται,
εἰ μήτε πρὸς τοὺς ὅπ' εἰωθεν ἢ ἡμῶν ἐβραίων διαλεκτός τὰ ἐνικὰ πληθυντικῶς
ὀνομαζέιν, ἀπὲρ γὰρ τὸ εἰσπεῖν, ὁ ὑρανὸς καὶ ὑρανῶν, εἰπὼν, οἱ ὑρανοὶ ἡμῶν ὑρανῶν.
Sic Theodoretus quæst. 11. in Genesin, πληθυντικῶς ὅτι ἡ θεία χα-
ρὴ τὰς ὑρανὸς ὀνομαζέει λέγοντα οἱ ὑρανοὶ ἡμῶν ὑρανῶν, ἐπεὶ δὲ ἡμῶν ἐβραίων ἢ
γὰρ ἡμῶν, ὅτε τὸ ὑρανῶν, ὅτε τὸ ὑρανῶν οἱ δὲ ἐνικῶς ὀνομαζέει εὐρεῖ δ' αὖ τις τοι-
αῦτα πολλὰ καὶ ὅσα τὴν ἑλληνιστῶν ἀθλίαν καὶ τὴν πόλιν ἐκείνους ἐνικῶς ὀνο-
μαζέει.

μὴ δὲ ἀλλ' ἀδελφὰς πανδημικῶς, καὶ δελφὸν πάλιν τὴν πόλιν, ἡδὲ καὶ
δελφὸν ἀλλὰ δελφὸς, sic Philoponus in Genesin lib. 4. cap. 5.
Πολλὰ τῶν ὀνομάτων ἐνικῶς ἅμα καὶ πανδημικῶς λέγει, ὅτι αὐτῆς ὡς ἑσθὲς ἐν
ἐκατέρᾳ φωνῇ σημασίας, nec tantum in nominibus proprijs hoc
obtinere vult, ἀλλὰ καὶ ἐν αἰσθητοῦσι, et utriusq. generis exem-
pla affert. Τῶν κίσεων autem nomine, si praecedens nostra con-
iectura vera est, gentes Britannicae intelligenda veniunt,
et populus qui insulam incolebat: vel insula ipsa, quae prop-
ter magnitudinem, mundi alterius nomen meretur, et à ve-
liquo orbe, tanquam orbis alter, Oceano divisus est. Verum
haec acuratus perpendenda καὶ χαράζων τοῖσι relinquimus,
neq. quicquam in re adeo obscurā, pro certo et indubitato
affirmamus; nobisq. satis erit, si viris doctis, quae in medi-
um protulimus, non prorsus ἀπίδανα, nec penitus absurda vi-
debuntur.

Ω ἢ δόξα &c. Nontantum in fine, sed in initio, et
medio epistolarum suarum, Divus Paulus δόξολογίαν usurpat,
quem Clemens discipulus, ut in alijs, sic in hoc etiam imi-
tatur. Apud Chrysostomum homil. 55. in Matthaeum, hym-
nus εὐχαριστικὸς habetur, quo monachi sui temporis in Eremito,
à cana utebantur (quos propter vitae sanctimoniam, et cae-
lestem in terris conversationem, ἀγρίους vocat) in quo, cur
post δόξολογίαν, hymnum rursus inciperent et continuarent,
rationem reddit, his verbis, Μὴ πάντως μὴ καὶ τοῖσι ἐγκαλῶμεν τοῖς
ἀγγέλοις ὡς ἀπέκτιστοι ποιεῖν, ὅτι καταλύσαντες τὸ λόγον εἰς δόξολογίαν, πάλιν
ἀρχομεν τῶν ὑμῶν τῶν ἱερῶν, ἀποστολικῶς καὶ ἐπειρὸν ῥήμοις, ἀπὸ δόξολογίας
ἀρχόμενοι, καὶ εἰς τὸ πᾶν τῶν τε καὶ μὴ τῶν πᾶν ταῦτων σεβασμαζόμενοι
τέλει. Sic Hieronymus in praefatione in Psalmos ad So-
phronium, probat unum tantum esse Psalmorum volumen,
licet quinquies occurrat illud ἵνα τοιοῦτο, γένοιτο i. e. Amen,
Amen; unde quidam in quinque libros dividere solent, et
ἀλλήλων πρὸς τὸ δόξαι faciunt, ut loquitur Nicetas in praefatione

in Catenam suam. Si enim Amen, inquit, pro quo Aquila transtulit *πιστομῶς* in fine tantummodo librorum poneretur, et non interdum aut in exordio, aut in calce sermonis siue sententiæ, nunquam salvator in Evangelio loqueretur, *Amen Amen dico vobis*: nec Pauli epistolæ, in medio illud opere continerent. Moyses quoq; & Ieremias, & cæteri in hunc modum multos haberent libros, qui in medijs voluminibus suis, *Amen*, frequenter interferunt.

Pag. 30. Περὶ σκόφωδω. Fortè *προσκήρυξις*, quæ voce Chrysostomus frequentissimè utitur, ut homil. 20. in epist. ad Ephes. ἡ δὲ φόβος ἐστὶν ἡ ἐν τῷ βίῳ, ἢ μόνον τὸ προσκρῖσαι τῷ θεῷ. et homil. 5. in epist. ad Rom. τὸ δὲ προσκρῖσαι τῷ θεῷ, ἢ κολαδιῶσαι χαλεπότερον. et in Matth. homil. 31. τὸ δὲ πάντων χαλεπότερον παρὴν ταυτῶν, ὅτι τῷ θεῷ προσκρῖσαι: et alibi passim. quibus verò *προσκόφωδω* magis arridet, per me retineant licebit, cum sciam apud Petrum scriptum esse, τῷ λόγῳ προσκόπηεν.

Υπὲρ ἡμῶν ἐδόθη. Clemens Alex. legit ἡγιασθῆναι: quid si ἐξέχθη, sed nihil muto.

Pag. 31. Δια τῆς φωνῆς. Clemens Alex. legit σιγῆς, & quidem multò rectius: γυναιξὶ δὲ κίσμον ἢ σιγὴ φέρει, ut author est Sophocles. Modesto enim silentio in muliere nihil commendatius, præsertim in publicis cætibus, & sacris conventibus, ut præcipit Paulus. Vnde Cyrillus Hieros. in Procatechesi, mulieres vult in templis exorcismorum tempore, legendo, orando, & psallendo occupatas esse, sed sine omni murmure & strepitu, ita ut proximè assidentium vicinæ aures, labiorum loquelas non audiant. Eius verba ita se habent, καὶ ὁ σύνλογος πάλιν ὁ παρθενικὸς ἔπος σωειλέχθω, ἢ ψάλλον, ἢ ἀναγινώσκων ἢ ἐυχῶ (MS. Oxoniensis in Bibliotheca Bodleiana optima nota, legit ἡσυχῇ, et rectè) ὥστε λαλεῖν μὴ
τα

τὰ χεῖλη, μὴ ἀκύνειν δὲ τὰ ἀπόστολα ὅσα. γυναικὶ γὰρ λαλεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ ἐκ
 ὁποτέρου καὶ ἡ ἑγγαμὸς ὁμοίως* μὴ μείδω καὶ περιελάχιδω, καὶ τὰ χεῖλη κα-
 νείδω, φωνήν δὲ μὴ ἀκύνειν, ὅτι.

Pag 32. μηδὲ ἰνδαλλέω. Fortè ἐνδιδάσκω *literarum*
levi mutatione, vel potius ἰλιγγιάσκω quod idem est, & ἃ
 Chrysostomo saepenumero usurpatur; ut homil. 25. in epist.
 ad Hebræos, de Abrahamo verba faciens, & eius fide quæ
 non vacillaverat, licet Dei præcepta promissis planè con-
 traria viderentur: εἶδες μάχην περιστάσεων καὶ ἐπαγγελίας, ἐναν-
 τία ταῖς ἐπαγγελίαις περιελάττει, καὶ ἐδὲ ὅπως ἰλιγγίασεν ὁ δίκαιος, ἐδὲ ἡπα-
 τῶντος ἔφη. & paulo infra ibidem, ἐναντία ταῖς ὑποσχέσεσι περιελάττει
 ποιεῖν, καὶ ἐδὲ ὅπως ἐδορυβήθη, ἐδὲ ἰλιγγίασεν, ἐδὲ ἡπατῶντος ἐνόμισεν,
 & homil. 19. in epist. ad Ephesios, ubi de providentia di-
 vina dubitandum non esse asserit, licet rerum multarum
 causæ & rationes nos lateant, quod egregijs similitudi-
 nibus, ἃ fabrorum, pictorum, apum, formicarum, arenearum,
 & hirundinum operibus illustrat. ἀλλ' ἀπελάττει εἰς τεκτονεῖν, καὶ
 ἐκ ἐξετάσεις τὸ λόγον καί ποιεῖν ἐδὲν οἶδας ἥτις γινόμενων ἐκεῖ, καὶ πολλὰ ἀπορε-
 εῖναι σοὶ δοκεῖ, οἷον ὅταν περὶ τὸ ξύλον, ὅταν μετασχηματίζῃ μᾶλλον ὅτι
 εὐπορωτέρως σε τίχνην αὐτῶν ἀγάρ, οἷον καὶ ἥτις ζωοποιεῖν, καὶ ἐκεῖ ἰλιγγιάσῃ
 εἰπὲ γὰρ μοι, ἐχὶ ἀπὸ αὐτοῦ σοὶ δοκεῖ ποιεῖν ἃ ποιεῖ; τί γὰρ αὐτῶν βέλον ἢ αἱ χαμ-
 μὲ καὶ αἱ περὶ αὐτῶν ἥτις χαμμήν; ἀλλ' αὐτῶν ἐπὶ τὰ χεῖματα, τί σοὶ φα-
 νεῖ ἢ τὴν τέχνην καλὴν, καὶ ὅπως ἐδὲ ὅπως ἀκριβῶς ἐδὲν διωκτὶς καταμαθεῖν, &c.

Pag 33. ταλαίπωροι εἰσιν. De hoc loco, cum nusquam
 in scripturis exstet, nihil aliud responderi potest, quàm
 quod supra de verbis Moysis, Εγὼ δ' εἰμὶ ἀτρεὺς ἀποχύστας, ex
 Chrysostomo ἃ nobis allatum est. Videtur autem respexisse
 ad locum Petri epist. 2. cap. 3. Καὶ λέγοντες, Πέδριν ἡ ἐπαγγελία τῇ
 παρεστίαι αὐτῶν; ἀφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες ἐκοιμήθησαν, πάντα ἔτι διαμένει ἃ τῇ
 χεῖς κτίσεως.

Pag. 34. ἡμέτερά καὶ νῦν ἀνίστασιν ἡμῖν δηλῶσιν. Tertul-
 lianus de resurrectione c. 12. locū hunc eleganter exprimit,

Q

nec

Ego vocabulum relineo
 Hostant's anim est, ne p
 eis cogitationib' nris n
 diptahatur. Repetier
 Athenasiam [p. 34]
 fuchs in dalmatibus

Joan. Philopon.
 Comment. i Arist
 de Anima
 Bouvier Mém. p. 217

nec dubium est, quin in hoc, & sequente capite quod de Phœnice est, Clementem nostrum sequutus sit. Aspice nunc, inquit, ad ipsa quoq; exempla divinæ potestatis. Dies moritur in noctem, & tenebris vsquequaq; sepelitur. Funestatur mundi honor, omnis substantia denigratur. Sordent, silent, stupent cuncta, vbiq; iustitium est, quies rerum. Ita lux amissa lugetur, & tamen rursus cum suo cultu, cum dote, cum Sole, eadem & integra & tota vniverſo orbi reviviscit, interficiens mortem suam noctem, rescindens sepulturam suam tenebras, hæres fibimet existens, donec & nox reviviscat cum suo & illa suggestu. &c. Sic Epiphanius in Ancorato, Καὶ ἡ κτίσις πᾶσα διαρρήδην αὐτὸς ἐλέγχει, ὑποφαίνουσα καὶ ἐκείνῳ ἡμῶν ἀναστάσις τὸ εἶδός· δυνάμει δὲ ἡμῶν, καὶ νεκρῶν ἀνιστήμεθα ἢ ἔσπον κοιμισμένων ἀνιστήμενης· ἀνατέλλει ἡ ἡμέρα ἡμῶν δι' ἐνέριον, καὶ ἀναστάσις ὑποδεικνύουσα τὸ σημεῖον. *Locus hic corruptus videtur, quem nos ex coniectura sic emendandum putamus, καὶ νεκρῶν ἀνιστήμεθα ἢ ἔσπον, κοιμήτως δάνατον ἀνιστήμενης &c.*

Ἐπεὶ καὶ γυμνά. Sic Proclus apud Epiphanium, γυμνά καὶ ἀσκητὰ βάλλει εἰς γλῶσσαν καὶ περισφορέμενα ὑποδίδωσι. Sic Apostolus ad Corinth. 1. 15. 37. καὶ τὸ σῶμα γυνήσκον ἀσείρει, ἀλλὰ γυμνὸν κέκον.

Ὅριον γὰρ ὅτι ὁ προσωπομαζεται Φοῖνιξ. De Phœnice, aye πολυδρυλήτω, & resurrectionis symbolo, multi multa, Patres graeci & latini, historici, & philosophi, stricta & soluta oratione. Maximus autem contra Severi dogmata ad Petrum Illustrium, fabulam conatur ostendere, quæ de ea narrantur, nullumq; animal μοναδικὸν esse contendit, καὶ πᾶσι ὑπογίγνεται καὶ φθορὰν ἐμφύχων καὶ αἰδητικῶν σωματικῶν (ut ille loquitur) μοναδικῆς ὑπάρχειν καὶ ὑπόστασιν φύσεως· ὧν ἡ ἐξ ἀγγέλων καὶ εἰδὸς διὰ δόχην, αἰείδην καὶ χαρὰν ἔχειν, καὶ ὅτι εἶναι. Ego licet, incerta sint quedam quæ de hoc alite feruntur, & fabulosis aucta (ut

(ut Tacitus annalium lib. 6.) ceterum esse eiusmodi volu-
crem, quæ redi vivo sua carnis humore reparetur, & de suo
surgat xogo, corporisq. sui hares, & cineris sui fœtus sit, &
quod in Ægypto etiam aliquando aspiciatur, cum illo non
ambigo: maloq. cum Clemente nostro viro Apostolico, Ter-
tulliano, Origene, Cyrillo Hieros., Eusebio, Nazianzeno,
Epiphanio, Synesio, Hieronymo, Ambrosio, Lactantio,
Plinio, Seneca, Mela, Solino, Philostrato, Libanio, & alijs,
errare: quàm Maximum et eius sequacium opinionem se-
qui, qui τὸ πᾶν τοιοῦτον ἐκ τῆς ἀνθρώπου φύσεως ὡς ἀπὸ τοῦ
ἐκ τῆς φύσεως, παρὰ τὴν φύσιν τοῦ σώματος τὸ πᾶν ἐν κόσμῳ κατασχεῖν,
ἐξ ὧν καὶ τὰ ὄρνεα καὶ ζῶον τὸ μονογενὲς ἐπέστη, ἵνα καὶ τέτω ποιή-
C. σαυμαδίῳ, ὃ τὸ ζῶον, ἀλλὰ τὸ πεποιηκὸς αὐτὸ. Et plenissimo
huic et firmissimo (ut Tertulliani verbis utar) resurrecti-
onis specimini, ex Methodio, etiam novissimi diei non absi-
mile in natura indicium et documentum, addo; Pyragnum,
scilicet, plantam, quæ ardente Olympo in medys flammis
viret et floret, ac si iuxta aquarum decursus plantaretur,
sed præstat ipsum audire, qui miraculi huius αὐτόπης fuit.

Ἐστὶν αὖτε ἐν Ὀλύμπῳ ἐγὼ πῦρ αὐτομάτως καὶ τὸ ἀκράτεια τὸ ὄρνεον
κατασχεῖν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδόμενον, περὶ ὃ πῦρ ἐστὶν ὅτι φυτόν ἐστιν, ὅτι καὶ ἐν δα-
λῆς καὶ χλοερῶν, ὅτι καὶ σῶμα, ὡς καὶ πᾶσι μάλλον αὐτὸ βεβλασθήναι
δὲ ἡντινα ἐν αὐτῇ, εἰ φύσει εἰσὶ φθαρτὰ, καὶ ὑπὸ πύρεος καταναλινόμενα σω-
μάτων, ὃ μόνον ἐκ καταφλέγῃ τὸ φυτόν ἔστω, ἀλλὰ μάλλον ἀκμαϊότερον ἐπάρ-
χει, εἰ τῇ φύσει ἔστιν εὐκαυστον, καὶ ταῦτα περὶ αὐτὸς αὐτὴ τὰς ῥίζας τὸ πῦρ ἐν-
πρωμῆς καὶ κλάδους ἰσχυρῶς ἰσχυρῶν ἐκ τῆς πυρακτιμένης ὕλης ἐπέριψα. καὶ
ὅτι αὐτὸ ἐστὶν τὸ πῦρ τῆς φύσεως, καὶ ἐν δέῃς εἰς φλόγα ἀρδύνει ἐπεφωδισαν. Τὸ
ἔν βέλε τὸ φῶς δὲ οὐκ ἐστὶν γὰρ τὸ τὸ μέλλεσθαι ὃ δὲ ἡμέρας καὶ αἰώνων

μὲν ἐστὶν, ἵνα γινώσκωμεν ὅτι πάντων πνεὶ κατεμβρυμένων, τὰ ἐν ὁρμαῖς
 σώματα διατρίβαντα καὶ διαμορφωθῆναι, καθάπερ ψυχρῶ ὕδατι πνεὶ, ἐπιβήσονται. *Verum solertibus naturæ mystis, abditas harum rerum causas curiosius indagandas relinquo, et cum Cyrillo Alexandrina, de ceto qui Ionam Dei iussu devoravit, verba faciente, lacum hunc concludo.* Φαίνεται ἔνθα ὁ πῶς ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς, καὶ λόγος καὶ σωτη-
 ρίας ἐπικύρια, νοῦν αὐτὸν εἰκότως τὸ συμβεβηκός. ἀλλ' εἰ δεδωκεν τὸ κατερδοῦν,
 πῶς ὁ ἀπείσων ἔπαι; παναλγὲς γὰρ τὸ θεῶν, καὶ τὰς ἡμῶν φρεσὶς μεταπλάττων
 εὐκόλως, πρὸς ὅπου αὐτὸν ἔλθοιτο, καὶ τοῖς ἀρρήτοις αὐτῶν νόμοις τὸ αὐτὸ ἐξάγει ἔδωκεν.
 τὸ γὰρ φθεῖρεται πεφυκός, κρείττον αὐτὸ γένοιτο καὶ φθορᾷ αὐτῶν ἐδίδοντο, καὶ
 τὴν πεπρωμένην καὶ ἀκράδαντον, καὶ τοῖς τῶν φθορᾷ δυνάμειν νόμοις, πᾶσι αὐτῶν
 εὐκόλως φθορᾷ. οὐκ οἶμαι, τοῖς ὅσι, τὸ πᾶν κτίσασθαι δοκῶν. *Sed dum hæc scribimus, longè funestissimum nuntium huc allatum est, de cade incomparabilis Herois, et Regis bellicosissimi, GYSTAVI verè Augusti, Phænicis huius seculi; cuius egregia facinora æternus annalium honor celebrabit: nos subitam heu nimis et immaturam orbi Christiano eius mortem (si vera sunt quæ tristi fama percrebrescunt) similitudine à Phænice sumpta, et verbis Libanij, in necem strenui bellatoris, sed longè dissimilis Principis, non ineptè deslere possumus, si tantam, et tam calamitosam, tanti Ducis iacturam, verba vlla, satis exprimere valerent.* Ὁ γὰρ γένεσας μὲν ἀγαθῶν
 πᾶσι δεικνύμενον, κορέσας ὅμως ἀρετῆς. ἀλλὰ πτόνδαμεν διὸν καὶ τὸ φοίνικι, τὸ
 ὅριδι πάρεστι, διὰ πάσης μὲν τῆς γῆς ἐκτείναντι πᾶσιν, εὐλαίᾳ ὅμως καὶ
 μητὲρ ἀγαθῶν, μητὲρ ἀσέων. ἀμυδρὰ γὰρ ὅπως αὐτὸν γέρονε τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τῶν
 κατὰ τὸν ὅριδι καὶ νῦν ἦν ὅτος ἀπιδάκεν ἐν δαίμονιαν, ὡς περὶ τῆς διέ-
 δραστος: nisi Deus Opt. Max. Ecclesie sue misertus, ex eius favillis, novum et redivivum alium Phænicem la-
 boranti suo populo suscitaverit; quod ut faciat, votis assiduis et ardentibus flagitare non cessabimus. γένοιτο, γένοιτο.

Pag. 35. Περὶ ἀπώλειαν τῆς ἀποθανόντος. Boissius legen-
 dum monuit, πρὸς ἀπώλειαν, καὶ κατὰ τὴν ἀποθανόντος. Quod Epiphanius

sic

sic exprimit, ἐπαύριον ἔχουσιν τὸς αὐτοὺς τελευτῆς ἐνάντια. & Ambrosius, quæ cum finem vitæ sibi adesse adverterit. et Tacitus, Confecto quippe annorum numero, ubi mors propinquet, suis in terris struere nidum, &c.

Pag. 38. Εὐχὰς παρῶσα εἰς τὰς ἀβύσσους. Sic Iob. 17. 12. ἐν ὄφει ἐσπῶμαι μὴ ἡ σπῶμην. *verbum autem παρῶσα hoc loco, proxime accedit ad fontem hebraicum.*

Pag. 39. Ἐταμιος ἡμῶν ἔστω ἐν Θεῷ. *forte, ἐκ Θεοῦ.*

Διδότω ὡς ἄλλων. Sic Proverb. 27. 2. Εὐκωμίζεσθε οὐ πάλαι, καὶ μὴ τὸ σὸν στόμα, ἀλλότριον καὶ μὴ τὰ σαχίλην. In proprias enim laudes odiosa est iactatio, ut Cyprianus ad Donatum loquitur. & ut Plinius epist. 8. lib. 1. *eleganter*, quod magnificentem referente alio fuisset, ipso qui gesserat recensente, vanescit. Et Clemens noster infra pag. 50. ὁ ταπεινοφρονῶν μὴ ἑαυτοῦ μαρτυρεῖται, ἀλλ' ἐάτω ὁ ἕτερος ὑψοῦσθαι.

Pag. 40. Τοῦ δὲ δεκάσκηπτρον. *hoc est, τὸ δεκάφυλλον, σκήπτρον enim pro φυλῇ sumitur*; ut Reg. 11. 31. Καὶ δώσω σοι δέκα σκήπτρα, καὶ δύο σκήπτρα ἔσονται αὐτῷ. Sic etiam Clemens noster pagina sequente, τὰ ὅλοινα σκήπτρα.

Pag. 44. Τῇ σωφροσύνῃ. *forte καὶ τῇ σωφροσύνῃ, vel potius σωφροσύνῃ sic etiam supra pag. 4. καὶ ἐλέως καὶ σωφροσύνης. forte σωφροσύνης, legendum est.*

Pag. 46. Ταῦτα. Ὡς ἀποστολῆς. *Hæc ἀποστολὴ ferè apud Paulum ad Romanos capite primo, & versu ultimo.*

Pag. 47. Ἀναθάρσυν εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς. *forte ἀνδρῶν vel ἀνδραγαθῶν, i. e. diligenter & attentè contemplatur: vel potius integer locus sic legendus est, διὰ τοῦτο ἐν τῇ ἀσωσίᾳ καὶ ἐσκοπισμῷ ἡ διανοία ἡμῶν, ἀπείλκει τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς, ubi phrasi Paulina ad Rom. 1. 21. διανοίαν nostram, ἀσωσίαν & ἐσκοπισμὸν ὡς vocat.*

μωμοσκοπεῖν τὸ σῶμα τὸ ἡμέτερον· εἰ γὰρ οἱ τὸς παλαιὰς ἀναφέροντες θυσιὰς
 ἐκελεύοντο πάντα ἀφαισχοπεῖν· καὶ ἔτε, ὡς τίμηται· ἔτε κολοβόχικον, ἔτε φρε-
 νιῶντα, ἔτε λειχῶν ἔχοντα ἐπιτρέπαντο ἀναφέρειν· πῶς μᾶλλον ἡμᾶς τοῦ
 ἐσθλάτα ἀλογα, ἀλλ' ἰαυτοῦ ἀναφέροντας, πλείονα ἀκείβειαν ἐπιδείκνυνται
 χεῖρ, καὶ πάντοθεν ἐν ἡμετέροις. &c. Et homil. 17. in epist. ad He-
 braeos. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἱερεῖς ἐμφωνεῖ τότε τοῖς ἀγίοις καλῶν, καὶ διὰ τὴ φωνῆς
 ταύτης μωμοσκοπῶν ἅπαντας, ἄσε μὴ προσελαθεῖν πᾶσι ἀπαράστατον, &c.
 Dominus Dunaus in annotationibus suis, pro μωμοσκοπῶν hoc
 loco μωμῆων reponendum putat, ego verò μωμοσκοπῶν retine-
 nere malim; cum Chrysostomus, solennem illam vocem in
 participatione τοῦ φεικτοῦ μωμῆων in primitiua Ecclesia usur-
 pari solitam, respiciat. Ὅσοι ἐν μετανοίᾳ, ἀπέλθετε παῖτες & Ἀπέλ-
 θετε οἱ μὴ δουλοῦμενοι διηδύῃαι. Vide eiusdem homil. 3. in epi-
 stolam ad Ephesios, et diligenter perpende.

Pag. 57. Ἐπινομὴν δὲ δώκεσιν. Boissus ἐπινομὴν legit, e-
 go malim ἑπονομίαν, i. e. ἀπομείμωτον cum Hesychio, et cum Sui-
 da ἑπομοίραν. Descriptæ autem ministeriorum et officiorum
 vices hac voce exprimentur, quæ apud Dionysium Areopa-
 gitam λήξεις et ἀποτεμῆσεις, Budæo teste, vocantur: atq; hoc
 sensu vox, census, apud Tertullianum fortè accipienda est,
 de præscript. adversus hereticos cap. 32. Hoc enim modo
 Ecclesiæ Apostolicæ census suos deferunt, sicut Smyr-
 næorum ecclesia habens Polycarpum ab Iohanne conlo-
 catum refert; sicut Romanorum Clementem à Petro or-
 dinatum edit; proinde utiq; et cæteræ exhibent, quos
 ab Apostolis in Episcopatum constitutos, Apostolici se-
 minis traduces habeant, &c. Vbi census suos deferre, est,
 ordinem Episcoporum suorum ad originem recensere, ut
 ipse lib. 4. adversus Marcionem cap. 5. loquitur (ubi eti-
 am vox hæc, census, legitur, prout libro primo contra eun-
 dem et cap. 21. bis) Ordo tamen Episcoporum ad origi-
 nem.

nem recens, in Iohannem stabit authorem: sic et ceterarum generositas recognoscitur. alibi, libros censuales vocat; verum de re dubia satis.

Pag. 59. Εἰς τοσοῦτο δὲ λέγειται θυμῷ. Boisius legendum putat, ἐξήρδησαν vel ἐξηγείδηνσαν, vel ἐξηείδηνσαν; quid si ἐξέχασαν, ut in initio, eis τοσοῦτον ἀπονοίας ἐξέχασαν, licet literarum affinitas huic lectioni nō adeo faueat, vel ἐξέρριψαν, scil. ἐαυτῶν, phrasi graecis et latinis scriptoribus non inusitata.

Επαφοι ἐρχοι. Boisius legit ἐλαφει vel αἰεπαφοι. Ego malim ἐλαφειζοι. legere cum Philone Iudeo, qui hanc vocem cum ἐπικυφίζω eandem facit, et saepius coniungit. Sic αἰεφυτρίαις, τότε ἡ ἀπὸ τῆς σωτηρίας παιδείας ἐπικυφίζοι. καὶ ἐπικυφίζοι. καὶ ἐν ἰσχυρί. βλάψαι. Et de mundo, τῆς γῆς καὶ βίαιος ἐχρήσας ἰσχύος ἐπικυφίζοις, καὶ τὸ αὐτὸ τὸν ἀνπλαβόσι. Synesius de insomnijs voce simplici in eadem significatione utitur, τῆς τε αἰετός ἐξέως ἐν ψυχῇ ἐλαφειζοις αὐτὸν καὶ ἐναπορριπτοῦς καὶ τῆς χεῖρος. Non sum nescius tamen Chrysost. homil. 44. in Genesin, ubi comparationem inter tres pueros in caminum ignis coniectos, et Iosephum eiusq. continentiam et castitatem instituit, voce αἰεπαφοι uti, quam lectionem non improbo. Eius verba, ita se habent, Οὐχ ἔτι δαυμασὸν ἔτι μοι δοκεῖ. τὸ τοῦ τρεῖς παῖδας ἐκείνους, ἐν μίᾳ τῇ καμίνῳ τῇ βαβυλωνίᾳ ἐκείνῃ, ἢ πρὸς ἀνωτέρους χεῖρας, καὶ μηδὲν πλέον τὰ σέματα αὐτῶν παθεῖν ὥς δαυμασὸν καὶ ἐξέδοξον, ἢ δίκαιον τῶν ἐν πτωχύνοντων τῶν τῶν βαβυλωνίας χαλεπῶς τῶν ἐμπροσθέντων, ἢ ἀσκήσια λέγω τὴν αἰγυπτίας, αἰεπαφοι διαμείναι, καὶ καθαρὸν τὸ σωφροσύνης τὸ ἐνδύμα διατηρήσαντα, οὕτως ἐξελθεῖν.

Pag. 61. Εὐαγγέλιον τῶν ἀποστόλων. Εὐαγγέλιον hoc loco late sumitur, et Apostolorum scripta comprehendit, ut apud Nysenum, qui contra Apollinarem locum ex Epistola Iohannis laudans, scribit, καὶ δὲ φησὶ τὸ εὐαγγέλιον, ὅλον τί τι καὶ κοινὸν ἐν τῷ πνεύματι καὶ δόξῃ. Sic legis nomine non tantum πνεύματος Moysis, sed Prophetarum etiam interpretationes, et reliqui veteris Testamenti

stamenti libri intelliguntur. Vnde Iohannis cap. 10. 34. locus Psalmistæ, Εγὼ εἶπα θεοί εἰτε, scriptus esse dicitur ἐν τῷ νόμῳ et cap. 15. eiusdem Evangelij vers. 25. ὅτι ἐμίσησαν μὴ θεοεῖ, quæ verba sunt Psalmistæ, Psal. 34. 19. ἐν τῷ νόμῳ, scripta esse dicuntur. et ad Corinth. 1. 14. 21. locus Esaia, ab Apostolo ἐν νόμῳ scriptus esse dicitur. Ignorantia huius latioris acceptionis in errorem quosdam induxit, qui Moysis tantum quinque libros à 70 Senioribus in linguam græcam versos esse opinantur, quia apud quosdam Patres inveniatur, ex Hebraico fonte illos τὸ νόμον transtulisse, ac si legis nomine, libri Moysis tantum intelligendi essent. sed de versione τῆς ο, aliàs fortasse commodior disserendi occasio dabitur.

Pag. 63. Ζητῆς ὁ κοινὸς φελές. Chrysostomus ad illud Pauli Corinth. 1. 11. μὴ ζητῆς τὸ ἐναυτὸ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῆς πολλῶν ἴνα σωθῶσι, dicit publicum ecclesiæ bonum quærere, et aliorum salutem privato commodo anteponere, canonem esse Christianismi perfectissimum. Τὸ το κανὼν χριστιανισμοῦ τὴν τελειότητα, τὸ το ὅπως ἡ κεκοσμημένη, αὐτὴ ἡ κορυφὴ ἡ ἀνωτάτω, τὸ τὰ κοινῇ συμφέροντα ζητεῖν.

Pag. 64. Ἀγάπη κολλᾷ ἡμᾶς. Hoc loco Paulum imitatur ad Corinthios 1. 13. ubi charitatis, et mutua dilectionis, elegantissima descriptio est; et Ephraem Syrus tractatu φιλᾶρετῆς καὶ κακῶν utriusq. vestigijs insistit, cuius verba cum græcè non existent, placet hic subiungere. Μακάριος ὁ ἀνθρώπος ὁ ἔχων ἀγάπην Θεοῦ, ὅτι τὸ Θεὸν ἐν αὐτῷ φιλεῖ, ὅτι ὁ Θεὸς ἀγάπην ὄντι καὶ ὁ μὲν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ Θεῷ μένει· ὁ ἔχων ἀγάπην πάντων συνθεῖται· ἡ γὰρ ἀγάπη ἐξωβάλλει τὸ φόβον. ὁ ἔχων ἀγάπην, ἐξ ὧν βελτίωται ποτὶς, ἐμμερὲς, ἐμύγκαν, ἐνδοξον, ἐκαστοξον, ἐπίνητα, ἐπλέπον, ἀλλ' ἀπαίτων φειδύμια γίνεται, πάντα σῆζει, πάντα ὑπομένει· ὁ ἔχων ἀγάπην, ἐκ ἐπαίρεται κατὰ πῖν· ἐφυσθεῖται, ἐδιδόσ, καταλαεῖ, ἀλλὰ τοῦ καταλαλοῦντος ἀποσφύγγεται. ὁ ἔχων ἀγάπην ἐν δόλῳ ἢ πρᾶν, ἐκ ὑποσκελίζει τὸν ἀδελφόν· ὁ ἔχων ἀγάπην ἐφθορεῖ, ἐζηλοῖ, ἐβασκαίνει, ἐχαίρει ὅτι πῶς ἐτίραν, ἐδιασῶν τὸν πταίοντα, ἀλλὰ σωλυπτεῖται καὶ σωαναπλαμβάνεται ἢ παρερᾷ τὸ ἀ-

διελθὼν ἐν ἀγάπῃ, ἀλλὰ συνέτα μὴν καὶ σωαποθήσκει· ὁ ἔχων ἀγάπην, τὸ
 θέλημα ποιεῖ τῷ Θεῷ, καὶ μαθητὴς τῆ ἀληθείας ὑπακούει. Αὐτὸς γὰρ καλὸς δε-
 σπότης ἡμεῖς εἰπὼν, ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμὴ μαθηταὶ ἐστέ, ἐὰν ἀγαπᾶτε
 ἀλλήλους. ὁ ἔχων ἀγάπην οὐ δύναται ἐαυτὸν ἀπειποιεῖν, καὶ λέγει ἐαυτὸν ἰδίον ἔσθαι,
 ἀλλὰ πάντα ὅσα ἔχει, κοινὰ τοῖς πᾶσι περιτίθισιν ὁ ἔχων ἀγάπην, ἀλλότριον
 ἔσθαι λογίζεται, ἀλλὰ πάντας ἰδιοποιεῖται· ὁ ἔχων ἀγάπην, οὐ περιζυγίεται, οὐ
 φυσιᾶται, οὐ ἐξάπεται εἰς ὄργην, οὐ χαίρει ὑπὲρ ἀδικίας. ὅτι ψάλλει καὶ ἐν διλε-
 χίσει, ἐχθρὸν ἔσθαι ἡγίται, εἰ μὴ μόνον τὸν διάβολον· ὁ ἔχων ἀγάπην, πάντα
 καταμύθει, χρηστεύεται, μακαριζομεν Μακαρίῳ οὐκ ἐστὶν ἀγάπην κακῶν· ὁ
 καὶ ὑπὲρ τούτων ἀποδημήσας πρὸς Θεὸν, ὅτι αὐτὸς τὸ ἴδιον ὁπτασάντων, περι-
 εσθαι αὐτὸν ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ· ὁμοθυαδὸν γὰρ ἄγγέλων ἔσαν, καὶ σὺ Χριστὸς βα-
 σιλεύσῃ ὁ ἀγάπης ἐργάτης. Δι' αὐτοῦ γὰρ καὶ ὁ Θεὸς λέγει· ὅτι τὸ γὰρ παρεγί-
 πτε, δι' αὐτοῦ καὶ ὁ Θεὸς δεικνύεται ἡμῖν, καὶ αἰδοῦντο εἰς ἕνα τὸν ἐπὶ δόξαν
 πῶσιν· ἐχθροὶ ὑπαρχόντες τῷ Θεῷ δι' αὐτοῦ καταλλάσσονται· εἰκότως οὐκ εἰ-
 πώμεν, ὅτι ἀγάπη ὁ Θεὸς ὅστις, καὶ ὁ μὲν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ Θεῷ μένει.

Pag 67. A. πρὸς δεξιὰς, ἀδελφοί, ὁ δεσπότης. Sic Iustinus
 Martyr ad Diognetum, 'Ὁ γὰρ ποιήσας τὸ ἕργον, καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ πάντα
 τὰ ἐν αὐτοῖς καὶ πᾶσιν ἡμῶν χρημάτων ὧν πρὸς δεξιὰς καὶ ἀνδρὸς αὐτὸς περι-
 εσθαι τὸν τύπον ὃν τοῖς αἰομαρτοῖς δίδοναι παρέχει αὐτοῖς. Et Cyrillus de Fe-
 stis Paschalibus homil. 22. παναρκὺς γὰρ τὸ θεῖον, καὶ ζωοποιεῖ μὴ τὰ
 πάντα, δὲ καὶ ὅλως αὐτῷ τῷ τῶν πάντων ἑδωκός.

Pag 69. Εἰς δὲ μετὰ ταῦτα. Epiphanius lib. 1. adversus
 Carpocrasios, ubi mentionem Clementis nostri facit, ad hunc
 locum respicit, scribens, λέγει γὰρ ἐν μιᾷ τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ. Αναχαρῶ
 ἀπαιμὶ, ἐν σαδὶ τῷ ὁ λαὸς τῷ Θεῷ &c. ubi ἐν σαδὶ τῷ legendum puto,
 pro quo Clemens noster ἐν σαδὶ τῷ habet. Quantum fraterni-
 tatem universam dilexerit, τὸ κοινωνικὸς quæsierit, et paci
 Ecclesie, vir hic sanctus, studuerit, et quàm abominanda ip-
 si fuerint schismata, quæ Christi τῷ ἀρρατον καὶ ἀρρηκτον χιτῶνα σχί-
 ζουσιν, ex hoc loco facile apparet: nullum enim gravius pecca-
 tum admitti potest, quàm unionem Ecclesie scindere, au-
 thore Cypriano, qui libro de unitate Ecclesie, inexprabilem
 discordie maculam martyris sanguine ablui, et passione pur-
 gari

gari negat; quod Chrysostomus homil. II. ad Ephesios sup-
presso nomine, audax sed verum esse dictum pronuntiat. Eius
verba ita se habent. Ἄνδρ δὲ πρὸς ἅμᾱς εἶπε πὶ δοκοῦντι πολὺν χρόνον, πάλιν
ἀλλ' οὕτως ἐφ' ὧν ἔτατο τὸ δὴ τὸτο ἔστιν; ὅδε μαρτυρεῖν αἶμα τὰς τῶν δυνάμεων ἐξ ἀ-
λείφειν τὴν ἐμὴν ἰσχυρίαν. &c: qui paulo infra eadem homilia,
se pacis studio omnia postponere, immo et Episcopatum ipsum
abdicare, paratum esse profitetur, modo unitas Ecclesia con-
servetur. Εἰ μὲν οὖν αὖτε ἡμεῖς τὰ ταῦτα ὑποπείθετε, ἐτοιμοὶ παρεχόμεθα τῆς
ἀρχῆς, ὅταν ὅτε ἂν βέλαιοιτε μόνον ἐκκλησίαν ἡμῶν. in quo Clementem
nostrum παραγγελλόμενον sibi proposuisse & locum hunc, ad quem
alludit, prae oculis habuisse, verisimile est.

Pag. 74. Ex τ' ἐλπίδος. Fortè κυχλίδος, vel ἰταυλίδος
potius. Basilii in Psal. 28. homil. prima, μία ὅτιν αὐτὴν, ἀγία
τ' θεῷ ἐκκλησία: ἢν αὐτὴν ἀγίστερον, ἢ τ' ἱερέων συναγωγὴν, ἀλλὰ μὲν τὴν
eis χεῖρον ἀμύριαν ἐγένετο ἢ ἰταυλὶς αὐτῆς ἡρημαμένη.

Pag. 75. Desideratur hic in exemplari antiquo folium
integrum, quod quatuor impressi codicis folia constituit.
Si unius tantum aut alterius vocis defectus fuisset, & pau-
carum literarum lacuna, medicinam qualemcunque huic lo-
co male affecto, non minus quam alijs afferre conati fuisse-
mus, sin minus pristinae sanitati & integritati reddere, li-
cuisset: sed πάρος ἐστὶν αἰάτωρ. & vulnus maius quam ut ullo
coniecturae emplastro regi possit; expectandus est ex A-
gypto vel Gracia novus Ἄσκληπιος, qui Clementi nostro
παραγγελλόμενον subveniat. Quae in reliquo corpore medicam ma-
num prorsus refugere non videbantur, pro facultatis nostrae
modulo sarcire & καταρτίζειν conati sumus; quam benè penes
doctos, et artis Criticae mystas, iudicium esto. Passim
autem in membranis ex quibus epistola haec descripta est,
observare licet, finale additum esse tertij personis verbo-
rum, desinentibus in ε & in ι, licet sequentis dictiōnis lite-
ra initialis sit consona, contra receptum et communem scri-

bendi usum; quod summae antiquitatis non leue argumen-
tum est, cum in antiquis marmoribus, et MSS. omnibus co-
dicibus, qui grandioribus literis exarati sunt, eadem scri-
bendi forma reperiatur.

Sed manum de tabula, præter enim operas typographicas, quæ desinente iam opere plus solito festinant, et notas has abrumpunt; muneris nostri cura, et familia privata negotia domum revocant, nec sine dispendio diutius abesse sinunt. Si παύματα hac nostra, Benigne lector, purpuræ Clementinæ assuta, non indignè te ferre, (cū scias, ut loquitur Libanius, ad Evagoram epistolâ nondum editâ, ὅτι καὶ ἡ κ.α. καὶ τὰ κατὰ τὴν ἰδίαν, πικρὰ καὶ σκληρὰ καὶ ὀδυρόμενα) et primitias has subita manu collectas, quas nunc in ara benevolentiae tuæ colloco, palatio tuo non ingratis esse, nec omnino displicere intellexero: postea si Deus vitam cum valetudine indulserit, largioribus manipulis sinum implebo, et uberiores messes adolebo. Interea his frui, et Ornatissimo humanissimoq; Viro, Domino Doctori Duppa, celeberrimæ Academiae Oxoniensis Vicecancellario dignissimo, gratias mecum agito; qui dum opus hoc urgeo, humanitate me singulari et benevolentia complexus est, qui thesauros Academiae reclusit, qui typos Savilianos ἀποδοῦναι διὰ τοῦ communicaui, qui lentas typographorum moras autoritate sua castigavit, et aucto operariorum numero, editionem hanc multum promouit. Errata quæ à nobis, vel typographis, commissa sunt, humaniter condona, festinationi da veniam; et quales alios tibi fieri velis, talem te nobis præbe. Vale, et humanum esse, errare, memineris.

Τῷ πειταγῷ Θεῷ δόξα,
καὶ χάρις.

FRAGMENTVM
ΕΠΙΣΤΟΛÆ ΣΕCVNΔÆ
EX EODEM MS.

Α Δελφοί, ὅπως δεῖ ἡμᾶς φερεῖν πρὸς Ἰησοῦ Χριστῷ, ὡς
πρὸς Θεῷ, ὡς πρὸς κριτῇ ζώντων καὶ νεκρῶν. καὶ ὅδε ἡμᾶς
μικρὰ φερεῖν πρὸς τῇ σωτηρίᾳ ἡμῶν, ἐν τῷ ᾧ καὶ φερεῖν ἡμᾶς
μικρὰ πρὸς αὐτῷ, μικρὰ καὶ ἐλπίζοντες λαβεῖν. * Καὶ οἱ ἀκούον-^{ισ. καίτοι.}
τες * ὡς περ μικρὰν ἀμφοτέρωθεν, ὅσα εἰδότες πόθεν ἐκλήθη-^{ισ. ὡς πρὸς}
μεν, καὶ ὡς ὁ πῖος, καὶ εἰς ὃν τὸ πῖν, ὅσα ὡς μέμνηται Ἰησοῦς
Χριστὸς παθεῖν ἕνεκα ἡμῶν. Τίνα οὖν ἡμεῖς αὐτῷ δώσομεν ὑπὲρ
μισθίου; ἢ τίνα καρπὸν ἀξίον, ὃς ἡμῖν αὐτὸς ἔδωκεν; πόσα ἢ αὐτῷ
ὀφείλομεν ὅσα; τὸ φῶς γὰρ ἡμῖν ἐχαρίσατο, ὡς πατὴρ ὑψὲς
ἡμᾶς προσήγαγεν, ἀπολυμένους ἡμᾶς ἑσώσεν. * Ποῖον ^{ισ. Ποῖον}
αἶνον αὐτῷ δώσομεν, ἢ * μισθὸν ὑπὲρ μισθίας ὧν ἐλάβομεν ^{οὐδ'.}
οἷον τῇ ἀθανάτῃ, ^{ισ. μίσθον} προσκυνοῦντες λίθους καὶ ξύλα, ὅσα χρυσὸν καὶ ^{ἀντιμισθίας}
ἄργυρον καὶ χαλκόν, ἔργα ἀνθρώπων. καὶ ὁ βίος ἡμῶν ὅλος ἄλλο
ἑστέν ἢ εἰ μὴ θάνατος. Αὐτῶν οὖν πᾶσι κεῖμενοι, καὶ τοιαύ-
της ἀχλύος γέμοιτες ἐν τῇ ὁράσει, ἀνεβλέψαμεν ἀποθέμενοι

ἐκεῖνο ὁ παλαιὸς νόμος τῇ αὐτῇ τελήσεται ἡλόησεν γὰρ ἡμᾶς
 καὶ ἀπολαύσας ἐσώσεν, θεοπάτωρ ἐν ἡμῖν πολλὴν πλάνην
 ἴσ. ἔχοντας ἡ ἀπώλειαν, καὶ μηδεμίαν ἐλπίδα * ἔχοντας σωτηρίας, εἰ μὴ
 τὴν παρὰ αὐτῷ ἐκάλεισεν γὰρ ἡμᾶς ὅτι οὐκ ἔσται, καὶ ἡτέλησεν ὅτι
 μὴ ὄντες εἶναι ἡμᾶς. Ευφρανθήτη γείρα ἡ δ' ἕκτισσα, ῥῆξον
 καὶ βόησον ἢ ὅτι ἀδίνουσα, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου, μάλλον
 ἢ τῆς ἐχθροῦς (W) ἀνδρα ὅς εἰπεν, διφρανθήτη γείρα ἡ δ' ἕκτισ-
 σα, ἡμᾶς εἰπεν, γείρα γὰρ ἡμεῖς ἡ ἐκκλησία ἡμεῖς παρὰ τῷ θεῷ
 ἡμεῖς αὐτῇ τέκνα ὅς εἰπεν, βόησον ἢ ὅτι ἀδίνουσα, τὸ λέγει,
 γαί παρὰ βουχὰς ἡμεῖς ἀπλῶς ἀναφέρειν παρὰ (W) θεῷ, μὴ ὡς
 αἱ ἀδίνουσαι ἐγκακῶμεν. ὅς εἰπεν, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρή-
 μος μάλλον ἢ τῆς ἐχθροῦς (W) ἀνδρα ἐπεὶ ἐρημος ἐδόκει εἶναι
 ἴσ. αὐτῷ. * ἀπὸ τῷ Θεῷ ὁ λαὸς ἡμεῖς, νικῶντες περὶ πάντας πλείονες ἐγενό-
 μεθα τῷ δυνάμει ἔχειν θεόν. Καὶ ἔπειτα ὁ γραφὴ λέγει, ὅτι
 ὅτι ἡλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἀμάρτανους τὸ το λέγει, ὅτι
 δεῖ τοὺς ἀπολλυμένους σῶσαι ἐκεῖνο γὰρ ὅτι μέγα καὶ θαυμαστόν,
 ὅτι τὰ ἐσώτα φησὶν, ἀλλὰ τὰ πίπτοντα ὅπως καὶ ὁ Χριστὸς
 ἡτέλησεν σῶσαι τὰ ἀπολλύμενα, καὶ ἐσώσεν πολλὰς ἐλπίδας, καὶ κα-
 λήσας ἡμᾶς ἡδὴ ἀπολλυμένους. Τοσούτον οὖν ἔλεος ποιήσαντος
 αὐτῷ εἰς ἡμᾶς. παρὰ τοῦ μὲν ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες τοῖς νεκροῖς
 θεοῖς ὁ ἡμεῖς, καὶ ὁ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ ἐγνωμεν δι'
 αὐτῷ (W) πατέρα τὴν ἀληθείαν. ὡς ἡ γραφὴς ὁ παρὰ αὐτὸν, ἢ τὸ
 μὴ ὁριεῖσθαι, δι' ὅ ἐγνωμεν αὐτὸν; Λέγει ὁ καὶ αὐτός, (W) ὁμο-
 λογήσαντά με ἐνώπιον τῷ ἀνθρώπων, ὁμολογήσω αὐτὸν ἐνώπι-
 ον τοῦ πατρὸς μου. Οὗτος οὖν ὅτι ἐμιάδης ἡμεῖς, ἐδοῖ οὖν ὁμολο-
 γήσωμεν δι' ὅ ἐσώθημεν ἐν τῇ ὅ αὐτὸν ὁμολογήσωμεν; ἐν τῷ
 ποιῶν

ff. LIV. 1.

5. Matth. x. 32.

ποιῶν αὐτὸν λέγει, καὶ μὴ τῷ ἄλλῳ αὐτὸν τῷ ἐκ τοῦ ὕδατος, ἔκ μὴ μόνον
 χεῖλεσιν αὐτὸν πρᾶν, ἀλλ' ἐξ ὅλης καρδίας, ἔκ ὅλης τῆς διανοίας
 λέγει ὅτι καὶ ἐν τῷ Ἰησοῦ, ὁ λαὸς ὅλος τοῖς χεῖλεσιν με-
 μαρτῶ, ἢ ὅτι καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέστιν ἀπ' ἐμοῦ. Μὴ μόνον οὖν
 αὐτὸν καλῶν κύριον, ὅτι γὰρ τὸ σῶσαι ἡμᾶς· λέγει γὰρ, ὅτι
 πᾶς ὁ λέγων μοι, κύριε, κύριε, σωθήσεται, ἀλλὰ ὁ ποιοῦν τὴν
 διανοουμένην ὡς οὖν, ἀδελφοί, ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ὁμολογῶ-
 ντων, ἐν τῷ ἀγαπᾶν * αὐτὸς, ἐν τῷ μὴ μοιχεύειν, μὴ δὲ κατὰ
 λαλεῖν ἀλλήλων, μὴ δὲ ζηλοῦν, ἀλλ' ἐγκρατεῖς εἶναι, ἐλεῶμο-
 τας, ἀγαθὸς· καὶ συμπάσχειν ἀλλήλοις ὡς φίλους καὶ μὴ φιλαρ-
 γυρεῖν· ἐν ταῖς ἀγαθοῖς τοῖς ἔργοις ὁμολογῶντων τὸν θεόν, ἔκ μὴ ἐν
 τοῖς ἐναντίοις· ἔκ ὅτι δὲ ἡμᾶς φοβεῖται τοὺς ἀνθρώπους, μᾶλλον ἀλλὰ
 τὸν θεόν· διὰ τὸ τοῦτο ταῦτα ὑμῶν παρασώσαν· εἶπεν ὁ κύριος,
 Εὰν ᾗτε μετ' ἐμοῦ σκωπημένοι ἐν τῷ κόλπῳ μου, καὶ μὴ ποιῆτε τὰς
 ἐντολάς μου, ἀποβαλὰς ὑμᾶς, καὶ ἔρα ὑμῖν, ὑπάγετε ἀπ' ἐμοῦ,
 οὐκ οἶδα ὑμᾶς ποῦθεν ἔστε, ἐργάται ἀνομίας. Ὅθεν, ἀδελφοί,
 κατὰλείψαντες τὴν παροικίαν καὶ κόσμον τούτον, ποιήσωμεν τὸ
 θέλημα τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς· καὶ μὴ φοβηθῶμεν ἐξελθεῖν ἐκ
 τοῦ κόσμου τούτου· λέγει γὰρ ὁ κύριος, Ἔστωτε ὡς ὄφθαλμοι ἐν μέσῳ
 λύκων· ἀπικτείνετε ὅτι ὁ Πέτρος αὐτῷ λέγει, Εὰν οὖν διασπα-
 ράξωσιν οἱ λύκοι τὰς ὄφεις; εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ μὴ φοβεῖ-
 σθωσαν τὰς ὄφεις τὰς λύκους μετὰ τὸ ἀποθανεῖν αὐτὰ· ἔκ ὅτι ὑμεῖς
 μὴ φοβεῖσθε τὰς ἀπικτείνοντάς ὑμᾶς, καὶ μὴ δὲ * ὑμῖν δυναμέ-
 νους ποιεῖν. ἀλλὰ φοβεῖσθε τὸν κύριον τὸ ἀποθανεῖν ὑμᾶς, ἔχοντα
 ἐξουσίαν ψυχῆς καὶ σώματος τοῦ βαλεῖν εἰς γένειον πυρός· καὶ
 θιώσκετε, ἀδελφοί, ὅτι ἡ ἐπιδημία ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τῷ ἄρχῳ
 ταύτης

Ἰ. καὶ 13.

Ἰ. Matth. VII. 12.

Ἰ. αὐτὸν

Ἰ. Matth. VII. 23.

Ἰ. Luke. XIII. 27.

Ἰ. Matth. X. 16.

Ἰ. Luc. XII. 4. 5

Ἰ. πλεον

ταύτης μικρά ὅστιν καὶ ὀλιγοχρόνιος, ἢ ὅτι ἐπαγγελία τοῦ Χριστοῦ
 μεγάλη καὶ θαυμαστή ὅστιν, καὶ ἀνάπαυσις τῆς μελλόντος βασι-
 λείας καὶ ζωῆς αἰωνίου. Τί ἵκω ἐστὶν ποιήσαντας ἐπιτυχεῖν αὐτῶν;
 εἰ μὴ τὸ θείως καὶ δικαίως ἀναστέφειν, καὶ τὰ κοσμικὰ ταῦτα
 ὡς ἀλλότρια ἡγεῖσθαι, καὶ μὴ ἐπιθυμεῖν αὐτῶν ἐν γὰρ τῷ ἐπι-
 θυμεῖν ἡμᾶς κτήσασθαι ταῦτα, ἀποπίπτομεν τῷ ὁδοῦ τῆ δι-
 καίας. Λέγει ὁ κύριος, Οὐδεὶς οἰκέτης διώκεται δύο κυρίοις
 δεσλύνειν· ἑαὶ ἡμεῖς θέλωμεν καὶ θεῷ δεσλύνειν καὶ μαμμωνᾷ,
 ἀσύμφοροι ἡμῖν ἐστὶν· ἡ γὰρ τὸ ὄφελος, ἐκείνους ὅλοι κόσμον
 καρδίῃ, τίς ὅτι ψυχῇ ζημιώσῃ ἐστὶν * ὁ δὲ πῶς, ὁ αἰὼν, καὶ ὁ μέλλων
 δύο ἐχθροί, ὅπως λέγει μοι χάρις, καὶ φθορὰν, καὶ φιλοργυρίαν,
 καὶ ἀπάτην, ἐκεῖνος ὅτι τῶν ἀποτάσσεται ὁ διωκόμενος οὐκ
 τῷ δύο φίλοι εἶναι, διὸ ὅτι ἡμᾶς πούτω ἀποταξάμενος ἐκεί-
 νῳ χρεῖσθαι. Οἰόμεθα ὅτι βέλποιν ὅστιν τὰ εἰσαδεμισθῆσαι, ὅτι
 μικρά καὶ ὀλιγοχρόνια, καὶ φθαρτὰ ἐκεῖνα ὅτι ἀγαπήσῃ τὰ
 ἀγαθὰ καὶ ἀφθάρτα. Ποιοῦντες γὰρ τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ
 διήκουμεν ἀνάπαυσιν. εἰ ὅτι μήγε, ὅθεν ἡμᾶς ῥύσεται ἐκ τῆ
 αἰωνίου κολάσεως, ἐκ τοῦ παρὰ ἡμᾶς ἐν πολλῶν αὐτοῦ λέγει
 ὅτι καὶ ἡ γραφή ἐν τῷ Ἰεζεκιήλ, ὅτι ἐκείνῳ ἀνέστη Νωὲ καὶ Ἰωὴ καὶ Δα-
 νιήλ, ὅτι ῥύσονται τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν τῇ αἰχμαγωγίᾳ· εἰ ὅτι οἱ
 ποῖστοι δίκαιοι ὁ διώκεται τῆς αὐτῶν δικαιοσύνης ῥύσεται τὰ
 τέκνα αὐτῶν ἡμεῖς ἐκείνῳ μὴ τηρήσωμεν τὸ βαπτισμα ἀγνόν καὶ
 αἰμάρτον, ποῖα πεποιθήσει εἰσέλθουσιν εἰς τὸ βασίλειον τοῦ
 Θεοῦ; ἢ τίς ἡμῶν παρὰ ἡμᾶς ἔσται, ἐκείνῳ μὴ διρεθῶμεν ἔργα ἔ-
 χοντες ὅσα καὶ δίκαια; Ὡς οὖν, ἀδελφοί μου, ἀγωνισώμεθα, εἰδόν-
 τες ὅτι ἐν χερσὶν ὁ αἰὼν καὶ ὅτι εἰς τὴν φθαρτὴν ἀγῶνας κατε-
 πλέουσιν

I. Luc. xvi. 13.

I. Math. xvi. 26.
 ἰσ. εἰσιν

Ezek. xiv. 14. 20.

πλέουσιν πολλοί, ἀλλ' οὐ πάντες σφαιουῶνται, εἰ μὴ **Θ** πολλὰ
 κοπιᾶσαντες, καὶ καλῶς ἀγωνισάμενοι ἡμεῖς οὖν ἀγωνισάμεθα,
 ἵνα πάντες σφαιωθῶμεν ὥστε * ἴσμεν τί τὴν ὁδὸν τί τὴν θέλειαν, ^{ἴσ. πείχων}
 * ἀγῶνα **Ω** ἀφθαρτον, καὶ πολλοὶ εἰς ἑαυτὸν καταπλύνονται, ^{ἴσ. ἐλπί.}
 καὶ ἀγωνισάμεθα, ἵνα καὶ σφαιωθῶμεν. καὶ, εἰ μὴ δυνάμεθα ἀ-
 πόρτες σφαιωθῆναι, καὶ ἰσχυρὸς τῷ σφαιῷ γινώμεθα. Εἰδέ-
 ναι ἡμᾶς δεῖ οὖν **Ω** φθαρτὸν ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος, εἰ δὲ θύρεθρῳ
 φθίρων, μαστιγῶν αἰρεῖ, καὶ ἐξω βλάπτει, ὅτι τὸ
 τὸ ἀφθαρσίας ἀγῶνα φθείρας, τί παθεῖ; τὸ γὰρ μὴ τηροσάντων,
 φθοῖν, τὸ σφραγίδα, οὐκ ὠληθῇ αὐτῶν οὐ τελευτήσῃ, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν
 οὐ σβεσθήσεται, καὶ ἔσονται εἰς ὅρασιν πάση σαρκί ὡς οὖν ἔσμεν ὅτι
 τῆς μετανοήσωμεν, πολλὰ γὰρ ἔσμεν * εἰς τί καὶ χρεῖα τῷ περ- ^{ἴσ. ἐν τῇ}
 ἴτῃ ὅν ἔσπον γὰρ οὐ κεραμεὺς ἐδὲ ποιῇ σκεῦος, καὶ εἰ τὸ χερσὶν αὐ- ^{χρεῖ.}
 τῷ ἀφθαρτῇ ἢ σιωπῇ, πάλιν αὐτὸ ἀναπλάσσει ἐδὲ ὅ
 παροφθαλμῷ εἰς τί καὶ κάμινον τῷ πυρὶ αὐτὸ βλάπτει, ὅτι ἐν βο-
 θήσῃ αὐτῶν ὅτι καὶ ἡμῶς ἕως ἔσμεν ἐν τῷ τῷ κόσμῳ, εἰ τῇ
 σαρκὶ ἀνέπαυστον ποιεῖ, μετανοήσωμεν ἐξ ὅλης τῆς καρ-
 δίας, ἵνα σωθῶμεν ὑπὸ τῷ κυρίῳ, ἕως ἔχουσαν χαρὸν μετανοίας.
 καὶ γὰρ ὁ ἔξῃ τῇ ἡμᾶς ἐκ τῷ κόσμῳ, ὅτι ἐν δυνάμει ἐκ
 ἔξομολογήσας ἢ μετανοήσῃ. ὥστε, ἀδελφοί, ποιήσαντες τὸ ἡ-
 λημα τὸ παρ' ἑσ, καὶ τί τὸ σάρκα ἀγνῶν τηρήσαντες, καὶ τὰς ἐν πο-
 λὺς τῷ κυρίῳ φυλάξοντες, ληψόμεθα ζωὴν αἰώνιον. Λέγει γὰρ
 κύριος ἐν τῷ διαγγελίῳ, εἰ ὁ μικρὸν σὺ ἐτηρήσατε, ὁ μέγα ^{ἴσ. πολλὰ}
 τίς ὑμῶν δώσει; λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ, ^{βηπ.}
 πολλὰ πιστὸς ἔστιν. ἀρα οὖν τῷ λέγει, τηρήσατε τί τὸ σαρκα
 ἀγνῶν καὶ τί τὸ σφραγίδα ἀσπλυν, ἵνα τί τὸ αἰώνιον ζωὴν * ἀπο-

ἴσ. ΙΑΝ. 24.

ἴσ. ΛΟΥΚ. 21. 10. 12.

5

λαβωμεν

λαβώμεν. καὶ μὴ λέγετε πρὸς ὑμῶν, ὅτι αὕτη ἡ σὰρξ ἔχεινεται,
 ὅσπερ αὐτίκα παύσεται. γινώσκετε ὅτι ἐν πνιγνῶσιν ἐσώσθητε, καὶ πνιγνῶν ἀνέβλεψατε, εἰ μὴ
 ἐν τῇ σαρκὶ ταύτῃ ὄντες· δεῖ οὖν ἡμᾶς ὡς ναοὶ Θεοῦ φυλάσσειν
 τὴν σάρκα, ὃν ἔχοντες καὶ ἐν τῇ σαρκὶ ἐκλήθητε, καὶ ἐν τῇ σαρκὶ
 ἐλθούσατε. Οἱ ποῦντες Χειρὸς οὐκυρίου, ὁ σώσας ἡμᾶς, ὧν μὲν οὖν οὗ
 πατρὸς πνιγνῶμεν, ἐχέμετο σὰρξ, ἥ ὅπως ἡμᾶς ἐκάλεισεν, ὅπως καὶ
 ἡμεῖς ἐν ταύτῃ τῇ σαρκὶ ἀποληφόμεθα ὁμιλοῦν. Ἀγαπήμεν
 οὖν ἀλλήλους, ὅπως ἐλθώμεν πρῶτες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
 Θεοῦ. ἕως ἔρχομεν καὶ ἐν τῇ ἰατρικῇ, ὅτι οὐδὲν ἐαυτῶν τὰ γε-
 ραπείοντι Θεῷ, ἀλλ' ὁμιλοῦνται αὐτῷ διδόντες, ποῖον; οὗ μετ' ἀνοή-
 ται ὅτι εἰλικρινὲς καρδίας. παρεγνώσκει γὰρ ἔστι τῇ πρῶτον, καὶ
 εἰδὼς ἡμῶν ὅτι ἐν * καρδίᾳ. δώμεν οὖν αὐτῷ * αἰώνιον, μὴ ἀπὸ
 σπλάχνος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ καρδίας, ἵνα ἡμᾶς περισδέξηται ὡς
 Θεοῦ υἱός. καὶ γὰρ εἶπεν ὁ κύριος, ἀδελφοί μου ὅτι εἰσὶν, ὁ ποι-
 οῦντες οὗ ἡλεημεν τὰ πατρὸς μου. Ὡστε, ἀδελφοί μου, ποιήσωμεν οὗ
 ἡλεημεν τὰ πατρὸς τοῦ καλεσάντος ἡμᾶς, ἵνα ζήσωμεν. καὶ διώξωμεν
 μᾶλλον τὴν ἀρετὴν, τὴν ἡ κακίαν καταλείψωμεν, ὡς περὶ οὐ-
 δὲ πορὸν τὴν ἀμνηστῆ ἡμῶν. καὶ φύγαμεν τὴν ἀσέβειαν, μὴ ἡ-
 μᾶς καταλάβῃ τὰ κακά. ἐὰν γὰρ ἀποιδάσωμεν ἀγαθοποιῶν, δι-
 ωξεται ἡμᾶς εἰρήνη. ὅτι ταῦτα γὰρ τὴν αἰτίαν οὐκ ἔστιν εἶναι
 ἀνθρώπων. ὅτι οἱ γὰρ ἀγνοοῦσι φόβους ἀνθρώπων, περισρημένοι
 μᾶλλον τὴν ἐνθάδε ἀπόλαυσιν, ἢ τὴν μέλλουσαν ἐπαγγελίαν.
 ἀγνοοῦσιν γὰρ ἡλικίαν ἔχοντα ἄνθρωπον ἢ ἐνθάδε ἀπόλαυσις, καὶ οἷον
 πρὸς τὴν ἔχοντα μέλλουσαν ἐπαγγελίαν. Καὶ εἰ μὴ αὐτοὶ μόνοι ταῦ-
 τα ἐπεσπασον, ἀνέκτιν ἡν-νιῶν ὅτι ἐπὶ τῶν κακῶν διδασκαλῶν
 τὴν ἐν * αἰετῶν ψυχῶν, οὐκ εἰδότες ὅτι διασωθήσονται τὴν
 κρείσσει

ἰσ. ἐγκάρ.
 δια.
 ἰσ. αἰών.
 vel ὁξαν
 αἰώνιον.

ἰσ. πινω-
 ὦν.

ἰσ. ἀγαπῶν

S. Mat. xii. 40.

κρίσιν, αὐτοὶ τε, καὶ **Θ** ἀκούοντες αὐτῶν. Ἡμεῖς οὖν ἐν καρτάρᾳ
 καρδίᾳ δουλεύσωμεν τῷ Θεῷ, καὶ ἐσόμεθα δίκαιοι. εἰ δὲ μὴ δού-
 λώσωμεν, **249*** τὸ μὴ πιστεύειν ἡμᾶς τῇ ἐπαγγελίᾳ τοῦ Θεοῦ, **18. πρ.**
 παλαίπωροι ἐσόμεθα. λέγει γὰρ ὁ πνευματικὸς λόγος, Ταλαί-
 πωροι εἰσὶν **Θ** δίψυχοι **Θ** δισάζοντες τῇ καρδίᾳ, **Θ** δὲ λέγον-
 τες, ταῦτα πάντα ἡκούσαμεν καὶ * ἐπὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, ἡμεῖς **18. πρ.**
 δὲ ἡμέραν δὲ ἡμέρας πνευσθεύμενοι, ὁσὸν τοῦτο ἐρωτάμεν.
 Αἰνέτοι συμβάλετε εἰς τὸ ἐξυλῶ, λάβετε ἀμπελον, ὡρεῖτε
 μὴ φυλαγρόν, εἴτα βλαστὸς ᾧ. **250** ταῦτα ἰμφοῦ, εἴτα σαφυ-
 λὴ πρεσβυτία. ὅπως καὶ ὁ λόγος μετὰ ἀκτασιασίας καὶ θλίψεως ἔχει,
 ἕως ταῦτα ἀπολήψεται τὰ ἀγαθὰ. ὥστε, ἀδελφοί μου, μὴ διψώ-
 μεν, ἀλλὰ ἐλπίσαντες ἐπομένωμεν, ἵνα καὶ **Θ** μισθὸν κομι-
 σώμεθα. πιστὸς γὰρ ὅστις, ὁ ἐπαγγελάμενος πᾶς δούλιματίας ἀποδι-
 δοῦναι ἐκάς τῶν ἔργων αὐτοῦ. εἰ δὲ οὕτω ποιήσωμεν τὴν δικαιοσύνην
 ἐν δυνάμει τοῦ Θεοῦ, εἰσέλθομεν εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ληψό-
 μεθα τὰς ἐπαγγελίας, αἵ δὲ οὐκ ἔχουσιν, ὁσὸν ὁ φθόγγος ἴδεν,
 ὁσὸν ἐπὶ καρδίᾳ διὰ θεοῦ ἡμεῶν. Εκδεχόμεθα οὖν καθ' ὅσον
 τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀγάπῃ καὶ δικαιοσυνῇ ἐπὶ ἧς οὐκ
 οἶδαμεν πλὴν ἡμέραν τῆς ἐπιφάνειας τοῦ Θεοῦ. * ἐπερωτηθεὶς γὰρ **Vide Evan-**
 αὐτὸς ὁ κύριος ἐπὶ πινος, πότε ἔξει αὐτὴ ἡ βασιλεία, εἶπεν. **gel. Iecun-**
Θ τὸν ἔσαι τὰ δύο ἐν, καὶ ὃ ἐξω ὡς ὃ ἐσω, ἐδὲ ἄρσεν μετὰ τῆς θη- **dum Æ-**
 λείας, ὅτε ἄρσεν ὅτε θῆλυ. Ταῦτα δύο δὲ ἐν ὅστις, ὅτῳ λαλᾷμεν. αὐ- **gypt. apud**
 τοῖς ἀλήθαι, καὶ ἐν δυοὶ σώμασιν αὐτοκρίτως εἴη μία ψυχή. **Cl. Alex. I.**
 ὃ ἐξω ὡς ὃ ἐσω, τὸ λέγει, πλὴν ψυχῇ λέγει ὃ ἐσω, ὃ δὲ ἐξω **3. Strom.**
 ὃ σῶμα λέγει. ὅς ἐστι οὗτος ὃ σῶμα φαίνεται, ὅπως καὶ ἡ ψυχή **18. ἀλλοίς,**
 σου * διίλος ἐστὼ ἐν τοῖς καλοῖς ἔργοις. ἐδὲ ἄρσεν μετὰ τῆς θη- **vel ἀλλή-**
 λείας, ἄρσεν ὅτι θῆλυ, τὸ λέγει. * * * * * **18. πρ.**

Παράγραφα.

Inter testimonia, Origines, lege Origenes. & Originis, l. Origenis. In test. Euseb. Ανάκλητος, l. Ανακλ. & in test. Phot. Πιλιππος, l. Φιλίπ. Epist. ad lect. tenuitata l. tenuitate. Pag. 20. μεγαλορρημονα, l. μεγαλορρήμονα. 22. αἰοισεῖ l. αἰοῖσι, 23. σωσάτο, l. σωσάτω, 24. χαπορών l. χατηρρών. 32. ἐκλινον, l. ἐκκλινον. 44. in marg. ἐγκαλέφομεν, l. ἐγκαταλέφομεν. 44. l. 3. ᾤ, l. ᾤ. 67. Δαβιδ l. Δαβίδ, 73. Δημωία l. Δημωνία, 73. μάτερι l. μάτερι. 74. spiritur, l. spiritus. Inter notas p. 3. ἐείνην l. ἐείνην. Cetera prudens lector facile animadvertet, & benignè corriget.

REPRODUCED FROM THE COPY IN THE
HENRY E. HUNTINGTON LIBRARY

FOR REFERENCE ONLY. NOT FOR REPRODUCTION

